VITT. EMANUELE

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
8
14 — G
19
ROMA
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

THEOPHILI BERNARDINI E SOCIETATE IESV

INSTITVTIO VITAE

SIVE

CERTA DE OPTIMO VITÆ STATV DELIBERANDI VIA.

Archivij Soc.tis IESV

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

LEODII,

Typis Ioannis Ouwerx Typog. iurati.

M. DC. XXII.

Digitized by Google

EGo infraſcriptus Prouinciæ Gallo-belgicæ Societatis IESV Prouincialis, poteſtate mihi ad hoc facta à Reuerendo admodum P. N. Generali, facultatem concedo vt liber qui inſcribitur VITAE INSTITVTIO, ſiue Certa de vitæ Statu deliberandi via, à R. P. THEOPHILO BERNARDINO conſcriptus, eiuſdemque Societatis Patrum iudicio approbatus Typis mandetur. Datum Inſulis 16. Auguſti 1622.

FLORENTIVS DE MONTMORENCY.

Digitized by Google

ADMODVM
REVERENDO DOMINO
PRÆSVLI
D. IOANNI DV IONQVOY
Marchianenſis Cœnobij
ABBATI.

VIxdum tenebricoſis erumperat libellus hic latebris, cùm ecce publico non aſſuetus, pauitare, circumſpectare, occultus latitare ambigit: denique, opacos ignauæ obliuionis lucos repetebat, niſi implumi pullo bona mens, voce, & conſilio affuiſſet: Quid tu, puſille, trepidas? inquiebat: Patronum tibi adſciſcito, Iuuentutis, Eruditionis, Virtutiſque peramantem, Comitate perbenignum, Auctoritate pollentem, qui neque tuæ indignetur popularitati; & tueatur in-

 fantiam,

ſantiam, & longiùs ad plures euolandi inſpiret audaciam. Audiuit, bonæque matris cōſultiſſimo ſanè conſilio blandiùs arriſit, properéq; eiuſmodi quempiam ſibi demonſtrari roganti; Enimverò, pergit bona mens, tibi recens excluſo danda venia; ſi; quod ſecundis rumoribus longè lateque fama vulgauit, necdum noſſe potuiſti: Quid iſtud? inquis. Quantum ad Iuuentutis in moribus atque doctrina eruditionem ſinceri deſiderij documentum, ijs ipſis quibus excludebaris diebus, dederit Ad.m R.us Dñs D. IOANNES DV IONQVOY Marchianenſis Cœnobij archimandrita, quando poſt vltroneam prudentemque plurium annorum deliberationē, conſpirantibus cum ſui Præſulis voluntate Religioſis omnibus, ſuas in Academia Duacenſi ſcholas, cùm ſitu loci, tùm exædificationis accuratione, peropportunas, & eximias, Societati IESV in perpetuum vtendas, & Philoſophiæ elucidandæ dicandas tradidit? Illas ipſas,

ſas, inquã, in quibus aliquando cum iunior eſſet, nõ ſine ſingulari ingenij laude Philoſophiæ profeſſor aſſedit; nec minore deinceps prudentiâ vniuerſas rexit, quaſi iam ex illo, maioris atque ſacratioris, qua nũc perfungitur, Præfecturæ rudimenta poneret. Celſarum id eſt mentium, vt à primordijs ad extremum vſq; clareſcant. Huic ſupplex accide, clientelam deuoue, nec indubita, fauore non deſtituet, ſed & fronti tuæ inſcriptum Tantum Nomen, faciles, & fauentes (quod exambis) philoſophorum adoleſcentium conciliabit manus & oculos.

Plura mens parabat, ſed confeſtim probè conſulentis voci obſequitur, ſe totum Tutelæ commonſtratę cõmittit hic liber, qui ſi mole, ſi eruditione minor, at fine & argumenti vtilitate non in poſtremis erit.

Cumque id ſpectet maximè, vt flores illi virtutum qui prima ex adoleſcentia copioſiùs exuberant, in malignũ

tranſlati ſolum non contabeſcant, ſed eas nanſciſcantur areolas, vbi terræ felicitate, peritia cultorum, Solis & cæli benignitate, ſacrandos æternitati fructus largiter proferant: hic autem vnus, vel certè longè digniſſimus ſit eruditionis, & ſcholarum ſcopus: Tuam Ad.m R.de DOMINE auctoritatis prærogatiuã implorat, ſibi vt liceat in eam diuinæ gloriæ, ſalutisque, atque ſingulorum perfectionis, metam contueri, in quam, & tua ſtudia omnia, & illius tui præcellentis gymnaſij exſtructio collimant.

Interim & hîc aliquam gratitudinis teſſeram habes, & publicam Societatis noſtrę ſponſionem, fore ſemper vt Noſtri homines, omni ope & induſtria nitantur, rebus ipſis affirmare quod perhonorificum de illis iudicium tuliſti, quando tuarum ſcholarum iuuentutem moribus imbuendam, doctrina excolendam, fidenter ei tradens, rem tum illi ætati, tum reipublicæ, tum diuinæ

uinæ gloriæ vtilem facere credidiſti. Faxit benigniſſima Dei boni largitas, vt expectationi Tuæ, tantique muneris dignitati nulla vnquam deſit poſteritas: ſed & Tuam Admodum R.dam DOMINATIONEM copioſo fauore proſequatur, vt aliquando ſerus, multiſq; quà præclarè excogitatarum, quà feliciter perfectarum rerum promeritis grauis, ad cæleſtia coronandus euehạris. Inſulis 7. Iulij an. 1622.

Admodum Reuerendæ Dominationis Tuæ

Humilis in Chriſto ſeruus

THEOPHILVS BERNARDINVS.

Digitized by Google

APPROBATIO.

PRæſens vitæ rectè inſtituendæ ratio, quaſi manus quædam mercurialis, certũ ad vitam Æternam iter populo Chriſtiano commonſtrat: ideo digniſsima eſt quæ in lucem emiſſa omnium manibus teratur.

PETRVS STEVARTIVS
Vicarius Leod.

Digitized by Google

AD LECTOREM.

CVm hæc humana vita, Lector beneuole, vel Stadij vel nauigationis inſtar ſit, nihil profectò æquius, quàm vt locum, modumq́ certaminis, ſi modo arbitrij noſtri fuerit, noſtris viribus conuenientiſsimum deligamus, nauem item ſic firmam, ſic inſtructam, vt inſanientis Oceani procellas deſpectare ſecura poſsit. Quis, niſi vitæ prodigus, velit inermis & ſolis pacis artibus aſſuetus, aduerſus armatum, virumq́ armis innutritum, in certamen ſingulare deſcendere? Quis fatiſcenti rati, ipſoq́ in portu vix aquis exſtanti, prælongâ, incertaq́ nauigatione, res, fortunas, ſalutemque committat? Atqui tunc in media pericula, in ſaltus ab hoſtibus vndique inſeſſos, in concurſuras irruimus incauti ſymplegadas, quando caſu, quando præcipiti impetu, in quoduis vitæ genus rapimur, priuſque quàm nos ipſi reſpexerimus, tempeſtatibus obuoluimur, irretimur anguſtijs, periculis obruimur.

In quam tantam te incidiſſe calamitatem ne ſerus aliquando lugeas, en ſcriptiunculam

profero, quæ dirigendæ in rectiorem viam, deliberationi de ſtatu vitæ proderit. Cuius quãtum ſit momentum, *vt ab ipſo limine conijcias, proferam quid natura duce docuerit* Cicero, *vtque mireris magis, omnino è verbis nihil emutabo. Is igitur vitæ præcepta tradens, & niſi hoc poſito non poſſe quicquam rite conſtitui videns, hac de re tota ſic diſſerit.*

* Vt in corporibus magnæ diſſimilitudines ſunt, alios enim videmus velocitate ad curſum, alios viribus ad luctandum valere: itemq; in formis alijs dignitatem ineſſe, in aliis venuſtatem, ſic & in animis exiſtunt etiam maiores varietates. Erat in L. Craſſo, & L. Philippo multus lepos: maior etiam, magiſque de induſtria in C. Cæſare Lucij Filio. At ijſdem temporibus in M. Druſo adoleſcente ſingularis ſeueritas: in C. Lælio multa hilaritas: in eius familiari Scipione ambitio maior, vita triſtior. Dulcem facetum, feſtiuique ſermonis Socratem accepimus: contra Pythagoram & Periclem ſummam auctoritatem

* *l. 1 de off.*

tem conſecutos ſine vlla hilaritate. Callidum Annibalem & L. Maximum accepimus, facilè celare, tacere, diſſimulare, inſidiari, præripere hoſtium conſilia. Sunt his alij multum diſpares, ſimplices & aperti, qui nihil ex occulto, nihil ex inſidijs agendum putant, veritatis cultores, fraudis inimici. Itemque alij qui quiduis perpetiantur, cuiuis deſeruiant, dum quod velint cōſequantur. Itemque in ſermonibus, alium quidem videmus, quamuis præpotens ſit, efficere, vt vnus de multis eſſe videatur: alium nullam comitatem habere ſermonis. Innumerabiles aliæ diſſimilitudines ſunt naturæ, morumq; minimè tamen vituperandorum. Admodum autē tuenda ſunt cuique, non vitioſa, ſed tamen propria: quo faciliùs decorum illud, quod quærimus, retineatur.

Sic enim eſt faciendum, vt contra naturam vniuerſam nihil contēdamus: ea tamen conſeruata, propriam naturam ſequamur: vt etiamſi ſint alia grauiora

uiora atque meliora, tamen nos, ſtudia noſtra, naturæ regula metiamur. Neque enim attinet repugnare naturæ, nec quicquam ſequi quod aſſequi nequeas.

Omninò ſi quicquam eſt decorum, nihil eſt profectò magis quàm æquabilitas vniuerſæ vitæ, tum ſingularum actionum, quam conſeruare non poſſis, ſi aliorum naturam imiteris, omittas tuã. Vt enim ſermone eo debemus vti qui notus eſt nobis, ſic, in actiones omnemque vitam, nullam diſcrepantiam conferre debemus.

Id maximè quemque decet; quod eſt cuiuſque ſuum maximè. Suum igitur quiſque noſcat ingenium, acremq; ſe & vitiorum & bonorum ſuorum iudicem præbeat; ne Scenici plus quàm nos videantur habere prudentiæ: illi enim non optimas, ſed ſibi accommodatiſſimas fabulas eligunt: *qui voce freti ſunt, clamoſas; qui geſtis, actuoſas.* Ergo hiſtrio, hoc videbit in ſcena, quod non videbit ſapiens in vita? Ad quas igitur res

Digitized by Google

res aptiſſimi erimus, in ijs potiſſimum elaborabimus: Si aliquando neceſſitas nos ad ea detruſerit, quæ noſtri ingenij non erunt, omnis adhibenda erit cura, meditatio, diligentia, vt ea ſi non decorè, at quam minimè indecorè facere poſſimus: nec tamen enitendum eſt, vt dona quæ nobis data non ſunt ſequamur, quàm vt vitia fugiamus.

In primis conſtituendum eſt, quos nos, & quales eſſe velimus, & in quo genere vitæ: quæ deliberatio eſt omnium difficillima. Ineunte enim adoleſcentia, cui ineſt maxima imbecillitas conſilij, tunc id ſibi quiſque genus, ætatis degendæ conſtituit, quod maximè adamauit. Itaque antè implicatur aliquo certo genere, curſuque viuendi, quàm potuit quod optimum eſſet iudicare, Namque Herculêm Prodicus dicit, cùm primum pubeſceret (quod tempus à natura, ad diligendum, quam quiſque viam viuendi ſit ingreſſurus, datum eſt) exiſſe in ſolitudinem, atque ibi ſedentem diu, multumque dubitaſſe,

Digitized by Google

ſe, cùm duas cerneret vias vnam voluptatis, alteram virtutis, vtram ingredi melius eſſet.

Hoc Herculi, Iouis ſatu edito, potuit fortaſſe contingere: nobis non idem, qui imitamur quod cuique viſum eſt, atque ad eorum ſtudia inſtitutaq; impellimur: plerumque autem parentum præceptis imbuti; ad eorum conſuetudinem moremque deducimur. Alij multitudinis iudicio feruntur, quæque maiori parti pulcherrima videntur, ea maximè exoptant. Nonnulli tamen ſiue felicitate quadam, ſiue bonitate naturæ, ſiue parentum diſciplina, rectam vitæ ſecuti ſunt viam. Illud autē maximè rarum genus eſt eorum, qui aut excellente ingenij magnitudine, aut præclara eruditione, atque doctrina, aut vtraque re ornati, ſpatium deliberandi habuerunt, quem potiſſimum vitæ curſum ſequi vellent.

In qua deliberatione, ad ſuam cuiuſque naturam, conſilium eſt omne reuocandum. Nam cùm in omnibus quæ agun-

aguntur, ex eo modo quo quiſque natus eſt (vt ſuprà dictum eſt) quid deceat exquirimus: tum in tota vita conſtituenda, multo eſt ei cura maior adhibenda vt conſtare in vitæ perpetuitate poſſimus nobiſmetipſis, nec in vllo officio claudicare.

Qui igitur ad naturæ ſuæ non vicioſæ genus, conſilium viuendi omne contulerit, is conſtantiam teneat; (id enim maximè decet) niſi fortè ſe erraſſe intellexerit in diligendo genere vitæ: Quod ſi acciderit (poteſt autem accidere) facienda morum, inſtitutorumq; mutatio eſt. *Ita Cicero, quæ Chriſtianis, caſu & temerè, ad vitæ Inſtituta varia prouolantibus, pudorem incutiant: & quidem qui naturam ſpectabat ſolam, qui ſolo tenebricoſæ naturæ lumine ducebatur, ſolis in incertumque nutantibus humanæ prudentiæ placitis nitebatur, quid erat ille dicturus, ſi in diuino lumine lumen vidiſſet, ſi æterna proſpectaſſet, ſi diuini fauoris varia in varijs vitæ generibus adiumenta diſcriminare potuiſſet? Illuxit tibi Chriſtus, hoc potes, & facile*

cile

THEOPHILI BERNARDINI E SOCIETATE IESV INSTITVTIO VITÆ SIVE CERTA DE OPTIMO VITÆ STATV DELIBERANDI VIA.

CAPVT PRIMVM.

Quid ſit Status vitæ.

VItæ Inſtitutum, ſeu traducendæ vitæ genus, dixerunt veteres, quod paſſim hodie vitæ Statum dicimus : & ita deinceps loquar, non perſpicuitatis tantùm gratia, ſed quod benè, ſignificanterque dicatur.

Quid ſit vitæ ſtatus, vnde dicatur, quam firmitatem exigat, fuſiùs diſputaui in Appendice libri Gallici, nunc ea ſola conſector, quæ ad finem rectæ deliberationis, electioniſque conducunt. Quare omnis ille Status eſt ſpectandus, qui in deliberationem cadit.

Statum igitur generatim hîc dicam Omne vitæ

vitæ genus, quod quis conſtanter, ac deſtinatò profitetur: nempe id omne quod aptè reſpondeas interroganti, quid Lucius factitet? ſeu quem vitæ ſtatum profiteatur? etenim reſpondere potes, Cælebs eſt, Canonicus, Religioſus, Parochus, Coniugatus, Miles, Mercator, Aduocatus: quæ, & iſtiuſmodi, genus quoddam actionum, & occupationum ab eo electum eſſe ſignificant, in quo vitam traducere, ingenij & induſtriæ vim ſtatuerit, multorum inſtar impendere.

Vnde videas eum qui alicuius tantùm artis peritiam, aut comparauit, aut comparat, nequaquam dicendum eſſe id factitare, ſiue in tali Statu eſſe: nec enim qui ſcriptoriam diſcit, Scriptor; aut qui peritus eſt Iuris, Iureconſultus profeſſione cenſetur: ſed ille ſolus qui peritiam iſtam in publicum exponit, ex ea vitæ rationes componit, taliſque dici & nominari expetit.

Licet autem ad rem præſentem non admodum faciat, quàm ſit Status ille firmus, parumq; mutationibus obnoxius; attamen Status eos maximè hîc ſpecto, qui in Controuerſiam primo veniunt, quoties de vitæ Inſtituto deligendo agitur: cuiuſmodi ſunt, vita perpetuò cælebs, Coniugata, certæue Religioſæ familiæ. Fermè etenim huc, totius pugnæ incertus euentus incumbit; quicquid ſupereſſe poteſt, leuioris momenti, & expugnatu facilius eſt.

CA-

CAPVT II.

Quanti ſit momenti, eum vitæ Statum qui homini conueniat nactum eſſe.

QVotieſcunque de re agitur quæ multa ſecum damna, multaſve vtilitates importat, quo maiora illa fuerint, eò vigilantiores ad diiudicandum animos ſolemus adhibere. Quis vnquam, vbi de honore, de fortunis, de capite lis eſſet, oſcitanter egit? atqui parua hæc ſunt, ſi cum electione Status comparantur; hîc enim, non tantùm honor, opes, vita præſens, ſed ipſa quoque, quanta, quanta eſt, in diſcrimen vocatur Æternitas.

Et verò, quàm certum id ſit, apertè deprehendes, animum ſi aduertas, quæ & quanta ex delecto vitæ genere ſequantur. Hinc enim negotij, & ocij, curarum, & ſecuritatis, ſocietatum, occaſionum, periculorum, occupationum, æmulationum, & plurimarum ſiue in rectum, ſiue in prauum incitationum, varietas omnis exiſtit. Hinc, ſi id elegeris quod naturæ propenſioni, indoli, & viribus animi quadret, iucundus & facilis, magna cum tranquillitate, quæ tui fuerint muneris obibis, & decórè, honeſtè, plurimaq; omnium approbatione, ad extremum vſque perſtabis.

At

Digitized by Google

At electione minùs recta, ſi id vitæ genus conſectaris, quo infra ingenii modum depri-meris, animus ad maiora reſpectans, meliora ſibi potuiſſe ſuſpirans, perpetuis cõficietur angoribus. Sin autem maiora quàm pro viribus aggreſſus fueris, impar oneri concides, & aliis, & tibi ipſi, damno, atque dedecori futurus; de conſtantia deturbaberis, temerarius audies, & ab audaci præfidentia in timiditatem trepidam reuolueris.

Quid? quod plurimos perennaturo cruciatui addici, felicius alios beatorum numero adſcribi, non raró ex traducta vita, extremoque fine coniicimus, ita tamen vt id omne ab electo vitæ genere ortum ducere putetur? Quàm multi ſubita belli clade, miſerabiliùs mente, quàm corpore ceciderunt, quos nunquam vel peccati, vel mortis inopinus eiuſmodi caſus oppreſſiſſet, ſi diuinæ atque religioſæ, potiùs quàm humanæ militię nomen dare maluiſſent? Religionum perturbatores, ſubdolos apoſtatas, recti & veri perduelles hoſtes, hæreſeon propagatores acerrimos, magnam partem inde fluxiſſe credendum eſt, quod ad ſanctitatem religionis, non ſatis ab indole, & voluntate comparati, iugum quod temerè ſubierant odiſſe, perque fas & nefas excutere decreuerunt: melius illis fuerat, ſacra non tangere, quàm irrumpendo, audaciuſque tangendo profanare.

Vt plurimum hominum natura varia eſt: eſt qui

qui ſolitudine tranquillatur, & gaudet; eſt qui deiicitur,triſtatur, & abhorret. Eſt qui aduerſis & arduis eniteſcit; eſt qui contrahitur,animumque deſpondet. Eſt qui indulgentiâ acriùs ipſe ſe cohibet,ſeueritate exaſperatur & audacior diffluit; eſt contra qui indulgentia perit, ſeueritate in officio continetur. Eſt qui æquus omnibus,facilis, benignus,placidus, amabilis; ad ſocietatem natus,& humani generis deliciȩ videtur: eſt qui aſper, intractabilis, ad ſuam omnes normam exigens, imperioſè præeſſe promtus, aliorum facilis damnator, ſibi ſoli natus non immeritò iudicatur. Eſt cuius propenſiones ita penitus naturæ inhæſére, vt planè corrigi nequeant: eſt qui in melius, cereus eſt duci,& à ſe quiduis impetrare poteſt: Quid plurà enumerem? quot homines, tot ſenſus, tot variæ naturæ, tot diſſentientia ingenia.

Quis mihi nouus ille Prometheus qui tantã illam feritatem, & manſuetudinẽ, & impetum, prudentiã, & temeritatem,timiditatem, & audaciam,ceteraq; cõpugnantia, vno in vitæ genere,quaſi vno corpore,cõpaginata concludat? Benè nobiſcum agitur,quod tanta ſit tot Inſtitutorum vitæ varietas,nemini vt deeſſe poſſit quod ad vitam recte, & ex diuina voluntate traducendam eligat, & ſequatur quod naturæ, vel ſi mauis,auctori naturæ Deo ſit acceptum, & virtutibus excolendis aptum.

CAPVT III.

Qui vitæ Status reipſa conueniat.

HOc à me quæritur, non vt difficultate deterream, (erit enim cùm viam planã aperiam) ſed vt rei magnitudine & obſcuritate, temeritatem arceam.

Quippe vt iudicemus quis vitæ Status nobis ad certam ſalutem ſit opportuniòr: tria ſaltem noſſe oportet. 1. Commoda & incommoda ſtatûs iſtius, aliorumque cum quibus in contentionem venit. 2. Quàm grauiter, aut leuiter in eo Statu degentes impugnabimur. 3. Quàm parati aut fortes, imparati aut imbecilles ad repugnandum futuri ſumus?

Quod ad primum attinet, ſatis patet quàm ſit arduum. Cùm enim vitę cuiuſcumq; cõmoda, pariter & incommoda, non niſi experiendo ſentiantur, non exiſtimem vllum eſſe hominum, qui nondum ipſemet expertus, de illis ad plenum & ex vero iudicare poſſit. Vtrinque, & quidem ſimul erratur, minuendo & exaggerando. Quod vtrumque fit, quia præſenti noſtro ſenſu, futurum æſtimamus & fallimur: Cùm enim, exempli gratia, ſocialem vitam nõ experti, nihil illi aſperitatis ſubeſſe poſſe credimus, iudicamus neque facilius, neque iucun-

dius poſſe nos, quàm in ea viuere; leue, molle, tenerum, quicquid fortè tantillum minetur. Contra dum nondum ſatis à virtute, doctrinaque inſtructi, docendi laborem, Confeſſionum audiendarum intricatas moleſtias perpendimus, iniuſtum, & nimium onus videtur. At ſuo tempore & hoc facillimum, & illud non perinde, vt putabamus, procliue ſentiemus.

De ſecundo & Tertio quid dicam? cum neque varii rerum caſus, ſeu priuatim, ſeu publicè, neque noſtra nobis firmitas, aut infirmitas, ſatis eſſe nota poſſit? In dies, imo horas, & momenta mutamur, ac repentè inde deiicimur, vnde paulo antè ne tenuiſſimè quidem labefactari potueramus: quin, quod amplius eſt, nocent quæ profuere, quæ nocuere proſunt.

Hinc autem quædam ſcitu, notatuque digniſſima ſequuntur. Primo nō poſſe quenquam, ſui ſolius ingenii viribus certò diiudicare, quiſnam ſibi vitæ Status re ipſa ad finem beatum ſit amplectendus: diuinæ luci quæ futura quoque proſpectat, id priuilegij ſeruetur; quæ tamen quomodo ad nos deriuari commodè poterit, ſuo loco dicetur.

Secundo imprudenter & temerariè fieri, quoties peculiari inſtinctu Dei ſepoſito, ad vnum aliquem ſtatum humanis artibus quiſpiam allicitur. quid enim? quo momento ex huius vitæ ſtatione fuerit illi diſcedendum, ſi eodem ipſo, vel paulo ante tentatione vince-

tur

tur, neque à lapſu reſurgendi ſpacium concedatur; quid illo fiet? id autem, ſed & alia pericula multa quis prænouit?

Tertiò cùm Dei lumen & inſtinctus, ſit ad probam Status electionem neceſſarius, ea ſunt quam maximè cauenda, quæ diuino lumini excipiendo vel fouendo inſtinctui aduerſantur, ne natiuis hominum tenebris obuoluti, corruptelis abducti, ad meliora videnda cæcutiamus, vel etiam ad viſa & nota torpeſcamus. Quapropter omnis ambitio, curæ anxiæ, inflammata cupiditas, letiferum peccatum, omni contentione fugiendum, hinc enim mẽtis oculi cæcantur, vires ad rectè agendum eneruantur. Plura poſſent afferri, ſed breuitas aliò vocat.

CAPVT IIII.

Eſſe de vitæ ſtatu deliberandum, & quid illud ſit.

EArum quę ratione carent animantum motus & appetitus, ita ſunt natura inditi, vt in vnã tantum partem, quæ conuenientior appareat, moueantur & agantur. At hominem (cui præuiſio, futurorumque præſenſio, & boni à malo, imo & boni à bono diiudicatio data eſt) de rebus agendis atque ſuſcipiendis deliberare decet: quæ autem ritè deliberando ſtatuerit, ea fortiter exequi.

Neque

Neque verò res eſt vlla alia, qua magis homo homini in rebus agendis præſtet, quàm deliberandi facultate: hinc enim prudentiæ, vel imprudentiæ, temeritatis aut maturitatis, conſiderantiæ vel inconſiderantiæ, tarditatis aut ſolertiæ modus iudicatur. Sin autem in rebus aliis ſingulis, fortuito, atque temerè ad eas aggrediendas ferri indecorum eſt: quàm erit vituperandum, ſi ad ſuſcipiēdum vitæ Statum, in quo de tota ipſa vita, actionibus omnibus, corpore & mentis ſalute agetur, temerarius prouolas, & quod primò obtingit occupas, vel caſu vel cupiditate delatus? Conſtat igitur de ineundo vitæ Statu deliberandum.

Deliberatio verò, eſt præſtituto ſibi fine, rationum quæ vtrinque ſuadent atque diſſuadent; prudens & conſiderata libratio, id ſpectans vt ea pars quaſi potior eligatur, in qua maiora eſſe rationum pondera videntur.

Hinc animaduertas pauca, quæ ad rei ſummam, qua de agitur, plurimùm conducunt. Primò, præfixum omni in deliberatione finem eſſe oportere, qui ſi à cogitatione receſſerit, vacillet & incerta fluctuet deliberatio neceſſe eſt. Itaque deliberare non poſſum, an mihi Lutetiam ſit eundum, militia ſubeunda, matrimonium contrahendum, religioſum inſtitutum deligendum, niſi primò finem aliquem iucundum, vtilem, honeſtumve poſuero, cui conſequendo res illæ aptæ, ineptæve cenſeantur: Quare (vt alia taceam de qnibus poſthac

latiùs) ſi quempiam cōſulam: Eſtne mihi Lutetiam eundum? is protinus quæret, cuius rei gratia id in mentem venerit; ſi rationē proferre nō potero, non id eſſe conſulere, ſed nugari, ſomniare & ineptire dicet, & verè dicet. Quis enim ſtatuet; nullo fine propoſito, expediat nécne Lutetiā proficiſci? niſi fortè hoc ipſo non expedit, quod ratio cur expediat deſit, hominē verò, niſi ratione duce, quippiā aggredi non expedit.

Secundo, enixe prouidendum, vt ille ſemper omni deliberationi ſcopus proponatur, qui plurimùm honeſti habeat, & quem irretortis aliò oculis firmè conſtanterque ſpectemus. Qua de re erit forſan dicendum ſæpius.

Tertiò, magna animi ſinceritate in rationum compugnantium comparatione, acutè inueſtigandum, quàm parùm, quàm multum opportunitatis præbeant ad finem optatum conſequendum : præferenda quippe quæ certiùs, citiùs, abundantius, honeſtiùs, iis quæ incertiùs, tardius, malignè, vel turpiter ad finē perducūt.

Quarto, Cum in toto hoc adſpectabili orbe, bona malis, commoda mixta ſint incommodis : cumque homini plurima ſint incerta, ignota, obſcura : vix eſſe vlla poteſt, de re paulo grauiore deliberatio, cuius vna pars ita certò & clarè affirmari queat, vt oppoſita prorſus omni ſpecie veritatis careat. Quo fit, vt ad alterius partis electionem, non tamdiu ſit cunctandum donec oppoſita, rationibus omnibus, omnique probalitate ſpolietur : ſed eam partem,

forti-

fortiter amplecti oportet, in quam potior, meritoque pluris facienda rationum vis incumbit: tum verò, quarumcunque trepidationum, ac fluctuationum quiuis incurſus, conſtanter eſt deſpernendus. Eſt huius obſeruationis vſus in humana vita perfrequens, mirèque ad tranquillitatem atque prudentiam confert.

At obiicies: Paſſim reperiri permultos, qui nulla de vitæ genere deliberatione inita, id ſunt amplexi, quod vel exempla maiorum, vel æqualium imitatio, vel occaſio ſubitaria, vel impetus animi primum obtulit. quos tamen videas procul omni ſollicitudine viuere tranquillos, optimeque de ſua animi ſalute ſperare: quid ergo longiore deliberatione eſt opus?

Ita eſt, fateor: ſed & verum illud eſt, Stultorum infinitus eſt numerus, neque tamen illius numeri pars eſſe, ſed ſtultis cupis eximi: ergo, ne multitudinis, ſed ſapientum imitatione ducaris. Quàm frequens eſt, vt temerarii cœpti ſit felix exitus, & prudentis conſilii infauſtus? & hinc prouerbio locus, Audaces fortuna iuuat? quis tamen ita deſipit, vt temeritatis, quàm prudentiæ affectator haberi malit? Præterea tua deliberare nolentis conditio, longè deterior eſt quàm illorum, qui vel ſtupore, vel ignorantia, vel necopino caſu, vel maiorum, quod declinare ſe non poſſe credebant, imperio compulſi, alicui ſe vitæ generi dediderunt. Horum enim animis, vt nihil doli ſubuerentibus, æquius eſt præcauere Deum,

prouidendo vt ne malè incidant : vel ſi inciderint, tantum auxilii miniſtrando, vt aduerſos fluctus propulſare, portumque ſalutarem ſubire tandem queant. Tu verò qui prudentiæ, qui conſiliis diuinis, caſum, temeritatem cupiditatem præfers quem tibi ſpondeas exitum? inexploratò, lintre fatiſcente, teque tuamque animi ſalutem tempeſtuoſo vitæ mari committes, rapieris mox obruendus à fluctibus, regredi non dabitur, progredi non poteris, tua (quæ tibi dux fuit) torquebit & præcipitabit imprudentia & cupiditas : peccatis tuis, quaſi marinis belluis, dilaniaberis ; praua te ſocietas, quaſi lembi piratici, in profunda demergent : virtutum ſpoliatus armis, nudatum latus & pectus mundo, carni, dæmoni, vulnerandum obiicies.

Dum licet caue, tamque infidum & furens huius vitæ pelagus emenſurus : noli æternitatis merces, noli te ipſum cuiuis rati, cuiuis gubernatori credere. Si nauem tibi indicarit Deus, ſi ad eius gubernacula præſidere dignabitur : ô te tali vectore felicem! non ex eorum eris numero, ſanequàm permagno, qui quòd eam à Deo non acceperint, ſorte ſua nunquam contenti viuunt : ſed lætus & iucundus, præſidem nauigationis tuæ Deum intueberis, certus eo propulſante nihil fore, quod ab æternitatis beatæ portu, curſum tuæ contentionis auertat.

Sed antequam longius progrediar, Obſeruan-

uandum eſt, quandam eſſe ad aliquod vitæ genus accedendi & quaſi eligendi normam, quæ tota diuino nititur impulſu, & ſola propè perficitur voluntate. Hæc proprie deliberatio non eſt dicenda, nec enim rationes librantur, ſed impulſibus probatis agitur, foriſque & cælitùs ſuſcipitur, non autem ab ipſo homine excitatur. De hac non decreui nunc agere.

CAPVT V.

Sintne aliqui à deliberatione de Statu vitæ repellendi?

SVnt omninò, & non pauci: illi nempe omnes, quibus vel ſuo, vel nullo ſuo vicio deliberandi facultas eſt ſublata.

Nullo ſuo vicio extra deliberandi ſortem ſunt, quicunque iam in aliquo vitæ Statu perpetuo, & qui mutari nō debeat collocati ſunt: eius enim quod non poteſt vel non debet fieri, nulla debet eſſe deliberatio.

His etiam accenſendi ſunt illi quibus non eſt ea Iudicii firmitas, quæ tantæ rei agitandæ par eſſe poſſit: hinc ſi tenella eſt ætas, expectandum donec robur accedat; ſi grandior, at non ſatis ſanæ mentis, diuinæ eſt miſericordiæ committendum.

Ergóne, inquis, malè illi, qui liberos iam ab infantia Religioſis inſtitutis imbuendos

prouidendo vt ne malè incidant : vel ſi inciderint, tantum auxilii miniſtrando, vt aduerſos fluctus propulſare, portumque ſalutarem ſubire tandem queant. Tu verò qui prudentiæ, qui conſiliis diuinis, caſum, temeritatem cupiditatem præfers quem tibi ſpondeas exitum? inexploratò, lintre fatiſcente, teque tuamque animi ſalutem tempeſtuoſo vitæ mari committes, rapieris mox obruendus à fluctibus, regredi non dabitur, progredi non poteris, tua (quæ tibi dux fuit) torquebit & præcipitabit imprudentia & cupiditas: peccatis tuis, quaſi marinis belluis, dilaniaberis; praua te ſocietas, quaſi lembi piratici, in profunda demergent: virtutum ſpoliatus armis, nudatum latus & pectus mundo, carni, dæmoni, vulnerandum obiicies.

Dum licet caue, tamque infidum & furens huius vitæ pelagus emenſurus: noli æternitatis merces, noli te ipſum cuiuis rati, cuiuis gubernatori credere. Si nauem tibi indicarit Deus, ſi ad eius gubernacula præſidere dignabitur: ô te tali vectore felicem! non ex eorum eris numero, ſanequàm permagno, qui quòd eam à Deo non acceperint, ſorte ſua nunquam contenti viuunt: ſed lætus & iucundus, præſidem nauigationis tuæ Deum intueberis, certus eo propulſante nihil fore, quod ab æternitatis beatæ portu, curſum tuæ contentionis auertat.

Sed antequam longius progrediar, Obſeruan-

uandum eſt, quandam eſſe ad aliquod vitæ genus accedendi & quaſi eligendi normam, quæ tota diuino nititur impulſu, & ſola propè perficitur voluntate. Hæc proprie deliberatio non eſt dicenda, nec enim rationes librantur, ſed impulſibus probatis agitur, foriſque & cælitùs ſuſcipitur, non autem ab ipſo homine excitatur. De hac non decreui nunc agere.

CAPVT V.

Sintne aliqui à deliberatione de Statu vitæ repellendi?

SVnt omninò, & non pauci: illi nempe omnes, quibus vel ſuo, vel nullo ſuo vicio deliberandi facultas eſt ſublata.

Nullo ſuo vicio extra deliberandi ſortem ſunt, quicunque iam in aliquo vitæ Statu perpetuo, & qui mutari nō debeat collocati ſunt: eius enim quod non poteſt vel non debet fieri, nulla debet eſſe deliberatio.

His etiam accenſendi ſunt illi quibus non eſt ea Iudicii firmitas, quæ tantæ rei agitandæ par eſſe poſſit: hinc ſi tenella eſt ætas, expectandum donec robur accedat; ſi grandior, at non ſatis ſanæ mentis, diuinæ eſt miſericordiæ committendum.

Ergóne, inquis, malè illi, qui liberos iam ab infantia Religioſis inſtitutis imbuendos

dunt? id equidem non ago: neque poſſum quod à ſanctiſſimis viris eſt vſurpatum, vlla ratione improbare: id verò dico, nondum eſſe in tanta ætatis imbecillitate, quod deliberent, quamuis abundè ſit, quò ſe duci ſinant: quod ſi perpetuò ſiuerint, beati ſunt, quibus datum Mundi contagione ſubduci, prius quàm infici! non erit quod ſerò lugeant, qui nunquam lugenda commiſerint! Sed ad noſtra redeamus.

Nullo item ſuo vicio, à deliberatione de Statu vitæ remouendi ſunt, qui perpetuis morbis conflictantur, aut quorum tam eſt infirma, & inconſtans valetudo, nihil vt aliud valeant aggredi. Quos equidem pro certo habeo, id ſtadium diuinitùs eſſe nactos, in quo & nuſquã alibi ſuus illis ad beatam æternitatem elaborandus eſt curſus. Non exiguæ, in Chriſtiana diſciplina, patientiæ ſunt laudes: *Perfectum opus habet: centeſimus fertur fructus in corde bono, & patientia*: hanc qui benè excoluerit, ingentem in vita futura gloriæ ſegetem demetet. Caueat interim ne cupidiùs aliena reſpectans, propria non excolat.

Suo denique vicio ſunt à deliberatione remouendi, qui Status alicuius præiudicio laborant, quia vel alium ſuſcipere decreuerunt, vel prorſus ab eis de quibus deliberandum eſſet abhorrent. Præiudicia rectum iudicium euertunt: nec eſt deliberationi locus, vbi rationibus vtrinque proferendis, & ſincerè diſcriminandis deeſt locus.

No-

Digitized by Google

Nolim equidem vbi præiudicium agnoſcitur, deliberationem ingredi, niſi tam leue putetur, vt facile ſuperari poſſe ſperetur: omninoq́; ſuperatum eſſe oportet, antequam certo propoſiti decreto, deliberatio firmetur. Conducunt ad eam animi indifferentiam ſeu æquilibrium, multa eorum que dicentur, ideoque donec ea poſita ſint eius explanationem differo.

CAPVT VI.

Quandònam de Statu vitæ deliberandum?

QVidam ſunt quos à teneris vnguiculis ſuauiſſima benignitate præuenit Deus, & ad perfectiora compellit: idque fermè duobus modis, Primò cùm iis ipſis ea pietatis atque ſanctimoniæ deſideria, ſenſumq; & inſtinctus perfectionis impertit, quibus inabruptè, ſemel coeptam vitæ innocentiam, non tueantur tantùm, ſed plurimis etiam eximiarum virtutum actionibus exornent. Secundò, quando ſuorum impulſu, & voluntate maiorum, ipſis quid rerum agatur ignaris, in religioſo vitæ Statu collocantur, educantur, perſeuerant, incertior & periculoſior hic modus eſt, nec enim aliena voluntas prodeſt, niſi ad eam propria quoque acceſſerit. Felices tamen & ipſi; ſua ſi bona noſſe, & notis vti velint!

Digitized by Google

De his igitur, cùm non deliberent, non eſt quod loquamur, ſed de illis tantum qui ſuopte inductu ad aliquod ſe vitæ genus admouent, quos prudenter deliberaſſe decet, de re quam cùm tanti ſit momenti; ſemel & in perpetuum ſtatui oportet.

Id igitur Primò, & quaſi certum affirmo, Non videri quemquam vni vitæ generi illigandum, quin prius diligenter perpenderit, illine oneri ferendo par eſſe poſſit? Cumque anceps & obſcura ſit hæc deliberatio, non quaſi in tranſcurſu, & cuiuſuis, ſed ſeria, & acri cum iudicio eſſe debet.

Ex omni etenim vitæ genere, peculiares quædam officiorum rationes emergunt, quibus explendis laborem & induſtriam conferre oportet: ſuum etiam quoddam decorum eſt, ſuæ moleſtiæ, ſuæ arduitates & implicandorum negociorum occaſiones; ſua denique ad virtutes & vicia inuitamenta ſunt & impulſus. Ita in matrimonio animaduertas peculiares officii rationes, (vulgò obligationes Status vocant) mariti in vxorem, vxoris in maritum, parentum in liberos, liberorum in parentes: Itemque conſanguinitatis & affinitatis obſeruantiam: familiæ ſplendorem: domeſticarum rerum, litium, actionum, tutelarum, negociorum, & negociationum implicatas curas: conſortia, familiaritates, ſodalitia, epulas, conuiuia, vicinitatem agendi & ceſſandi libertatem, perturbationum, cupiditatum, voluptatum ſuā-

licen-

Digitized by Google

licentiam, præſidia propinquitatum clientelæ ſubſidia: & id genus plura quæ frequentius ex iſtiuſmodi vitæ conditionibus exiſtunt. Non diſſimiliter in Religioſa vita obſerues, quæ & quanta ex Obedientis vitæ perpetuitate dimanent, quanta ſit Caſtitatis dignitas, ſecuritas Paupertatis, orationum frequentia & modus, Actionum præſtantia, Morum inculpata ſinceritas. Caritatis æqualitas, diſciplinæ vigor, virtutis & perfectionis crebra exercitatio, quibus in humeros attollendis, quanta ſit inuicti animi, diuino fauore conſtantia, variè tentandum eſt.

Non aliter quouïs in Inſtituto vitæ, & latent & patent multa, quæ ſi dignoſcantur, aut alliciunt, aut exterrent animos, prout quiſque ſuſceptionem iſtorum, ſibi vel expetendam, vel fugiendam putat. Hoc autem cùm non ſatis diſcriminare quiſquam queat, niſi probè, tum conditionum ipſarum vim, tum naturæ ſuæ cum diuini auxilii diſpenſatione robur, quantum ſit agnouerit: an non hinc planè perſpicuò efficitur, temerarium eſſe, Priùs aliquem cuiuſpiam vitæ rationibus implicare, quàm has ipſas cuiuſmodi ſint euoluere valeat.

Prætereà cùm vitæ ſuſceptæ onera, ad animum maximè, & ad vitiorum, virtutumque progreſſum, atque adeò ad perennaturum ſtatum ſpectent: apertè conſequitur, & parentum, & quorumcunque hominum imperiis, rectæ diuinæque rationi aduerſis audientes eſſe

non oportere: quin grauiter vtroſque peccare, & ſe in diſcrimen ęternum vocare, dum periculi plena, Deoque aduerſa vel conſulendo, vel ſubeundo, iudiciorum diuinorum in ſe ſeueritatem prouocant: hoc verò quàm graue ſit ſuo loco dicam.

Secundũ, atq; primo illi admodũ affine adiunxerim: Cauẽdum itidem eſſe, ne affectũ noſtrũ in aliquod ſingulare vitæ genus propẽſiùs ferri ſinamus, deliberatione nondum inita. Quippe omne præiudicium, omnis item vehementior in vnam partem affectus, rationum ac argumentorũ vim prorſus obliquat: quare ſi tanta de re deliberare, & ritè deliberare ſtatuiſti, animũ præiudiciis & affectu vacuũ afferas oportet. Varia quæri hîc poſſent de quibus poſtea.

Tertium: Si ætas quæpiam ſuſceptioni ſtatûs, multo magis deliberationi idonea cenſenda eſt: quis enim dixerit, rem eam prudenter ſuſcipi, de qua ſuſcipienda deliberare nõ poſſis, cùm tamen voluntaria, controuerſa, maximique momenti iudicetur? Verùm, hinc etiam id conficimus, Præmaturè certo in vitæ genere eoquè non diſſociabili collocari eos, qui præ ætatis imbecilitate necdum quid ſuſcipiant agnoſcunt. Sed in hoc magna eſt iudicii ratio habenda, pręcoces enim quidam, quidam tardiores multò ſunt, illi citiùs, hi tardius ad vitæ Statum admouendi.

Præterea ætatẽ illam ſuſcipiendo vitæ Statui idoneam eſſe crediderim, cui iam tantum iu-

iudicii ſuppetit, vt de illo deliberare ſedatè, ſapienterque poſſit.

Sin autem quæſiuerit quis, Annon eadem ætas ſeligendo cuipiã Statui apta eſſe poſſit, quæ alteri Statui non ſatis eſſet? equidem id mihi conſentaneum videtur: vt enim longum, periculoſum, difficile iter aggreſſurus, apparatu, cõmeatuque maiore, ſed & accuratiore diſquiſitione opus habet: quàm ſi breue, tutũ, planum conficere ſtatuiſſet: ita qui vitæ genus intricatum, moleſtum, anceps, ęternę ſaluti aduerſum, aut ſaltem peccandi periculis refertum aggreditur, plura pertentare, explorare ſeipſum, auxilia certa comparare debet copioſiùs, & certiùs, quàm ſi aliud vitæ genus amplecteretur, in quo minus periculorum, ſecuritatis amplius, plus ad benè viuendum, & ad beatam æternitatem promerendum plus præſidii eſſet. Quis enim non videat, prouidenda, & præmeditanda plura, vbi plures declinãdæ ſunt inſidię, aduerſa reprimenda, retundendi hoſtiles impetus?

Quæ cùm ita ſint, facilè poſſis deprehendere, quàm ex falſo conquerantur, qui adoleſcentes iam puberes in Religioſorum numerũ cooptari, propterea paſſim improbant, acriterque in cooptantes inuehantur, quod ætate nondum prouectiore, minùs quæ deliciarum, & honorum ſunt guſtaſſe, & tum demum certiore iudicio explorata refutare potuerint. Quid enim? annon hi ipſi tam moroſi in optimo conſilio Cenſores, plurimos vident.

qui vbi optimi diuitioriſque matrimonii ſpes affulſerit, continuò ne id eis elabatur, prima ſtatim pubertate floreſcente conditiones implicant, pacta firmant, nec ætatis imbecillitate tardantur? quod vbi perfectum fuerit, tantùm à reprehendendo abſunt, vt etiam, pro ſua ſingulari prudentia, non mediocriter laudent? Ergóne, Deum animæ ſuæ ſponſum, diuino fretum conſilio, adamata Caſtitate, dum inuitat amplecti, dum aduocat audire, dum præit ſubſequi, non erit ſumma laude dignum? non erit ſummæ prudentiæ, improbitatis, ambitionis, luxuriæ, cupiditatis illecebras præcidiſſe, occupaſſe meliora, cauiſſe potiùs, quàm obligaſſe vulnera? Si voluptatum letaliter blandiens eſca fugienda eſt, ſi venenum longiùs extrudendum eſt, quanto ſatius non guſtaſſe, non bibiſſe, quod non niſi ægreſcente ſtomacho euomas, fermèque aliquid fæcium ſubſidat?

Sed ad deliberationis ætatem redeo, & quoniam hæc in gratiam adoleſcentium literis operam dantium ſcribo: Eam exiſtimo maximè opportunam, quæ vel ad humaniorum ſtudiorum finem, vel ad Philoſophicorum initia deuenit: ita vt antequàm ad ſcientiæ alicuius peritiam conquirendam ſe dedant, ſit eis de vitæ genere conſtitutum. Etenim tum humaniores, tum philoſophiæ literæ, quiddã ſunt, quod alii cuiuis ſcientiæ, vt Iuris, Medicinæ, Theologiæ, præſterni poteſt, vel etiam ad ſolum vi-

tæ

tæ ornatum ab iis adhiberi, qui ſua ſorte, vel familiæ ſplendore contenti, nullum profiteri ſcientiæ genus volunt; quo fit vt humanioribus & Philoſophicis vtilis opera à quocunque nauetur: at verò his emenſis, omninò conſentaneum eſt, vt addiſcendæ certæ cuidam ſcientiæ te tradas, quæ ſi cum vitæ ſecuturæ rationibus, non conſentiat, operam & oleum perdis, ætatiſque ad diſciplinam aptiſſimæ magnam iacturam facis, ne dicam quod frequenter eos mores induis, qui non leuiter ſuſcipiendæ vitæ officient.

Vobis igitur, adoleſcentes ingenui, vehementer ſuadeo, ne nimium in ſcholis inferioribus properare contendatis, vt eò maturiores ad Humanitatis, & Rhetoricæ ſcholam deuenire poſſitis. Hîc verò, videte num vobis ad philoſophica pro opportunitate regionis aditus pateat, & an ibi pietatem excolendi & ritè deliberandi facultas ſit adſutura: Si enim cum ſtudio philoſophico, hæc quoque præſto erunt, certius eſt, & firmius, & ad ſecuturam vitæ ſuſceptionem vtilius, vt Philoſophiæ nauans operam, firmiore & ſcientiis inſtructiore judicio ad nouam denique vitam accedas At ſi vel Philoſophiæ ſtudium, vel in eo pietatis exercitatio negatur, tum verò ſuaſerim, vt ad ſecundum, tertiumque annum eloquentiæ ſtudia protrahens, in ſecundi, tertiique anni decurſu, de tuo vitæ genere ſtatuas Erunt cui tarda, hæc erunt cui præſeſtinata videbuntur: dixi

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO ... ROMA

Digitized by Google

dixi quod ex æquo & bono viſum: neque hîc contentioſus eſſe velim.

De mechanicis, deque feminis res eſt intricatior. In iis vniuerſè rem definire non poſſum, ſpectanda propè in ſingulis habilitas, induſtria, morum ſuauitas, & ad parendum obſequentia; quippe qui literis non ſunt exculti, vel ſua in arte æuum degant neceſſe eſt, vel religioſi euadant; ſi autem religioſi ſint, ad id quoque animũ inducant oportet, vt ſpem omnem auctoritatis, imperii, honorum, commodorum deponant, perpetuiſque ſe laboribus, & ignoti nominis latebris addicant. Quod vt in Christiana diſciplina præclarum, ita cùm exercitationis perpetuitas acceſſerit, arduũ eſt.

In virginibus verò id valde præpoſterum, neque tamen quî corrigi poſſit video: quod ab ipſis primis infantiæ pannis, totæ in ornatu, cultuque formæ habitant, nec aliud accuratiùs à parentibus docentur; quod non eſt niſi ingens, electioni ſtatus afferre præiudicium, dum vna cum lacte nutricis, inanitatis amoribus inbuuntur, & prius ac plus hominum oculis, quàm diuinæ maieſtati placere contendunt. Quantopere tamen deceret, vt meliorum melior amor, inſinuaretur prius, commendaretur ardentiùs?

Quid de illis dicam, quos naturæ indoles & vis ingenii ad præſtantiſſima ducebat, quando eos derepẽte ſæuiſſima libidinum coorta tempeſtas, vix eluctandis viciorum fluctibus inuoluit?

uoluit? De his equidem quibus neque natura, neque doctrina, neque deeſt educatio, non exiſtimem deſperandum aut prudentem molli lenimine curam eſſe deponendam. Id grande periculum imminet, ne improuiſa clade ſubitariæ mortis ſcopulo illiſa ratis, æternum momẽto naufragium inſolabiliter ſubeat. Hoc autem quoniã humanæ prouidentiæ metas egreditur, non tã induſtria, quàm precibus eſt auertendũ.

Interim quà licet, frenandus eorum eſt impetus, voluptates amaritiæ inſpergendæ, patienterq́; expectandum donec primus libidinum deferueſcat æſtus, nihil nimis vrgendum, quantumuis ſalutare & ad medelam efficax putetur. Verùm iſta ad eorum, qui conſcientiæ præſunt, prudentiam ſpectant, de qua plura cap. 34. itemque 17. & ſequentibus in Gallico tractatu dixi.

CAPVT VII.

Poſſe facile dignoſci quis nobis conuenientior ſit vitæ Status.

DIxi cap. 3. quàm ſit arduum, re ipſa conducentem vitæ Statum noſſe, ne igitur deſperatione contrahantur animi, dicendum quis eiuſce pronunciati ſit ſenſus? *Scio Domine*, inquit Propheta, ★ *Quia non eſt hominis via eius, neque viri eſt, vt ambulet, & dirigat greſſus*

★ *Ierem.* 1.

greſſus ſuos. Et tamen eſt qui dicat, a *Expectans expectaui Dominum, & ſtatuit ſupra petram pedes meos, & direxit greſſus meos.* Ecce ait ille, in homine non eſſe vt greſſus ſuos dirigat: & hic, gratias agit Deo quod ſuos direxerit, idque tam exiguo labore, tantùm vt expectaret, ſperaret, inuocaret Deum nempe à prima veritate audiuimus, *Quæ impoſſibilia ſunt apud homines, poſſibilia ſunt apud Deum,* cui prona, & ad nutum obediunt omnia.

Falſò eum crediderunt impii, ſummis cælorum inambulare cardinibus, inferiora negligere, hominumq; conſortia deſpernere. b*Nunquid non ſapientia clamitat, & prudentia dat vocem ſuam? In ſummis exceſiſque verticibus ſupra viam in mediis ſemitis ſtans, iuxta portas ciuitatis in ipſis foribus loquitur, dicens; O viri ad vos clamito, & vox mea ad filios hominum: deliciæ meæ eſſe cum filiis hominum: Beati qui cuſtodiunt vias meas* Hæc tibi adſtat ſapientia, hæc aures vellicabit, hæc occulta & incerta apertè retegere amabit.

Deus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum, ait ſapiens: c quid enim luci cum tenebris, vitæ cum morte communionis intercedat? itaque diſertè pronunciat Apoſtolus, d *Omnes homines vult ſaluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Vult igitur huius veritatis, quæ tantopere ad ſalutem conducat, huius de meliore vitæ ſtatu cogni-

tio-

a *Pſ.* 39. b *Pro.* 8. c *Sap* 1. d 1 *Tim.* 2.

Digitized by Google

tionis, vnumquemque participem fieri.

Certè, quam ardenter ſalutem alicuius exoptas, tam neceſſe eſt vt liberaliter conferas, quæ ad illam, vel neceſſaria, vel apprime conducibilia putantur. Cùm igitur non mortem ſed vitam, perennemque vitam hominibus abunde adeſſe velit, reſtat vt ignaris commonſtret viam; eò maximè quod cùm ideò hominis naturam induerit Deus, vt per eum homines * *vitam habeant, & abundantiùs habeãt*, præbebit vitam, viamque ad vitam muniet, nec enim ſe vitam tantùm, ſed viam, veritatem, & vitam dixit, vt nouerimus, quàm expoſita omnibus via, quàm certa veritas, quàm optabilis eſt vita, tam eſſe illum ad nos deducendos procliuem, ad dirigendos erroris expertem, ad beandos copioſum & diuitem ſeque ſolo contentum. [ἀυ̃ταρχη̃]

c Ergo, *in Dei lumine videbimus lumẽ, lumen enim eius ſignatũ eſt ſuper nos, & dat lætitiã in corde noſtro.* Inſtar meridiani Solis illucebit animis noſtris, docebit quà ſit carpendum iter, miniſtrabit emetiendo ſtadio vires, infundet lætitiam; vt fortitudine giganteâ viam noſtram percurrendo exultemus. Non eſt qui queri poſſit defuiſſe melioribus agnoſcendis Deum, ſe tamen plerique omnes incuſare debent, quod perfectiora commonſtranti Deo, minus obſequentes aures præbuerint. *Nec enim* (ait S. Bern.) a *Laborandum eſt vt ad voces*

* *Io.* 10. c *Pſ.* 35. a *ad clericos c.* 2.

vocis huius perueniatur auditum. Labor eſt potius aures obturare ne audias. Nimirum vox iſta ſe offert , ipſa ſe ingerit, nec ceſſat pulſare ad oſtia ſingulorum. Eſt enim, non tantum vox virtutis, ſed & radius lucis, annuncians hominibus peccata eorum, & illuminans abſcondita tenebrarum.

a Neque tamen hîc aut excelſum quiddam, aut præter communem rerum ordinem, mirabile ſuſpiceris: eadem quæ ſuauiter & fortiter omnia diſponit & permeat ſapientia diuina, illa tam leniter tuæ mentis oculos aperiet; quàm leniter ſolet matutinæ lucis radius corporis oculos illuſtrare, neque maiore eſt opus arte, quàm vt te obuium luci præbeas, & vltroneus ſeſe diffundentem excipias. Nunc, quod hoc loco ſit ſatis, audi, crede, perfice quod ſapiens: *b Sentite de Domino in bonitate, & in ſimplicitate cordis quærite illum: quoniam inuenitur ab his, qui non tentant illum: apparet autem eis qui fidem habent in illum.* Quæ verba perpende diligenter, omninoque ita ſe habere comperies.

C A-

a *Vide cap.* 17. b *Sap.* 1.

CAPVT VIII.

Quem in deliberatione de Statu vitæ propoſitum finem ſpectare oporteat?

QVæ adhuc dixi, proluſiones quædam ad vniuerſam rei cognitionem fuerunt: nunc autem propius, ad deliberaturi mentem neceſſariis præſidiis ſenſim inſtruendam accedo.

Ac primò omnium, certus eſt deliberationi noſtræ finis, obfirmandus. vt ex eo iudicare poſſimus, riténe, an ſecus deliberetur, itemque an id quod in deliberationem adducitur expediat annon. Hoc autem, tanti facias velim, quãti rem ipſam qua de agitur: rem enim perdidiſti, ſi à verò fine aberraſti; Exemplis monſtremus: qui ampliſſimum poſſidet patrimoniũ, agros, villas, oppida, quibus quomodo ſibi ſit vtendum, dubitet, ſi crediderit ideo illa poſſideri vt cuiuis cupiditati ſubſeruiant, atq; hinc cupediis, ganeis, alea, cunctas opes obliguriat, nonne malè ſtatuto fine, tantum perdidit, quãti erant opes illæ? quid ille, qui ſericis, & phrygio opere intertextis precioſis veſtibus, ad extergendas pauimentorum ſordes vteretur, annon rideretur, & amens putaretur? atqui non alius hic error eſſet, quàm quod ea veſte in alium finem, quàm in eum ad quem facta eſt, vteretur. Quis iumenta ad laqueatas auro, palatiorum aulas, Reges ad ſordidas ſtabulorum caulas, hoſpitio excepturus amandet? nem-

nempe in alios fines deſtinata ſunt ſingula, tantique damni eſt abuſus, quanti fuit res pretii.

Hinc à rerum dignitate, vtentium animaduerſio ſolet excitari, & quoties magni precii res in manus venerit, diligenter inquirimus, quem in finem, & quomodo ſit illa vtendum. Contingit quippe vt quando finem tenueris, modum tamen, quo perueniatur in finem, nōdum teneas: vides baliſtam, audis excogitatam vt procul feriat, at niſi edocearis, non continuò & intendendi, & dirigendi, & hoſtem deiiciendi peritus euaſiſti.

Ita ad rem noſtram: De vitæ ſtatu cum deliberatur, quid agitur? Deliberatur quò in vitæ ſtatu, quicquid in nobis eſt, ſeu à natura habilitatis, ſeu à ſtudio peritiæ & ſcientiæ, ſeu à Deo gratiæ, ſeu ſpei in futurum melius collocabitur. O quantus, à tot tantarumque rerum grauitate, ad benè deliberandum ſtimulus! ſed vnde cognoſcemus, vbi, benè vbi meliùs collocentur, niſi ex comparatione ad bonum & præclarum finem, ad quem laudabile ſit ſi cuncta referantur, malum & illaudabile ſi aliò? fac igitur iſta cuncta, in prauum finem eſſe detorta, annon totidem donorum, & vitæ, & animæ detrimentum pateris, quot illa fuerint, quæ indigno fini obſecundent? at ſi rectè, ſi in finem honeſtum, conuenientemque referantur, ſua natiua dignitate non excidunt, quin potiùs vſu & exercitio eniteſcunt. Quanti igitur vitam tuam, animam tuam, tuarum actio-

actionum fructum facis, tanti facias oportet rectum vitæ tuæ finem, & ex recto fine pendentem deliberationem.

Finis autem melius quiddam eſt, & eiuſmodi vt ad illum conſequendum res tota expendi queat: quippe id eſt cuius gratia res eſt aut fit, aut eò referenda eſt, vt pacis gratia bellum, ſanitatis gratia medicina, mercedis gratia labor: ergo pax bello, ſanitas medicina, merces labore præſtantior. Ridearis & naturæ euerſor habearis, ſi rem viliorem dignioris finem feceris: arcam auream, tomentis recondendis compara: Pario marmore nitentia ſtabula, porcis ædifica: reiectanea ſcruta, gemmis & auro multo redime: inſanus habeberis: at nulla id alia de cauſa contigerit, quàm quod viliora precioſis prætuliſti, & rem minoris faciendam, alterius pluris faciendæ finem, & precium feciſti.

Cum igitur finem hominis inquiramus, ad quem videlicet totius vitæ ſuæ ſuſceptione, & moderatione contendat; ex dictis conficitur; Finem illum, quiddam eſſe oportere, quod Homine ſit melius, atque præſtantius. Atqui in hac vniuerſa rerum adſpectabili machina, nihil eſt quod cum homine conferri poſſit, non voluptates, belluina res! non opes, ſolæ commodorum famulatrices; non animantes, rationis & cognitionis expertes; non Sol, non Luna, non ſtellæ lucis & temporum circulares adminiſtræ: nihil igitur quod ſub oculos veniat;

niat; cùm & ipſa diuinior pars Hominis Animus, naturâ ſuâ ſit ab omni materiæ concretione ſeparatus.

O conſiliorum improuidos, nimiumque de ſe demiſſè ſentientes, qui gulæ, qui voluptati, qui ambitioni, & perituræ gloriæ viuunt! itáne vos ipſi deſpicitis, vt nobiliſſimum, rebus abiectiſſimis, animum ſeruire faciatis? vt æternæ natum gloriæ, & immortalia ſpectantem, vmbris inanibus, momentoque perituris fatigetis? Quis ergo noſter finis?

Equidē à natura ſic factus eſt homo, vt cùm ratione & intelligentia ſit præditus, quod bonum & verum eſt, ſemper inquirat & appetat; nec exiguo contentus, ad maiora perpetuus adſpirat, peruentione inardeſcit, vixque eſt vt ſatiari poſſit: imò non poteſt, niſi eò pertigerit vbi tantus bonorū omnium affluxus fuerit, vt auiditatē deſiderii, nimia ſuperet boni copia. Hic eſt finis ille, quo nihil melius, qui a *ideò finis dicitur, quia iam quò excurrat, & quò referatur, non inuenitur. Ibi requies appetendi, ibi fruendi ſecuritas, ibi tranquilliſſimum gaudium optimæ voluntatis*: vt S. loquitur Auguſt.

At quis ille, quo nihil melius? *qui replet in bonis deſideriū tuū*? qui boni omnis, omnis deſiderabilis fons, in quo bonū omne, extra quē nullum verum & perenne bonum? quis præter Deum tuum, ad quem factus, procreatus, erectus eſt homo? Eſt ergo hic hominis finis, eſt ad quem vita, vitæ genus, actioneſque ſingulæ

a *Epiſt.* 56.

referri debeant. At hoc ipſum penſiculatiùs expendendum, & quî fieri oporteat præeundũ.

CAPVT IX.

Expenditur Hominis finis.

VT ex iis quæ dicta ſunt vtilitatem haurire poſſimus, eamque, non ſola cognitione, ſed operatione, morumque atque actionum conformatione definitam. Statuamus animo, & in hoc penitùs obfirmemur: Eorum quę ad finem ſunt, omnia ad finem referri oportere, vt medicinam ad ſanitatem, hominem ad Deum: &; ſi vnquam vlla de re quæſtio inciderit, eſſe de illa, arceſſitis à fine rationibus, iudicandum expediat, nécne. Satis eſt hoc perſpicuum, tantùm ſupereſt vt ritè, & aptè per ſingula iudicetur. Quod ad præſens attinet, ita raticionandum fuerit.

En, ſingula ſunt ſuos in fines referéda, quod ni fiat, eò grauiora incurruntur damna, quò res dignior eſt, & quò longiùs à fine receſſum fuerit. Quid mihi me ipſo carius, & cui ſoliciriùs, quàm vitę, quàm animo cauebo meo? Atqui, à quo de vaſorum vſu, quod cui cõueniat, aptiùs quàm à figulo ſciſcitabor? & vnde ſecuriùs agnoſcam, quis totius vitæ meæ melior vſus fuerit, quàm ſi nouero quorſum illam dirigi velit Deus? Summa quippe ſapientia eſt, cui quid ſit melius notiſſimũ eſt, ſumma benignitas, quę rebus à ſe procreatis id velit quod melius eſt; con-

conſtat ergo, id mihi certius, verius, optabilius, bonum eſſe, ad quod me Deus procrearit; reſtat vt eodem, ipſe quoque contendam, eiuſque deſtinationi voluntatem conatuſq; meos fortiter adiungam.

Id verò quàm iuſtum ſit diſpiciamus attentiùs. Quem in modum? cur ipſe me fecit? fecit enim ipſe me, & nemo alius: *manus eius plaſmauerunt me, & ſicut lac coagulatus ſum, cõpegit oſſa, & pelle quaſi veſte contexit, & inſpirauit ſpiraculum vitæ & in animã viuentem me fecit.* Nihil eram, cumque nihil eſſem, nihil mihi Iuris erat vt eſſem: eſſe dedit, quod negauit multis, qui eſſe potuiſſent, at neque fuere, neque erunt. Nec tantum eſſe, ſed hominem eſſe dedit, Virum eſſe, non feminam, (ah quot malis obnoxiam, quot bonorum incapacem!) non ſurdum, non claudum, nõ cæcum, non amentem, non monſtri ſimilem, non ſæua, & perpetua infirmitate languentem, non Scytas inter, aut Æthiopas, barbarie ac Dei ignoratione laborantem, Integris ſenſibus donauit animo ad ſuas functiones expedito, immortali, inuiſibili, incorporeo, volente, intelligente ſimili Angelis, excelſiore rebus corporatis, altiora & æterna ſpectante, ac denique deſideriorum ſinum in quandam beatitatis immenſitatem expandente, eouſque vt cum Dei capax eſſem, altiùs & longius à perituris euolarem, veraque Dei obedientia & cultu eò pertingerem, vbi eadem cum Angelis beatitudine perfruens,

fruens, Deo ſimilis euaderem,& in Deum totus irem.

O nobilem,& diuinum finem, ô me beatum qui ad tanta ſim natus! eritne, vt tantæ dignitatis obliuiſcar? vt inferiora conſecter? vt diuinis bonis excidam, tanto lugendus magis, quo magis beandus eram! non patiar, non feram; non committam, vt me inde vlla rei cuiuſquam cupiditas auellat. Si non meminero tui, finis optime, ſi non ad te me totum, & mea omnia direxero: quid me,quid illis fiet? in labyrintheos errores, in peccata, in dolores æternandos, peſſum ibo. Diuitiæ, voluptates honor, & gloria,quantumcunque exaggeremini, eritne vt cum hoc prænobili fine in comparationem venire poſſitis? ah iacetis totæ: mentem non expletis, famem exacuitis,vritis impatiente prurigine. Tu verò Deus meus, tu ille ipſe es,in quo & per quem beatus ero; te ſi conſequor,omnia conſequor; à te ſi excido, heu perii! Da, Domine mi; da Deus optime, vt hoc mihi ſit gaudium vnum, ſit ſpes vnica, in te ſi gaudere, in te ſperare ſi datur; hic timor vnus, ne te offenſum habeam; dolor vnus & ſummus, ſi vſpiam à te receſſero.

Verè ita eſt, anime mi, & hoc tibi penitus combibendum: Tibi à Deo recedenti,id euenturum quod cuiuis rei alteri ſolet,cum à naturali loco, vſu, fine diuellitur: nempe illi malè eſt, ſenſimque corrumpitur: nec piſcis in terra viuit, nec in mari Leo,aliaque non diſſimi-

liter. Hinc eſt quod hominem dolores,& conſcientiæ ſtimuli miſerè torquent, ſi in peccata, victus cupiditate prolabitur. Cum enim peccatum ſeparet à Deo, à fine & quiete ſeparat, angoribus tradit, ſpoliat robore, & miſellum hominem,per decliue vitiorum raptandum exponit.

Sed priuſquam progrediar longiùs, iuuat D. Auguſtini ratiocinationem hæc ipſa confirmantem referre: Is epiſtola quadam, ita loquitur: * *Amant requiem ſiue animæ piæ,ſiue iniquæ: ſed an perueniant ad illud quod plurimum amant, neſciunt: nec aliquid appetunt etiam ipſa corpora ponderibus ſuis, niſi quieſcere à motibus ſuis. Nam ſicut corpus tandiu nititur pondere, ſiue deorſum verſus,ſiue ſurſum verſus, donec ad locum quò nititur, veniens conquieſcat: pondus quippe olei ſi dimittatur in aërem, deorſum; ſi autem ſub aquis ſurſum nititur: Sic animæ, ad ea quæ amant propterea nituntur, vt perueniendo requieſcant.* a *Et multa quidem per corpus delectant, ſed non eſt in eis æterna requies, nec ſaltem diuturna, & propterea magis ſordidant animum, & aggrauant potiùs,vt ſincerum eius pondus quo in ſuperna fertur,impediant. Cùm ergo anima in ſe ipſa delectatur,nondum re incommutabili delectatur, & ideò adhuc ſuperba eſt, quia ſe pro ſummo habet, cùm ſuperior ſit Deus:nec in tali peccato impunita relinquitur, quia Deus ſu-*

* *Ep.* 119. *c.* 10. a *Pondus animi, Amor.*

ſuperbis reſiſtit humilibus autem dat gratiam.

Cùm autem Deo delectatur, ibi veram, certã, æternam inuenit requiem, quam in aliјs quærebat, nec inueniebat. Proinde admonetur in pſalmo, Delectare in Domino, & dabit tibi petitiones cordis tui. Dixerat in ſuperioribus; *Requies eſt quædam ab omni labore omnium moleſtiarum, ſancta atque perpetua, in quam nobis ex hac vita ſit tranſitus. Ineſt autem in illa requie, non deſidioſa ſegnitia, ſed quædam ineffabilis tranquillitas actionis ocioſæ: ſic enim ab huius vitæ operibus in fine requieſcitur, vt in alterius vitæ actione gaudeatur. Neque reditur ad labores & curas, ſed permanet in actione, quæ ad quietem pertinet; neque enim in opere laboratur, neque in cogitatione fluctuatur.* Iſta D. Auguſtinus, e quibus certior ſim, nuſquam quietis aliquid mihi fore, ſed perturbationis, & dolorum, terrorumque plurimum, ſi aliò quàm ad meum, omninoque præſtantiſſimum finem reſpexero.

Benè quidem: Nunc autem quid præterea adiungam, vt in hoc benè, ritèque iudicato perſtem? Certè, hinc mihi ad vitæ actiones omnes, & ad rerum omnium vſum, normam iudicii, certamque regulam præfigam à qua ne latum vnguem diſcedam. Et hæc eſto:

Quæcunque vel vtenda foris, vel intus habenda dedit Deus; vtenda, habenda, ad eundem finem vel certiùs, vel copioſiùs, vel iucundiùs

obtinendum dedit. Prudentis enim artificis eſt, operi ſuo planè nihil indere, quod operis fini repugnet; id verò indere & addere, quod ad eiuſdem finis ornatum, commoda, præſtantiam faciat: itaque architectus habitationem domus exornare, amplificare, firmare conatur, at cauet ne quid habitationi (quæ finis eſt) aduerſum ſtatuat. Cùm igitur omnium ſapientiſſimè hominem, & homini mundum architectatus fuerit Deus, pro certo habendum eſt, id quicquid in ipſo homine, quicquid etiam homini extra hominē produxit, ita produxiſſe, vt ab homine poſſit, & debeat ad eiuſdem finis conſecutionem referri: tota hæc ipſa vita, nonniſi ad aliam vitam eſt, quaſi via, quaſi itio ad patriam. Quid ergo magis conſequens, quàm vt huius noſtræ vitæ, omnis actio, cogitatio, res omnes, Dei cultum, beatamque ſpectent æternitatem? Hinc & illud mihi non minùs certum erit;

Corporis mei ſenſibus, & membris, viribus & forma, Animi facultatibus, Memoria, Intelligentia, Voluntate, cælo, terra, rebuſque procreatis omnibus, omnique quamuis vario euentu, ita vtendum eſſe, vt ad honorem diuinum promouendum, & ſalutem animi conferant, vt ex eis vel diuinæ bonitatis liberalitatem, vel iuſtitiæ ſecreta & iuſta iudicia, vel ſapientiæ mirabilitatem agnoſcam, vt ex eis vel patienter perferendi, vel virtutes depromendi, vel varias pietatis exercitationes frequentandi occa-

occaſionem ſumam. Tunc mihi iſta cuncta, bona; tunc vtilia futura ſunt, ſi ſic vſus eis fuero.

At contra, ſi me ipſo, ſi rebus procreatis aliter vtor, ſi earum inſano amore capior, ſi non aliud ex eis quàm commoda mea, meas voluptates, honores euanidos, libidinum ſatietatem aucupor, profectò ad finem ad quem procreatus ſum non reſpicio, à ſcopo aberro, longiùs à beatitudine recedo, aliumque rebus illis vſum affingo, quàm in quem eas dederat Deus, ideoque ſum, & Deo & procreatis rebus iniurius. Non diſſimilis illis prodigis liberis, quibus largè ad ſtudia literarum ſumtus ſuppeditant parentes, at illi in lunam & cupedias malè cuncta liguriunt, & virtutis alimenta, in gulæ atque luxuriæ fomenta conuertunt. Atqui quando ſic præpoſterè rebus vtor, venena ſunt, quæ cibus eſſe debuerant.

Etenim cibus ille ſaluber eſt, quem qui comedit, in ſuccum & vt vocant chilum bonum conuertit, ac inde bene temperato ſanguine vires reficit. Finis quippe cibi & potus eſt, Vitæ humanæ ad ſuas functiones apta reparatio. Si verò cibus aut nequit concoqui, aut noxios humores progignit, aut etiam (veneni inſtar) non ipſe comedentis vitæ, ſed comedentis vita fit ipſi ſimilis, profectò non iam cibus, ſed pernicies eſt comedentis. Haud ſecus hominis vita eſt Deus, ad quem recto animi, corporis, rerumque creatarum vſu tendimus; hoc vſu, (ſi ad Deum dirigitur) nutrimur, foue-

mur, vegetamur, excreſcimus: at, ſi creaturis ita vtimur, vt inde nihil in vitam noſtram, quæ Deus eſt, redundet, ſed alio quopiam fine, alio amore ducamur, tum verò vſus ille peruerſus, noxius, ac non rarò letifer eſſe ſolet.

Heu quoties, bone Deus, donorum tuorum iucunda liberalitate abuſus, abduci me ab externa ſpecie ſum paſſus! quoties ſenſuum illiciente blanditie, illudi mihi, neque indolui, & gauiſus ſum, & vltrò vt illuderent incitaui! quoties inſtar ratis medio mari tempeſtate deprehenſæ, ita mearum perturbationum ſæua procella iactatus, improbiſſimis ſum fluctibus abſorptus! Obtexerant diem tenebræ, nec ad iactandam, conſideratione Finis, anchoram furiata mens reſpectabat, cæca nocte ferebar improuidus, in extrema naufragia ruebam præceps Charybdi & cupiditatum Syrtibus impauidus inuoluebar: tu verò Deus meus, & ſumme miſericors, ruentem eruiſti, ſeruaſti perditum, tempeſtatem ſedaſti, cupiditatum æſtus ſenſim reſtinxiſti, luce veritatis animum compleſti, ſcopulos minantes, moxque voraturam voraginem videre, & effugere dediſti, aliorſum vela, alio & ſanctiore diuini Spiritus vento afflante vertiſti, ad te Domine, verum & vnum, & beatiſſimum nauigationis & vitæ humanæ finem leniſſimè conuertiſti.

Plus ſatis erratum, certiſſimam in poſterum

ſequar

Digitized by Google

ſequar Helicen, curſus ducem. Aduertam ſedulò, vt & ego & mea omnia ad Deum meum, propter Deum meum, rectiſſimo fine referantur. Plane nihil mihi bonum vel vtile putabo, niſi ad Deum, eiuſque ſanctam gloriam, & ad animi mei ſalutem profuerit. O beatum, ſua ſi natura vti nouerit, hominem! Nihil ei, præter ſolum Deum, & quæ ducunt ad Deum, eſſe poteſt vtile: magnam ſanè dignitatem! vt neque cuiquam alteri ſeruiat, & ſoli Deo ſeruiat, vt illi ſe totum, omneſque res ſuas dedicet! * *Anima*, benè dixit D. Auguſtinus. *deſerto Creatore, amans Creaturam adultera eſt. Illius enim amore nihil caſtius, nihil delectabilius. Illo deſerto, hanc amplectendo efficeris immunda. O anima, vt illius amplexibus digna ſis, dimitte iſta, & illi inhære gratis: nam inde dixit pſalmus: mihi autem adhærere Deo bonum eſt.* Sic enim non adultera, ſed fida ſponſa es, & in vnam bonorum, honorum, beatæque immortalitatis communionem, cum Deo Magno vocaris.

His ita poſitis, & certiſſima veritate firmatis: aliud quoque magni momenti conſequitur, nempe, Eorum omnium quæ procreata, ſunt, vel caſu, aut extraria vi euenire poſſunt, nihil eſſe quod ſe ſolo, naturaque ſua mihi bonum ſit, aut malum; ex quo id quoque conficitur, vt neque in expetendis, neque in fugiendis ſit reponendum.

* *Hom.* 38. *in lib.* 50. *homm.*

Etenim ſi id ſolum & bonum & expetendum eſt, quod mihi ad conſequendum finem conducit: id contrà malum, atque fugiendum, quod à conſecutione finis abducit: * cum nulla res, nullus caſus, naturâ ſuâ ſit eiuſmodi, vt ſuum homini finem conciliet, aut auferat: prorſus fatendum eſt, neque res, neque caſus, neque humanæ vitæ euentus varios, naturâ ſuâ aut bonos aut malos, aut expetendos, aut fugiendos eſſe. Imò verò, cùm iiſdem rebus benè quidam, malè alii vtantur, imò idem homo eâdem re nunc benè, poſt paulò malè vtatur; Aſſerendum eſt, natura ſua neque nobis bonas, neque malas eſſe; ſed tum bonas quando benè, & ad rectum naturæ meæ finem; tum verò malas, quando malè, & prauum in finem iis vtar.

Atque hinc id quoque præclarum conficio, Nullam in rem vel Amore, vel Odio & horrore præcipiti ferri me debere: ſed tum tantum, & tandiu quidpiam amabo, & expetam, cùm & quandiu ad finem ad quem creatus ſum conducet; ſi non conducet, aut conducere deſinet, à me depellam, & excutere conabor. Si dubitauero, conducat, nécne; dubitabo, ſit amandum, necne, nec ero in amore præfeſtinus, donec comperero, quid ad meum illum finem opportunitatis importet: hinc pono, hinc ſumo Amores. Itaque neque diuitias

pau-

* *De rebus procreatis, & naturalibus actibus, ne de virtutibus aut vitiis hîc eſt ſermo.*

paupertati, neque vitæ ingloriæ honores, neque infamiæ laudem, neque morbo ſanitatem, neque morti vitam, neque incommodis atque doloribus, commoda atque voluptates præferam, niſi certa ex hoc meo fine argumenta deſumſero : quando ſcilicet animaduertero, quāpiam horum partem, ad finis mihi propoſiti, ſalutis meæ, diuinæque gloriæ certiorem & copioſiorem conſecutionem magis conferre : hanc enim partem omninò & conſtantiſſimè alteri præferam.

Hac eadem ratione, innatos, & cum lacte nutricis hauſtos, vel conſuetudine roboratos moderabor Amores, cuiuſmodi ſunt in parentes, conſanguineos, affines, liberos, patriam, amicos, ſocios, & rem aliam quamcunque: non committam, vt eorum cauſa minùs ſim Dei audiens, nihil in eorum gratiam omittam quo crederem diuinæ gloriæ, ſalutisve meæ ſecuritati derogari, malè ſuadentibus aures obturabo, amabo, ſed ſecundum Deum & omnia eis ad Deum quàm maximè conducentia optabo, & quà licuerit prouenire curabo: certus neque mihi, neque ipſis bonum eſſe poſſe quod non ad Dei gloriam, ad animi ſalutem faciat.

Denique conſiliandi, deliberandi, aggrediendi, agendi, reſpuendi, ceſſandi, hunc mihi certum ſcopum præfigo, hanc æternùm obſeruandam normam ſtatuo, vt in quibuſuis momentoſis aut perennibus, exilibus aut per-

magnis, hoc ſpectem, hoc ipſe mihi obiectem: Quod nunc agitur, conducitne ad finem & ſalutem? conducítne vt certiùs, vt perfectiùs eum conſequar? ſi abducit, omninò reſpuam, ſit licet ſenſui gratum, & quantocunque in id ferar affectu: linguæ, oculis, auribus, voluptati, & deſideriis meis, ea omnia præfractè negabo, quæ perfectiùs aſſequendo fini obicem ponent: nihil mihi tam iucundum, aut carum quin lubens id perdam, ne perdar ipſe. At ſi quid comperero, quod ad ſalutem conducat, id verò, & lubens perſequar, tantoque lubentiùs, & ardentiùs, quo conducibiliùs id eſſe iudicauero. Sit licet ſenſibus graue, inolito affectui aduerſum, naturæ molliori aſperum, hominum deriſiunculis expoſitum, variis difficultatibus obſeptum, ſi per illa excelſiùs ad finem pertingo, perrumpam, euincam, nitar tamdiu, donec victor enitar. O verè me felicem, ſi omnem omnium amorem exuens, vnum pro omnibus, & præ omnibus Amorem Dei induo.

En amor meus, Deus meus, IESVS CHRISTVS, & crucifixus eſt, & nudus eſt! prius nudus quàm crucifixus, priùs huius mundi omnia deponens, quàm ſalutis hominum grandia illa myſteria perficiens: ô vtinam ſic affectum omnem ponerem, ſic ex animo meo omnem rerum ad Deum non ducentium memoriam eraderem, in eoque quàm conſtantiſſimè perſtarem, vt neque iucunda, neque moleſta,

leſta, neque honor, neque infamia, neq; mors, neque vita, neque præſentia, neque futùra, me vel tantillum vnquam à Deo meo, vero fine meo abduceret. Quis mihi miſerrimo, & imbecillimo peccatori id dabit, niſi gratia benignisſimi Domini mei Iesv Christi?

Sed hactenùs dictum ſit de veriſſima, certiſſima, perfectiſſima, actionum, conſiliorum voluntatum omnium regula, ex qua non ſolùm omne vitiũ, ſed & imperfectum, & quamcunque parùm obliquans deprehendi poteſt. Excute, experire, & poſt ſeros annos, plura in dies excutienda reperies.

CAPVT X.

Quanti finis ille, ſiue Salus Noſtra facienda ſit?

TAnta res eſt, & vel ſolo nomine tam iucunda Salus, nemo vt ſit qui non & libentiſſime de illa audiat, & ſe illam quammaximè cupere non aſſerat. Sed neſcio quo pacto fit, vt variis cupiditatibus, perſuaſionibus, præſentium amoribus in tranſuerſum acti mortales, curis alienis ſe totos immergant, veram ſalutis curam de cogitatione deponant. Prata, ſiluas, campos pererra, frequentiſſimas

vrbes adito, ad tribunalia, ad academias, ad militares copias, & quoſuis hominum refertiſſimos conuentus irrumpe, quàm potes voce cõtentiſſima inclama, Quorſum, ô mortales, tot tamque multiplices labores, ſudores, induſtrię? Erúntne ex illo tanto numero vel pauci, qui ſibi vel ſic ſalutem ſuam curæ eſſe reſpondeát? At paſſim omnes, vel inopiã eſſe depellendam, vel congerendas opes, vel honori velificandum ſuo dicent. adeò iis quę incurrunt in ſenſus, quæúe præſentia ſentiuntur, æterni prouida mens hebeſcit!

Tu verò, Adoleſcens, priuſquàm altiùs in huius vitæ mare proueharis, ipſe te reſpice, curſus tui tibi finem, portumque præfige: fac vt nihil tibi tua ſalute ſit antiquius. Ipſe tibi, quàm frequentiſſimè, ſacrum hoc & ſalutare carmen accine, *Quam dabit homo commutationem pro anima ſua? Quid prodeſt homini ſi totũ mundũ lucretur, & animæ ſuæ detrimentũ patiatur?* Quid proderit ſuperbia, Quid diuitiarum iactantia conferet, Voluptatum elapſarum congeries quid iuuabit, cùm æternis ignibus æternùm addictus incendar? O ſi hiſce oculis daretur intueri? & quidni mentis oculis intuebor, Epulonem illum diuitem, laſciuas Helenas, ambitioſos Alexandros, voluptarios Heliogabalos, infinitam quandam damnatorum turbam, nihil olim niſi res præſentes ambientem: vrgerem, ſciſcitarer, ecquodnam in tot malis præſentibus, ex præteritarum voluptatum

luptatum epularum, ambitionis, recordatione ſolatium hauriant? Veriſſimè ſanè reſponderent: * *Tranſierunt omnia illa tanquam vmbra, & tanquam nuncius percurrens, & tanquam nauis quæ pertranſit fluctuantẽ aquam, cuius cùm præterierit, non eſt veſtigium inuenire, neque ſemitam carinæ eius in fluctibus: aut tanquam auis quæ tranſuolat in aëre, cuius nullum inuenitur argumentum itineris, ſed tantùm ſonitus alarum verberans leuem ventum, & ſcindens per vim itineris aërem, commotis alis tranſuolauit, & poſt hoc nullum ſignum inuenitur itineris illius: aut tanquam ſagitta emiſſa in locum deſtinatum, diuiſus aër, continuò in ſe recluſus eſt, vt ignoretur tranſitus illius: ſic & nos nati, continuò deſiuimus eſſe, & virtutis quidem nullum ſignum valuimus oſtendere: in malignitate autem noſtra conſumti ſumus. Nos inſenſati, vitam iuſtorum æſtimabamus inſaniam, & vitam illorum ſine honore: ecce quomodo computati ſunt inter filios Dei, & inter ſanctos ſors illorum eſt. Ergò, errauimus à via veritatis, & iuſtitiæ lumen non luxit nobis, & Sol intelligentiæ non eſt ortus nobis! Talia dixerunt in inferno, hi qui peccauerunt. Iuſti autem in perpetuum viuent, & apud Dominum eſt merces eorum, & cogitatio eorum apud Altiſſimum. Ideò accipiẽt regnum decoris, & diadema ſpeciei de manu Domini, quoniam dextera ſua teget eos, & bra-*

* *Sap. 5.*

brachio ſancto ſuo defendet eos.

Sacrarum literarum, veritatem pariter & maieſtatem agnouiſti, vide ne ſimilis impiorum, diuinæ olim iuſtitiæ exemplar euadas. Quempiam è nuperis Chriſtianis iſtuc detruſum cõtemplare, quid illum in tantam miſeriarum voraginem compulerit interroga, Ah! ſe aliud agentem, neſcientem, derepente, improuiſa ruina dicet inuolutum. Si obieceris, nunquid non ſaluus eſſe voluerit? Volui, inquiet, ſæpe volui, & velle ſum profeſſus: at, at! dum præſentibus cupiditatibus inuoluor, dum vitæ deliciis totus diffluo, dum anxiæ hominum curæ, huc illucque in varia trahunt, heu tenuia illa virtutum ſemina ſuffocata ſunt, ſalutiſque ſemitam non terens, ad extremum letaliter perii, & qui mihi cùm cauere potui nolui, tandem cùm cauere voluiſſem, non potui; vita, ſalute, ſpe omni miſer excidi.

Sed alios, ita vide, vt in illis teipſum videas, fuêre, tui inſtar, adoleſcentes, integris viribus, ingenio peracri, in magnarum rerum ſpem nati, ad virtutem educati, longiùs in pietate prouecti: verùm ecce blandientium & ad ſe allicientium Sirenum vocibus pellecti, id nauigii vitæque genus, rimoſum, fragile, humile conſcenderunt, ei ſe ſaluteinque ſuam Deo non auſpice malè audaces crediderunt: inde, quæ dæmonis eſt fallacia, ſecundiſſimis vſi ventis, nulla pietatis, nulla virtutum damna ſenſêre, ſocordiam pariebat ipſa ſecuritas: at mox

mox & ſenſim vbi negocia implicari cœpere, curis mens inuoluta turbata eſt, virtutis ardor elanguit, vicia ſuccreuere, & fatigatis hoſtilium aggreſſionum continuatione viribus, victas manus dedere, ac demum egregiam illam adoleſcentiæ ſpem, æterna morte ſucciſam perdidere.

Quid igitur? ſic illi periêre, quia vitæ genus, Deo non ducente, Salutis curâ non agente, ſed vel propriâ vel aliena cupiditate atque inductione ſectati ſunt. Tu tibi, dum licet, caue; quò te tua ducit Salus, & nuſquam aliò ſequere, hac duce, Deoque duce tuta tibi ſunt omnia.

Præterea velim diligenter & intentè expendas, quanti ſit, Vitam habere, & abundantiùs habere Nam quicunque aut virtutem aut vitæ genus ſuapte natura perfectius ſequitur, duo quædam ingentia bona conſequitur. Primum quòd tutiorem certioremq; ſalutem ſuam reddit, etenim quo maior eſt virtus, cò longiùs à vitiis & peccato recedit. atqui ſalutem ſuam, ſecuriorem reddidiſſe quantum eſt? Alterum, quod quandam boni maximi acceſſionem facit: infinitum quiddam eſt, alterius vitæ gloria, æternúmque, & infinitùm duratura, vnde ſi quid ei addideris, infinitũ, & ſine fine durabile addidiſti: O iudicii miſeros mortales! tantíne eſt diuitiis, gloriæ, aliquid hîc adieciſſe, agros agris, vrbes vrbibus, regna regnis adiunxiſſe: & hæc anguſta, moxq; peritura ſunt: illa

illa verò cæleſtia, auguſtiſſima, perennantia contemnitis? quid facitis, ambitioſi, quid vultis? ſi vos veſtræ conditionis quiſpiam præceſſerit, diſpudet, indignamini, non ferendum, inclamatis; & verò æternam vobis præripi gloriam, idque ignauia & ſocordia veſtra perferetis? Vbi contentio, vbi æmulatio, vbi iuſtior quàm hîc maioris gloriæ & excelſitatis appetentia? Præclarè Magnus ille Gregorius, * *Solæ diuitiæ veræ ſunt, quæ nos diuites virtutibus faciunt. Si ergo, Fratres cariſſimi, diuites eſſe cupitis, veras diuitias amate. Si culmen veri honoris quæritis, ad cæleſte regnum tendite. Si gloriam dignitatum diligitis, in illa ſuperna Angelorum curia adſcribi feſtinate.*

a Referam, animi gratia, quod Zonaras tradit. Icaſia quædam fuit, genere nobilis, at moribus & forma nobilior virgo: Cùm autem Imperatori iuueni vxor quæreretur, aduocatæ, ſelectæque ſunt præclariſſimæ virgines, & in ſeriem ita diſpoſitæ, vt mox pertranſiturus Imperator, pomum aureum illi traderet, quam ſibi in vxorem deſtinare placuiſſet. Aduénit, &, ô rem permiram! ad Icaſiam cùm perueniſſet, tanto pulcritudinis prodigio obſtupuit, ſuique impos, Irénę, quæ adſtabat proxima, pomum tradidit, factique tenax, Irenen. pro Icaſia vxorem habuit. tam exiguo, tantæ res, quantæ inde ſecutæ ſunt, momento ſteterunt! At Icaſia, (vt

* *Hom* 15. *in Euang.* a *to.* 3 *in vita Theoph. Imp.*

(vt eſt mulierum genus deſpicatûs impatiens, vbi maximè de forma lis fuerit) cùm Imperatorium thorum ſemel ambiuiſſet, ac fortaſſe iam ſpe præcepiſſet, inferioribus inſeruire dedignata eſt, & repulſa benè vtens, Immortalem ſibi ſponſum, & Imperatorum Imperatorem IESVM CHRISTVM, perpetuâ in cœnobio Caſtitate quæſiuit, & repulſę ſecura impetrauit. En animos in virgine viriles, en ambitionem felicem! Forſan, & tu quoque laudabis, an etiam imitaberis neſcio: Quotuſquiſq; ad excelſa, imò & diuina vocatus, ad infima reuolui dedignatur? quot ſibi ſponſas habere voluit, vocauit, inuitauit Deus, at nihilominus ad maritos, ad vxores, inglorii ruunt? Vtinam quæ æterna ſunt, quæ ad ſalutem animi faciũt, pro dignitate ſui æſtimentur!

Æternæ, dum hic viuimus, conditionis noſtræ, quales volumus fabri ſumus: * *Quia in hac vita nobis eſt diſcretio operum*, inquit S. Gregorius, *erit in illa proculdubio diſcretio dignitatum, vt quo hîc alius alium merito ſuperat, illic alius alium retributione tranſcendat.* Velociſſimo hæc vita fugit impetu, & quodcunque ſemel præteriit, irreuocabile nobis abiit, quod ſemel in Æternitate fixum fuerit, æternùm immutabile perſtabit: prout hîc ſementem ieceris, ibi demetes; anguſtè, parcè, tenuiter, ſi te anguſtum, parcum, illiberalem Deo præbueris; largè, amplè, munificè, ſi te, ſi tua

* *l. 4. mor. cap. 42.*

tua omnia Deo integerrimè, & quàm potueris contentiſſimè dedicaris. Pauliſper quæſo, cogitatione teipſnm in iſtam vitam transferas, ibi immenſitatem pulcherrimarum, neque vnquam marceſſentium coronarum intuere, ô quantopere deſiderabiles illæ ſunt; coronas coronis aggeraſſe quàm fuerit præclarum! ſi vnquam comparandi & quaſi mercandi tempus effluxerit, neque comparatæ fuerint, quãtus hinc dolor! eia ergo, feſtinemus, non alio proſtabunt, quàm huius vitæ tempore venales.

CAPVT XI.

Quàm leni via ad conuenientem vitæ Statum ducimur? & quàm ſit ſequenda?

A Deo, ad Deum factus eſt Homo: ſed factus ad Deum, per quem ducetur ad Deum, niſi per eum, qui ſolus, ad ſe accedentibus, præſtare poteſt acceſſum? ab eo vt naturam, ita omnem quæ naturæ accedere poteſt perfectionem expectare & ſperare nos oportet: ab eo & veritate intellectus, & bonitate atque virtute voluntas ornatur; ab eo lux eſt qua bona videmus, ardor quo recta volumus, robur & conſtantia, qua ad extremum vſque perſeueranter volumus, quod rectum volumus.

Cùm autem naturæ ſuæ immenſitate ſit vnde-

dequaque diffuſus, bonitatis verò largitate, quæcunque creata ſunt, cupidè foueat, paternè amplexetur, & dirigat, ſuam ſingulis opem pro naturæ, & indigentiæ conditione obuius impertit: Volentem, & intelligentem fecit hominem, ergo voluntate & intelligentia eum ducit, præſtoque adeſt, vt certam ſe duce viam Vitæ ſubeat: tantùm eſt vt ſequi velimus, & nullus relictus erit errandi locus.

Præit verò & ad ſequendum inuitat ſanctis inſpirationibus, quas iugiter & ingenti copia hominibus ſolet elargiri. *a* Cùm enim ratione & intelligentia homo ſit præditus, lucis veritatem demonſtrantis, eſt capax; eaque luce, non rarò ſic à Deo illuſtratur, vt id videat quod verè oſtenditur, imò & ipſammet interdum videat veritatem: quanquam nec à Deo ſolo, ſed aliquando, ita volente & adiuuante Deo, etiam à ſanctis Angelis, mens hominis eiuſmodi luce completur, quando ſcilicet ſuprema pars animi, ſibi quoſpiam cogitatus quaſi deſubito immiſſos efformat. *b* Qui cogitatus cùm à Deo ſolo proficiſcuntur, id habēt quod notauit S. Gregorius, *c Sola nobis vis internæ adſpirationis aperitur: De verbo eius ſine verbis ac ſyllabis cor docetur, quia virtus, eius intima quadam ſubleuatione cognoſcitur* lux

a *D. Aug. to* 8. *in pſ.* 118. *conc.* 18. b *D. Baſil. hom in pſ* 28. c *Vide eum l.* 28. *mor. c.* 2. 3. 4. 5. *&* 6. *Item in Ezech. ho.* 1. *fine* 13. & *initio.* 14.

lux eſt claritate, vox perſpicuitate, impulſio virtute. Vulgo inſpirationem vocamus, quod nomen ſignificantius eſt: ſic enim indicatur, non à nobis ſed aliunde & foris aduenire, imò & à S. Spiritu eſſe, de his enim agimus quæ bonæ rectæque ſunt: item non tantum eſſe lucem, quæ ſit Veritatis index, ſed ad id quod commonſtrarit impultricem, vires & animum inſtigantem.

Adeſt igitur frequentiſſimis S. Spiritus inſpirationibus Deus, & pro ſuæ prouidentiæ leniſſima diſpenſatione, ibi crebrior, & dilucidior adeſt, vbi vel magis eſt neceſſarius, vel naturalis luminis vigor deficit. Quo fit, vt cùm de Statu vitæ diiudicatio, ſit perneceſſaria ſimul & perobſcura, huic illuſtrandæ & dirigendæ quammaximè adſit Deus: nemo vt hîc errare poſſit, niſi qui ſe prior eius ductui, luminique ſubduxerit.

Mirabitur hîc benè natus, probè educatus adoleſcens, eſſe qui ſe Deo ſubducere auſit: miretur ſanè atque vtinam miretur ſemper, experiatur nunquam. Crebrum tamen eſt iſtud, multoſque reperias qui ſe Deo committere, diuinis inſtinctibus regendos tradere, non auſint. quid enim? ipſi ſibi finxêre, ſi id fecerint, continuò ad auſtera, grauia, triſtia, iucunditatis omnis inimica vocaturum Deum, de quo necdum in bonitate ſentire didicerunt. Falſum prorſus, & à Dei ignoratione proficiſcens: vt iam olim veriſſimè notauit Diuus

Ber-

Bernardus his verbis. ★ *Ego dico omnes ignorare Deum qui nolunt conuerti ad Deum. Neque enim ob aliud proculdubio renuunt, niſi quia grauem & ſeuerum imaginantur, qui pius eſt; durum, & implacabilem, qui miſericors eſt; ferum & terribilem, qui amabilis eſt; & mentitur iniquitas ſibi, formans ſibi idolum pro eo quod non eſt ipſe. Quid timetis modicæ fidei? vt peccata nolit remittere? ſed affixit ea cruci cum ſuis manibus, quod teneri, & delicati eſtis? ſed ipſe nouit figmentum noſtrum, quod malè aſſueti, & ligati peccandi conſuetudine? ſed dominus ſoluit compeditos. An de veſtimento ſolliciti eſtis, vel cibo, ceteriſque corpori veſtro neceſſariis, & propterea cunctamini relinquere veſtra? Sed ſcit quia his omnibus indigetis. Quid vultis amplius? quid iam impedit à ſalute?* Quid à Deo ſequendo retardat? *hoc eſt quod dico, Deum ignoratis*, Ignoratis quanta ſuauitate cunctis obſecundet, quãta alacritate voluntatem timentium ſe faciat, Oculi eius, ſuper iuſtos, & aures eius in preces eorum.

Et verò vniuerſum hunc rerum Ordinem intuenti, mira quædam diuinæ bonitatis quaſi redundantia ſe prodit, cùm vndique animaduertitur quanta cura, ſapientia, conuenientia, animantibus omnibus, non tantum neceſſaria prouidè largitur, ſed vnicuiq; conuenientes etiam oblectationes pro naturæ conditione diſpertit.

★ *Hom. 38. in Cant.*

pertit. Eáſne homini, quærenti, amanti Deũ deneget, quas vltrò viliſſimus animalculis addidit? Sed eas intelligo, quæ ſint homine dignæ, quę ad vitã iucundè & ex virtute traducendam faciant, quæ omnem eius quam auctore Deo inſtituerimus vitæ moleſtiam, aut leniant, aut penitùs exſtinguant. Quippe * *Quanto benignior, & dulcior, eſt diuina clementia quolibet homine, tanto ſuauius eſſe manifeſtum eſt iugum eius ceteris omnibus*: ait D. Bernardus. Cùm enim omnis iucunditas, alacritas, gaudium, tranquillitas, & quoduis boni atque deſiderabilis genus, ita ſit in poteſtate Dei, vt nunquam niſi ab ipſo poſſit obtingere, poſſitq; Deus quamcunque rem, & quandocunque libuerit lætitiis inſpergere; cuinam potiùs id ſperandum eſt eſſe facturum, eíne qui inſpiranti, & ſuadenti ſibi fuerit obſecutus, an ei qui in alia omnia diuerſus abiuerit? Quid ergo dicemus aſſerenti, *Quicunque glorificauerit me, glorificabo eum: qui autem contemnunt me, erunt ignobiles*?

Enimuerò non ſatis capio, quî poſſint ſanè mentis hominis tam inſana eſſe deliria, vt credat, ſuo vel cuiuſquam alterius iudicio vel conſilio, poſſe ſe meliùs, & certiùs, quàm diuino, ſtatuere de vitæ Inſtituto bene, iucundè, conuenienterque naturæ, ex diuina lege, atque voluntate deligendo. Quis, quæ Dei ſunt, nouit niſi Deus? à quo voluntatis diuinæ con-

* *Serm.* 26. *de dim.*

conſilium, quàm à Deo reſcies? ſed forſan, non id quæris vitæ genus quod velit Deus? non ergo id quæris, quod vita, quod veritas, quod bonitas velit? & ſuſcipies quod morti, quod falſitati, quod malitiæ, vicinius fuerit? quem ſequeris, quando Deum non ſequeris? quem conſulis, quando alium conſulis?

Perpende, quæſo, quod veriſſimè Diuus Auguſtinus, * *Nihil Deus iubet quod ſibi proſit, ſed illi cui iubet. Ideò verus eſt Dominus qui ſeruo non indiget, & quo ſeruus indiget.* Quid enim à ſumma noſtra egeſtate, infinitus ille bonorum theſaurus emendicaret? Cùm igitur nos aliquo vocat, cùm à nobis aliquid exigit, non ſua, ſed noſtra cauſa, noſtro commodo, noſtra vtilitate id facit: ſi reſpuimus, alioque auertimur; id omne gloriæ, boni, & commodi reſpuimus, quod ab eiuſmodi diuini conſilii auditu prouenturum erat: & huius damni æſtimatio, humani ingenii captum ſuperat: Cum enim ad quendam vitæ Statum vocauit Deus, eoque deſpreto alium præfers: vocando ſeriem quandam auxiliorum gratiæ offerebat, quibus omnis iſtius vitæ leniretur aſperitas, ſuperaretur aduerſitas, cupiditates frenarentur, vitia ſopirentur, virtutum exercitium efflorеſceret, ſancta perſeuerantia vigeret, æterna denique gloria ſequeretur.

Quæ,

* *Epiſt. 5 ad Marcel.*

Quæ, & alia plurima, obſtinationis vnius aſpernatione reiectas, ſi vocanti Deo ſurdus, aurem cordis occludis. Cui, niſi tibi, damnis iſtis nocetur? Cui alii quàm tibi, tot iſta dona profuiſſent? Ergo cùm de vitæ genere agitur, cum aliquò trahere videtur Deus, noli credere cuiuſquam alterius quàm tuam ſecuritatem, ſalutem, æternamque gloriam ſpectari: ſequere iucundus: Deum ducem ſequi, quis vnquam dux erit eſſe pœnitendum?

Verùm ſi me duci ſiuero, inquis, quò noluero ducar. A quo, inquam ego, ducêris? A Deo, inquis, qui etiam nolentem trahet. Sed heus tu, quid iſtud loqueris? ergóne diuinam voluntatem tua præcedet? ergo mauis temerè præcurrere, ne prudenter ſequaris? túne tibi viæ tuæ dux melior quàm Deus? voluntas illa tua, adeóne tibi bona eſt, vt etiam (ô cogitatum impium!) putes eam diuinâ voluntate meliorem? ſi non putas meliorem, quid ergo times? ne cum diuina, eaque meliore mutetur? quid homini optabilius, quàm vt qui minùs rectè voluerat, meliora velit atque rectiora? Itáne verò? ſcholarum limina terentur, regiones exteræ labore & precio magno adibuntur, præceptoribus auris attenta præbebitur, humano credetur magiſterio, idque vt tantillum quid ignorantiæ abs animo depellatur: & hanc rerum optimarum, & ad animi ſalutem maximè neceſſariarum, latentium, obſcurarum, ignorationem ne depellas, ne voluntatis ad

noxia

Digitized by Google

noxia, & æternum perimentia aberrantis prauitatem corrigas, Deo tuo te ſubtrahis, audire contemnis, ignorare affectas?

Audi tantùm, & molliri te patere: ipſeque miraberis, non imperioſum quendam, & inamabilem dominum eſſe Deum, qui timeri malit, & frangere, quàm amari, & leniter flectere. Tuæ ſe voluntati, ſi mala, ſi pernicioſa tibi non fuerit, amicus adiunget: at ſi errore, ſi affectu cæco laboret, leniſſimè inſtar gratæ lucis, inſtar lenè fouentis ardoris, eas notiones, eos menti ſenſus immittet, quibus ipſe ſumma contentione in contraria feraris, amoreque ſancto, certo, non errante, inſtabiles, incertoſque tuos errores damnes, & corrigas: quo quid optabilius excogitari poteſt?

Sed eſt quod vehementer extimeſcas, quod tibi licet breuius dictum, attamen plurimum commendatum ſit oportet: Nempe, Certiſſimò credas, omninoq; euenturum putes, Deum tibi aſperrima plurima, & ingentes moleſtias immiſſurum, ſi tuis cupiditatibus ſanctiſſimam eius voluntatem poſthabeas: nec enim æquum eſt, vt cuiquam, quod à Deo receſſerit, feliciter cedat. Sapientiſſimã Dei prouidentiam decet conſtanti, atque perpetua ſeculorum, & hominum omnium conteſtatione ſancire, NVNQVAM EI HOMINI BENE ESSE POTVISSE, QVI RELICTO DEI DVCTV, SVIS MALVERIT CONSILIIS OBSEQVI. Probationibus ſuperſedeo: Magnum illum Gre-

gorium magnificè teſtantem accipe: ⋆ *Quia plerunque cõtingit, vt pœnas quis metuens iuſtitiam deſerat, fit iudicante Deo, vt etiam iuſtitiam deſerens pœnas, quas timuit, non euadat, & qui mentis interitum minimè timuit, etiam carnis mala toleret, qua timebat.* Deumne propterea non ſequeris, quòd diuitiarum, voluptatum, cognationis & familiæ ſis amantior? ſeriùs, ociùs tuis tamen ipſius oculis opum iacturam, villarum domorumque incendia hauries; variis morborum, vulnerum, calamitatum doloribus, & angoribus excruciaberis; parentes, vxor & liberi immatura morte morientur: deficiente proprio, erit hæres alienus, nec erit, qui nominis tui ad poſteros propagator exiſtat. ô quantis hæc ſunt probata documentis! tu vide, vt alienis ſapias exemplis.

Quid tamen eſt, quod malè, quod falſè tibi perſuadeas vnam quandam in partem, vnum in ſtatum & non alium vocaturum Deum? Cur iſtud? adeone ceteri omnes tibi viluere? tibi reiectanei videntur? ignoras Eccleſiam ſanctã non tantum temporibus, non tantûm regionibus, ſed etiam Statibus non illicitis eſſe Catholicam, ſeu vniuerſalem? nullum reſpuere Statum, vbi ſine Dei iniuria, ſine diuinorum violatione præceptorum viuitur? Amicitur Eccleſia varietate, affertque apta ſtatuum diſtinctio, tum in hac vita, tum in altera, iucunditatis, & decoræ pulcritudinis plurimùm. Sunt Reges,

⋆ *l. 14. mor. c. 20.*

Reges, ſunt Imperatores, Principes, Pontifices, Sacerdotes, Religioſi, Virgines, Coniugati, Milites, Agricolæ, Iuriſperiti, Medici, aliique plurimi, quorum egregiæ in cælis coronæ recenſentur. Tu, qui necdum quid horum ſis futurus neſcis, quid iudicia præcipitas? quorſum id exhorrere, id exambire, fugere, perſequi, quod nondum tibi præſens exhibetur? equidem longè te malim, Deo vocante, Coniugatum, quàm non vocante Religioſum. Ergóne, inquis, ad Coniugium vocat, à Religione repellit aliquando Deus? equidem in non nemine id ita fieri certiſſimè credo: neque tamen nunc diſputo, id hortor, & ſuadeo plurimùm, tu ipſe, quid à te repoſcat Deus, vt intentiùs attendas, ſollicitiùs poſtules, fortiùs complecas. Expande animum Deo; ſubibit, lætitiaque, & iucunditate refertum in ſalutis æternæ viam firmiſſimis præſidiis manuducet.

CAPVT XII.

Quanti ſit periculi, diuinis inſpirationibus haud obſequi?

INſpirationes, ſeu diuini inſtinctus hîc à me, & paſſim omnibus intelliguntur impulſus quidam leniter, ac interdum vehementer, incitantes ad id, quod gratius Deo eſt, quodque liberè abſque vllius violatione præcepti facere, vel omittere poſſumus.

Digitized by Google

Creberrimè, ac propè aſſiduè dantur hominibus, tum ad ſingula opera bona, atque cogitatus, tum ad res plurimas, atque pręſtantiſſimas, quæ præ ſocordia negliguntur, maximo ſanè diuinæ liberalitatis argumento, quæ tãtas, tam ingratis, largiſſima profuſione prodigere non ceſſat. Dicuntur verò diuinæ, partim quod à Deo ſolo animis infundũtur, partim quòd ſurſum ſemper, & ad diuina trahunt, partim denique quòd in Deum, vt ſolum bonorum omnium fontem referendæ ſunt.

De his aure ſedula obſeruandis latiſſimè dici poteſt, & vix vnquam ſatis, cùm in hoc pænè ſint omnia. Contraham paucis quæ diligentius expendas.

Ac primò quantoperè, & meritiſſimò ſe audiri velit Deus, & ipſiuſmet verbis attẽdamus. Apud Ieremiam ait * *Hæc dicit Dominus: Locutus ſum ad vos manè conſurgens, & loquens, & non audiſtis: & vocaui vos & non reſpondiſtis. Proijciam vos à facie mea, ſicut proieci omnes fratres veſtros. Tu ergo noli orare pro populo hoc.* Et apud Iſaiam. a *Quæ timebant, adducam eis: quia vocaui, & non erat qui reſponderet; locutus ſum, & non audierunt, feceruntq; malum in oculis meis, & quæ nolui elegerũt.* Vbi animaduerte, quod ante monueram, qui non eligit, quæ vult Dominus, in ea quæ timebat incidere, iis quæ cupiebat (id enim conſequens eſt) priuari. Atque ita cuidam diuinorum

* c. 7. a c. 66.

uinorum verborum non ſatis audienti dictum eſt, b *Quia proieciſti ſermonem Domini, proiecit te Dominus, ne ſis rex ſuper Iſrael.* Grauiter quoque, licet breuiter Sophonias c *Va prouocatrix, & redēta ciuitas.* Cur quæſo? cauſam addit; *Non audiuit vocem, & non ſuſcepit diſciplinam: in Domino non eſt confiſa, ad Deū ſuum non appropinquauit.* In tanta breuitate, enumerationem eorum vide, in quæ homines à Deo auerſi delabuntur, 1. ad vocem reuocãtis quaſi ſurdis auribus prętereunt. 2. blandientis libertatis amoribus illecti diſciplinæ iugum exhorrent. 3. auxilii diuini nulla fiducia nituntur. 4. propiùs ad Deum accedere, ab eo ampliore luce donari, & ad perfectiora perduci reformidant. Quid hos homines niſi Væ, niſi dolores, & aduerſa multa manent?

Sed hoc ipſum præ ceteris copioſè, atque neruoſè, ipſa illa toties, tamque contentè clamitans, & ad meliora prouocans Sapientia, exhauſta clamoribus, & parum exaudita, iuſtèque indignata minatur: d *Quia vocaui, & renuiſtis; extendi manum meam, & non fuit qui aſpiceret.* DESPEXISTIS OMNE CONSILIVM MEVM, *& increpationes meas neglexiſtis. Ego quoque in interitu veſtro ridebo, & ſubſannabo, cùm vobis id quod timebatis aduenerit. Cùm irruerit repentina calamitas, & interitus quaſi tempeſtas ingruerit, quando venerit ſuper vos tribulatio & anguſtia. Tunc*

b 1. *Reg.* 15. c *cap.* 3. d *Pro.* 1.

Digitized by Google

inuocabunt me, & non exaudiam: manè conſurgent, & non inuenient me: eo quod exoſam habuerint diſciplinam, & timorem Domini non ſuſceperint, nec acquieuerint conſilio meo, & detraxerint vniuerſæ correptioni meæ. Comedent igitur fructus viæ ſuæ, ſuiſque conſiliis ſaturabuntur. Auerſio paruulorum interficiet eos, & proſperitas ſtultorum perdet illos. Qui autem me audierit, abſque terrore requieſcet, & abũdantia perfruetur, timore malorum ſublato. Ita loquitur ipſa Dei ſapientia.

Quorum verborum partem, quaſi explanaſſe videtur Eccleſię Galhicanæ magnum ſuo ſeculo lumen Saluianus his verbis: * *Quid eſt quod nos queramur de Deo, cùm queri magis Deus de hominibus poſſit? Quæ ratio eſt, vt doleamus non audiri nos à Deo, cùm ipſe, Deum non audiamus, & ſuſurremus non reſpici à Deo terras, cùm ipſi non reſpiciamus ad cælũ, & moleſtũ ſit deſpici à Domino preces noſtras, cùm præcepta eius deſpiciantur à nobis? Fac nos pares Domino noſtro, quis iuſtus querimoniæ locus? hoc pati quenquã quod fecerit? Quid enim dignius, quid iuſtius? non audiuimus, non audimur: non reſpeximus, non reſpicimur.* Ita ille.

Poſſent, quæ diximus videri ſatis, vt quiuis dilucidè intelligeret, quanti ſit periculi Deum non audire, non audiendo irritare, irritando aduerſum pati. Perſpicuitatis causâ nonnihil etiam addam. Velimque primò perpendas.

Quàm

* *l. 3. de prouid.*

Quàm nemo ſit hominum, qui ſic agi ſecum patienter ferat, nulla vt deſideriorum, conſiliorum, propenſionum ſuarum ratio habeatur, audiatur tantùm quando ad præcepta, intermi-nationes, indignationem, & intentandas pœnas venerit, nihil vnquam amori, voluntati, auctoritati ſuæ deferri ſeu ab amicis, ſeu à ſubditis videat. Faciamus optimi & ſapientiſſimi patris eſſe Filium, qui in parentis obſequiis ita ratiocinetur; hæc ſi obſeruauero, rem præſtitero amantiſſimo parenti meo longè acceptiſſimam; ſi neglexero, id ei diſplicebit: attamen non me propterea ſcribet exhæredem; ergo pro libitu faciam, quid mihi penſi eſt, ſit necne parenti meo gratum? dum odia non merear, de gratia nihil ero ſollicitus. Qui ſic dixerit, ſic egerit, putaſne, filii in parentem ingenui officio fungitur? an non iuſtas meretur iras? Verus enim amor anguſto limite arctari negat: præcepta faſtidit: voluntarius præuolat: latiſſimè ſe, qua licet, effundit: ſi non fecerit, non verus, at ſimulatus tantùm Amor habetur.

Adſimile alterum iungamus, vt ſit tanto clarius: Adeamus ad Principũ, & Regum familias: hîc ſi liberaliſſimo, & excelſitate animi ſingulari prædito Regi ad rerum ingentium ſpem inſeruiat quiſquam; hac autem ratione moneatur, Id ſi fecero, perplacebo Regi, ad maiora promouebit, ſuis me conſiliis familiarius admouebit, amoris atque fiduciæ multum animitùs oſtendet, ſi omiſero, multum

de priſtino fauore decedet, ab excelſioribus repellet, à familiaritate excidam, attamen non idcirco meas facultates fiſco addicet, non exilio, non morte multabor: quid ergo ad me? faciam quod adlubeſcit, & non è regis, ſed ex animi mei ſententia faciam. Quid hic à Rege mereatur? Exturbari, inquies, & in malam crucem abigi, ſi tam reperiretur inſanus; at nemo reperitur eiuſmodi. Crediderim equidem non eſſe, qui horum quidquiam in animum inducat: quo fit vt tanto execrabilior eorũ ſit inſania, quos cum Deo ſuo ſic agere non pudet: dicit eis Deus, & fatentur loquentem & ſic impellentem ſentire ſe Deum, Tu ſi eiuſmodi rem feceris, ſi talem Statum, talem virtutem amplexus fueris, ſi à te iſtius generis impedimenta, ſi affectus nimios, & non rectos depuleris, id habebo, ac ſi mihi beneficium contuliſſes, ex eo protinùs ad maiorem te mei familiaritatẽ eueham, eam tibi donorum Spiritûs, & gratiarum ſeriem parabo, cuius incitatu, atque præſidiis altiorem perfectionis gradum ſcandere, tandemq; eximias in æternitate coronas adipiſci queas. Nihil trepida, conſiliorum horum qui ſator, & auctor fui; ero idem fautor, defenſor, præmiator. Hæc Deus: tu autem qui hæc audis inuitamenta, & aduerſaris; ipſe te reſpice, te iudica: mihi equidem ſuperbiſſimæ vel ſtultiſſimæ tuæ ingratitudini, & à Deo abalienationi exponendæ verba deſunt.

Sed qua lege teneor, inquis? non præcepta, ſed

ſed conſilia ſunt, & in arbitratu meo poſita. Qua lege teneris interrogas? Ecqua lege filius parentem, conſulens conſiliarium, ęgrotus medicum, regem ſubditus, Chriſtianus Chriſtum, creatura Deum audire teneatur? ah, homule pertinax, ſi eadem tecum lege Deus egerit, quid te fiet? quàm multa, quàm liberaliter, largitus eſt, & in horas tibi largitur Deus, quorum nihil penitus donaret? Scilicet, ecqua vnquã lege adductus Deus te creaſſet, te redimiſſet, te plurimis inſtruxiſſet naturę, & gratiæ donis: quàm egens, quàm nudus, quã nullus eſſes! aut ſi aliquis eſſes, inferni eſſes pabulum, terrarũ & cæli odium! an non dona omnia, valetudo, ingeniũ, fortunæ, honor, vita, gratia, virtus, in arbitratu Dei ſunt poſita? a *Si peccaueris, quid ei nocebis? &, ſi multiplicatæ fuerint iniquitates tuæ, quid facies contra eum? Porro ſi iuſtè egeris quid donabis ei? aut quid de manu tua accipiet? Homini qui ſimilis tui eſt nocebit impietas tua; & filium hominis adiuuabit iuſtitia tua.* Longe alio animi ſenſu loquebatur, qui dixit: b *Domine quid eſt homo, quia innotuiſti ei? aut filius hominis, quia reputas eum?* c *Paratum cor meũ Deus, paratum cor meum. Audiam quid loquatur in me Dominus Deus: quoniam loquetur pacem in plebem ſuam: & ſuper ſanctos ſuos, & in eos qui conuertuntur ad cor.*

Sed age cùm adeò tui ſis arbitratûs tenax, eum tibi ereptum non ibo: id vnum quæram,

a *Iob c. 35.* b *Pſ 143.* c *Pſ. 107.*

& ſincerè vt diiudices velim. Quam ſpem putes de illius hominis ſalute ſupereſſe, qui condenſam ſiluam iammox ingreſſurus, grauem quendam, eumque ſibi fidiſſimum, & amiciſſimum virum offendat, qui ſancte vereque aſſerens, Quo tu in eiuſmodi ſiluá præceps ruis? inquiat, amfractibus adeo plena eſt, vt non poſſis ipſe te tot mæandris euoluere; locis opportunis diſpoſitæ ſunt prædonum inſidiæ; deniq; nemo vnus, niſi fido duce, firmoque præſidio tutus, latronum manus potuit euadere. En tui miſereor, me ducem, atque vnà validum præſidium offero. Equidem nemo prudens, non obuiis vlnis, & quaſi diuinitus oblatam amplectatur hanc ſubſidiariam ſocietatem. Si tamen hic præfractè audax, viriumque temerarius oſtentator, repudiato præſidio, ſolus ingredi, ſeque tot periculis obiectare malit, eritne, qui non de eius ſalute deſperet? Atqui huic, vitæ ſuæ tam prodigo viatori tu perſimilis es: eo etiam deterior, quo non breuem corporis, ſed immortalem vitam animi prodigis. Quis inſidiarum, quæ abs infeſtiſſimo hoſte dæmone ſtruuntur, aſtum, multitudinem, grauitatem, perpetuitatem enumeret? quis ætatis, conſortiorum, procliuitatis ad malum, cupiditatum, mundique & carnis, modò lenè blandientes, modò agminatim irruentes, modò aſſultim impetentes aggreſſiones euadat? ſic, inquá, euadat, vt ad beatæ perennitatis portum periculorum ſecurus, & aurea immortalitatis corona redimitus, lætantibus Angelis, appellat. Quis eò, niſi

duce, & vindice Deo perueniat? ſolus eſt, vt auctor, ita beatæ immortalitatis potens largitor: quo ſine, æternam nemo mortem effugiat; viæ dux, ſubminiſtrator armorũ, periculorum auerſor, virium reparator, terror hoſtium, victoriæ conciliator: ſine illo nemo vicit; cum illo, nemo victus eſt: & hunc tu, infeliciſſime, non audies? tuo males arbitratu perire?

Si vocantẽ non audieris, aut ne quidem conſulere dignatus fueris: primò quidẽ ingentes, vt aſſolet, animos extollet ſuſceptæ vitę nouitas, & deſiderii recens ebulliẽtis ardor: at mox vbi, te ipſe reſpexeris, & quibus te laqueis indueris, aduerteris, quantũ fluctuationis in conſiliis, in rebus gerendis trepidationis, deſperationis in aduerſis eſt fururũ? Tum ſcilicet & vehementer, & frequenter occurret mẽti tuę malè contẽtus Deus. Quo me vertã? ſæpe inquies, & cuius implorabo conſiliũ, auxiliũ ſentiam? eſtne ſcientia, conſiliũ, auxilium aduerſus Altiſſimũ? incertæ ſunt prouidentiæ humanæ, habet cuiuſuis rei ſuſceptio dubios exitus, eam viam ſum ingreſſus, quam improbauit Deus, regredi nõ valeo, tutò progredi quis dabit? ſi proſpere ea cadunt, an non pertimeſcendũ, ne concedat iratus, quod negaret placatus, præſenſq; felicitas, æterna ſit infelicitas? ſi aduerſis vrgeor, ah quàm graue futurum eſt, ſic vrgeri ſemper? & cuius tantũ eſt animi robur, vt perpetim impugnatus nunquam expugnetur, & concidat? quid mihi, qui vitam ſector, cui non dedit initium Deus, ſperandum iuſtius, quàm vt

is eam terminus claudat, quem minimè probet Deus? an non ſæpè mala præſentia prænuncii ſunt futurorum? Quid enim? Ex his vitæ meæ laboribus, tædio, angoribus, putémne aliquid mihi prĕmii in futurum eſſe repoſitum? certè mea ſolius voluntate eam conditionem elegi, Deum nõ ſpectaui, nihil eſt, quod à Deo expectem: tota ergo mihi mea vita perierit, nihil erit, quod iuſtus iudex mihi rependat, niſi quod arbori non ferenti fructus bonos, vt excidatur, & in ignem perpetuò vſtulanda mittatur. Erunt hi, erunt longè plures atque grauiores cruciatus animi, qui te noctu diuque lancinabunt, niſi viæ, vitæq; tuæ ducem Deum adhibeas.

Quem ſi adhibueris, procliuia omnia, ſummamque tibi ſecuritatem ſpondeo: cùm enim in eius poteſtate omnia ſint poſita: eiuſque bonitati dolus, ſapientiæ error ſubeſſe non poſſit: certè, ſi quidpiam conſulit, neceſſe eſt, vt cum non ſuæ, ſed noſtræ vtilitatis cauſa cõſulat, ea conferat præſidia, conſilia ſuggerat, exitus adſpiret, quæ nobis denique iucundiſſimè, & fauſtiſſimè deſinant. Enimuero hominum paulo cordatiorum nemo eſt, qui in Cõſiliarium electus id ſuaſurus ſit quod ſcit eſſe incertius, & periculorum plenius, quodque cum perſuaſerit, ſua etiam reddet impugnatione ad perniciem pronius: hominis id eſſet omni fide deſtituti: quin potius conſiliis quiſque fauet ſuis, meritoque credit, felices eorum euen-

uentus ad ſuum etiam honorem facere. Inuidiam, perfidiam, crudelitatem affingis Deo, ſi eum cenſes conſilio, & incitatu ſuo in eam nos partem impellere, quæ nobis aſperior, infructuoſior, pernicioſior eſt futura; quã ſuis nudatã auxiliis, impugnationibus patere, extremaq; demum ruina inuolui ſinet. Quanto decentiùs, & veriùs de illo ſentis, ſi firmiſſimè credis, quicquid in nobis eſt imbecillitatis, quicquid nobis vndecunque vel inſidiarum, vel moleſtiarum, vel tentationum obuenturum eſt, id ei eſſe notiſſimum, habere præſidia firmiſſima, & plurima, quibus nos ſecuros & intaminatos ad extremum vſque conſeruet, inſidias detegat, pericula diſpellat, aduerſantia retundat, noſtros in virtute, animique tranquillitate progreſſus foueat, gloriæ denique prouentu, certaque in æternum ſalute donatos coronet? Amico, potente, ſapiente, duce, & comite viæ, iter ingreſſi, impauidè pergimus, nec putamus de peruentione dubitandum, vbi noſtræ progreſſionis tam certum nacti ſumus auctorem: atqui amicior, ſapientior, potentior Deo quis fingi vnquam poteſt? quantis ergo animis, quàm læta cordi, alacritate, quàm ſecura victoriæ præſenſione decet id vitæ ſtadium decurrerent dum ingredi, quod ipſe aperire, quo nos inducere velle, affulgente S. Spiritus lumine, videtur?

Finem horum facio, vnum ſi commendauero, quod à memoria, & perſuaſione, nunquam re-

recedat velim. Tanti ſcilicet diuinos inſtinctus eſſe faciendos, vt hinc vel æterni diſpendii, vel gloriæ, & ſalutis æternæ ſors conſequatur: non aliunde in cruciatus æternandos præcipitati homines inuoluuntur, quàm quod à flagitiis deterrentem Deum contemtim audientes illicientis dæmonis, & blandientium cupiditatum, vocibus obſecundare maluerunt: nec aliunde perennis beatitatis ſecura iucunditate perfruuntur Sancti, quàm quod Sirenum pellaci cantui obſurdeſcentes ad meliora vocanti Deo obſequi prætulerunt. Nec tantum, ſed eorum quoque præ ceteris eximius erit Sanctimoniæ gradus, qui intentiore auditu, etiam ad tenuiſſimos diuinæ ſapientiæ ſuſurros ſitibundas aures applicabunt, ac tam ſedulò excipient, vt è verbis, quæ loquitur illis dominus, non iôta, non apicem vnum elabi ſinant, quin rebus ipſis expleant. ô quantum virtutum, quantum perfectionis accederet, ſi vel hoc vnum præſtaremus, vt nos à Deo expoliri, erudiri, liberè quaquauerſum impelli ſineremus! Sed aliorſum hæc ſunt: Interim hæc habeto, Vix aliud poſſe te argumentum æternæ prædeſtinationis, ac ſalutis certius habere, quàm ſi inſpirationum diuinarum ſedulus fueris auditor, accuratus obſeruator, ſerius æſtimator. Contra verò, Vix aliud infelicitatis æternæ præiudicium certius, quàm ſi diuinarum motionum refractarius admiſſor, ſurdus auditor, & præ tuis deſideriis auerſor fueris: quia Deo contra-
ria

ria ſequeris, iuſtum eſt, vt contraria conſequaris. Sed hæc, quę diximus, paucis & ſapientiſſimis verbis Summa Sapientia complectitur: * *Qui eſt ex Deo, verba Dei audit: propterea vos non auditis, quia ex Deo non eſtis.* En igitur; Audis, quia ex Deo es; & quia ex Deo es, ęternùm viuis: non audis quia ex Deo non es; & quia ex Deo non es, ęternùm perderis.

CAPVT XIII.

Quæ ſit neglectarum Dei inſpirationum pœna?

NOn tantum admiſſarum noxiarum, ſed temeritatis, imprudentię, neglecti conſilii pœnas luere dicimur, quoties hinc accidit, vt in aliquem moleſtum caſum incidamus, aut magnarum rerum detrimenta patiamur. Quod eò dixerim, ne quis putet neglectarum, quę tantum conſilia ſint, inſpirationum nullas eſſe pœnas luendas: ſunt, & quidē tanto grauiores, quo vel proteruior contemtus, vel inſpiratio nobilior fuerit. Quod vtrumq; paucis expono.

Per quæ peccat quis, per hæc & torquetur, ait Sapiens, vigilat enim diuinę prouidentię acutum cernens, & iuſtiſſimus oculus, vt ſiue citius, ſiue ſerius, nemini vnquam ſua fraus patrocinetur, voluptas inamareſcat, & admirandâ iuſtitię ſapientiâ, ipſum ſibi fiat pœna peccatum: immò etiam eodem in genere, ca-

* *Io. 8.*

eademq́; , qua quis peccauit grauitate, puniatur. Hæc eadem in ſocordia, animique remiſſione punienda ſeruari ſolet æquitas: impares enim defectus pœnâ impari affici conuenit.

Atqui in omittendis quæ diuinitùs inſpirātur, diuerſi admodum ſunt gradus; eſt, qui vix aduertat, & prætcrit; eſt, qui parui momenti quiddam ducat, nec attentiùs attendit; eſt, qui ſemel, eſt, qui ſæpiùs negligens eſt obſeruator; eſt, qui propè perpetuus eſt deſpretor, qui, etiā ex aduerſum nititur, tentat opprimere, & contraria ſectatur. Hæc autem accidunt fermè, vel humanæ imbecillitatis infirmitate, vel væcordis animi incuria, vel guſtationis rerum ſanctiorū inopia, vel inaſſuetæ ſanctimoniæ horrore, vel improba dominantium vitiorum tyrannide repugnante, & cupiditatibus aliorſum ad deteriora flectentibus

Quorum omnium cùm ſit admodum diſpar grauitas, damna quoque, ſeu pœnas admodum diſpares eſſe conſentaneum eſt. Et quidē cùm ſummè bonus, atque clemens ſit Deus, homines verò mirè procliues in malum, & ſupra hominem ſit, vbique contentiſſimè ita vigilare, ita omnia mente diſpicere, nuſquam vt ab eo, quod perfectius eſt, aberretur: eum qui raró, qui ex infirmitate, & ignorantia, ex minùs attenta cogitatione, quampiam S. Spiritus inſpirationem ocioſè præteriit, non aliud damnum incurſurum credo, quàm hoc ipſum, quod ex omiſſa ſanctitudinis actione conſequitur: nec enim

enim id egit, quod maiore animi profectu perfeciſſe potuiſſet; non tamen iccirco liberalitati ſuæ modum anguſtiorem ponet Deus erratorum diſſimulator patiens. Sin autem ex incuria ſui leuiore, minore rerũ ſanctiorum guſtu, veniabili, nec adeò ardente rei cuiuſpiam amore, ſanctior quæpiam inſpiratio reſpuitur; iam hoc, grauius aliquantum eſſe incipit, ſuamque in eodem genere pœnam, atque damnum ſentiet: at non ægrè reparabile, dummodo in eam negligentię conſuetudinem non eatur, ſed potiùs inde doloris & verecundiæ calcar ceſſatorem animum acriùs vrgeat.

Et quidem hanc vtramque inſperationum neglectarum noxiam punire in viris pietati addictis ſolet Deus, negata eis deliciarum ſpiritualium copia, vel parcius data, vt qui Deo præcurrenti ſeſe adiungere tardarunt, latitanti, amiceque refugienti occurrere, multoque labore obuiam ire, multis cum deſideriis euocare cogantur. Eſt autem longè optima huic malo medela: vt verecundè admodum, atque demiſſè agnoſcamus, vbi noſtro officio defuerimus, & id ipſum egregio virtutis cuiuſpiam facinore compenſare ſtudeamus, firmeque ſtatuamus maiore nos in poſterum accuratione obſeruaturos quid in nobis loquatur Deus, omnemque nauaturos operam, vt ne minima quidem voluntatis ipſius indicia inobſeruata præterlabi ſinamus.

Quod ipſum multo magis fieri conuenit, ſi in-

incuria grauior, ſi virtutis & ſanctimoniæ inſipidæ horror ab inſpirationum auditione dimouit: iam enim hæc obdureſcentis, & nimioperè ingrati animi ſigna præbent, quibus nî confeſtim obſiſtas, ad exitialem rerum ſanctarum, ſalutiſque neglectum quammox lapſu præcipiti corrues.

Denique miſerrimos, æternæque, niſi illico reſipiſcant, damnationi proximos eſſe pronuncio, qui vel negligendis diuinis alloquiis aſſueſcunt, vel in contraria, quàm quò flectat Deus, ſcientes, volenteſque rapiuntur: cùm enim ipſi ſe tantopere à Deo auertant, vt inſtinctus eius atque permotiones, quaſi exoſas habeant, à ſe repellant, alia omnia ſectentur, nil eſt reliquum, quàm vt, Deo ingratos deſerente, non Dei in poſterum, ſed cupiditatum, ſed dæmonum inſtinctibus abrepti, per omne viciorum dedecus ad inſanæ voluntatis arbitrium, appetitu præcipitante, rapiantur.

Sed hęc de Inſpirationum contemtione dicta ſint: reſtat alterum, vt etiam ipſarummet, cuiuſmodi ſint, dignitatem, ſeu mauis, genus, & finem expendamus. Quædam enim ſunt, quæ ſolitariam quandam, hoc eſt ad vnam tantum actionem vim obtinent, vt cùm ieiunandi, ſacris operandi, patienter aliquid perferendi, cupiditati obſiſtendi, ſenſum refrænandi immitti deſideria ſentimus: quæ ſunt eiuſmodi, vt, vel ad rem hanc agendam, vel ad ceſſandum ab aliqua, impellant. His ſi nō obſecundas, non aliud

(ſe-

(ſepoſito, quod antè dixi, contemtu & cõſuetudine) damni eſt, quàm quod ſanctarum actionum iacturam facis, ſenſimq; niſi caueas, ad deteriora delaberis, quod equidẽ minimè leue eſt.

Aliæ ſunt, quæ ſpectant latiùs, & ad ea pertinent, quæ vel ad ſalutem neceſſaria ſunt, vel ad ſingularem ſanctimoniæ gradum perducere videntur: quarum neglectus, & obſeruatio longè maioris eſt momenti. Eius generis ſunt quibus excitamur & ſæpius, & acriùs, vt rerum earum amorem, occaſiones, atque conſortia præcidamus, quibus ad peccata grauiora pertracti à cura ſalutis abducimur: hos autem melioris animi motus ſi neglectim à nobis excutimus, iiſdem perpetuò peccati ſordibus obuoluti adhęreſcimus; at ſi, qua ducunt, ſequimur, inſidioſæ mortis laqueis erepti certæ ſaluti redonabimur. Sunt autem, quæ ad ſingularem ſanctimoniæ gradum promouent, quoties homini vitá à peccati labe grauiore immunem ducenti ardentiores ad perfectiora nonnulla (pro vitæ, quam degit conditione) faces admouet Deus: quibus ſi per virtutis exercitationem fomenta miniſtrantur, & vires, & incremẽta ſumunt, ſenſimq́; ad ſplendidiſſimum ſanctimoniæ fulgorem euehunt. At ſi harumce motionum vilis ęſtimator, tepiduſq́; obſeruator ad perfectiora nec aſſurgis, nec propterea tepor inolitus inflãmatur; tãtę illius, quę offerebatur, ſanctimonię, & gloriæ iacturam facies, ſemperque in eadem infima viliorum hominum claſſe cenſeberis.

Poſtre-

Poſtremum, & ad Inſtitutum noſtrum maximè faciens Inſpirationum genus id eſt, quod Vocationis nomine intelligimus: quando ſcilícet ad aliquod perfectioris vitæ, nobíſve cōuenientioris genus ſupremus omnium Imperator Deus, quaſi ad certam, aptam, nobiſque deſtinatam ſtationem vocat: cuius nutibus obtemperare ſi recuſamus, periculis tanto præſentioribus inuoluimur, damnaque tanto grauiora incurrimus, quo magis eximius diuinæ gratiæ fauor adſpirarat. Cū enim vocaret Deus ad aliquod vitæ genus, vt iſtic auctore, & conſultore ipſo viueremus; eadem illa vocatione, ſimul offerebat ingentem gratiarum cumulum, donorumque theſaurum, quibus & ſalutem noſtram circumuallaret, & æternæ gloriæ ingentes auctus fæcundiſſimè propagaret, multaque cumulatos lætitia, & malis ereptos tandem ad æterna traduceret. Quæ recuſas omnia, quando vocationem ſequi recuſas: aliam verò ſtationem ſeligis, in qua cùm ab Imperatore Deo nō fueris collocatus, quid auxilii, vel fauoris ab eo ſperes, quamdiu in ea inuito duce depugnabis? eo maximè, quod æquiſſimum ſit, vt gratiæ ingratus, non gratiæ, ſed indignationi, ſed iudiciis, ſed ſeueritati, & pœnæ reſeruetur. *Dilexit maledictionem, & veniet ei: noluit benedictionem, & elongabitur ab eo.*

Quid prolixiore ſermone eſt opus? res eſt planiſſima, quam perpetuo memoriæ tuæ, ô quicunque ſapis, adoleſcens, fideliſſimè commen-

mendes oportet: teque totum ardentiſſimis, atque integerrimis animi votis, Deo tuo, ad omnem ſanctiſſimæ eius voluntatis nutum offeras, quocunque & quacunque paratum ſequi: id etiam demiſiſſimè, & enixiſsime deprecans, ne te vnquam, alicubi reſtitantem deſerat, ſed nolentem flectat, obduratum emolliat, tardantem inſtiget: ita eſſe, ita velle te, vt non tua, ſed eius voluntas ſancta ſtatuatur, non tuum, ſed eius propoſitum ſanctum ſtabiliatur. Quid mihi melius Domine, quàm ſi mihi, meiſque propenſionibus, obſurduero, tuos ſanctos inſtinctus, diuinas voces audiuero; ſi me reliquero, mihi deficiam, vt te inueniam, tibi reficiar? Pereat in me, quicquid meum eſt, vt regnet in me, quicquid tuum eſt. Egóne vt patiar vnquam, me mihi, carni, mundo, Dæmoni, quàm Deo meo obſequentiorem eſſe? Non patiar in æternũ. Loquere Domine, audit ſeruus tuus: audit, & ſequetur: vt adſpiras, ita vires dabis.

CAPVT XIV.

De Indifferentia.

QVandoquidem diuina quaſi manuductione, quæ per ſanctas Inſpirationes fit, quod ſit nobis Inſtitutum vitæ ad ſalutem animi aptius agnoſcimus, & in illis ad æternæ quoque gloriæ ſummam, tantum eſſe momenti docuimus: omni cura nobis eſt prouidendum, non tantùm

tum vt inſpiratas gratiſſimis animis admittamus, ſed vt, quantum in nobis fuerit, diuinam ad eas immitendas liberalitatem excitemus.

Quapropter & id omne remouendum, quod nos Deo reddit exoſos, nec enim Sapientiæ ſpiritus in maleuolam animã introibit: & magna mentis humilitate, delapſuræ gratiæ fluentis cor excauandum eſt, Omnis enim vallis implebitur, & omnis collis humiliabitur: & ardentioribus votis diuinæ ſapiẽtiæ lux eſt euocanda, *facile enim videtur ab his, qui diligunt eam, & inuenitur ab his, qui quærunt illam: præoccupat, qui ſe concupiſcunt, vt illis ſe prior oſtendat. Mitte illam*, Domine, *de cælis ſanctis tuis, & à ſede magnitudinis tuæ, vt mecum ſit, & mecum laboret, vt ſciam, quid acceptum ſit apud te. Quis enim hominum poterit ſcire conſilium Dei? aut quis poterit cogitare quid velit Deus? Difficile æſtimamus, quæ in terra ſunt, & quæ in proſpectu ſunt, inuenimus cum labore. Quæ autem in cælis ſunt, quis inueſtigabit? Senſum autem tuum quis ſciet, niſi tu dederis ſapientiã, & miſeris ſpiritum ſanctum tuum de altiſſimis? ſcit enim illa omnia & intelligit, & deducet me in operibus meis ſobriè, & cuſtodiet me in ſua potentia, & erunt accepta opera mea, & diſponam* vitam meam *iuſtè, & ero dignus ſedium* gloriæ tuæ.

Sed hæc eiuſmodi ſunt, vt ad me propriè nõ ſpectent, pleni ſunt iſtarum præceptionum libri plurimi: vnum autem hîc eſt proprium, & diui-

diuinis inſtinctibus acerrimè obſtans, nempe ſi in certā deliberationis partem ſit ante occupatus, aſſenſus aut ſi adeò rei cuiuſpiam amori adhæreatur, vt neque inde dimoueri patiamur, & eam, quà nos Deus duceret, partem velle nequeamus. Equidem pleriq; omnes vel præiudicatis opinionibus, vel inueteratis, ac fermè aut contagione conſortii, aut ſenſuum illecebra hauſtis affectibus laboramus, adeoq; ſenſim, & intimè innocua, omniſque doli ſecura mens iis occupata fuit, vt iam vel captam ſe prorſus ignoret, vel virtutis, atque veritatis imagine, vitium, & falſitatem, reſque vaniſſimas amplectatur. Rarus eſt, qui verè Deo dicere vndequaque poſſit, Paratum cor meū, Deus, paratum cor meum: non diuitiarum, non voluptatum, non commodorum, honoris, gloriæ, famæ, vitæ, non alicuius rei me tenet Amor, quin quacunque volueris, confeſtim expeditus ſequar. Quid enim mihi eſt in cælo, aut à te quid volui ſuper terram? tu es, Domine, ſpes mea, tu exſpectatio mea.

Quàm id ſit arduum, præclariſſimè rebus ipſis nos docuit Sapiētiſſimus Magiſter IESVS CHRISTVS, ad quem audiendum cùm vndique magni concurſus fierent, venit & quidam ſanctè à pueris educatus, qui animum vitiis immunem ſeruarat, virtutem diligenter excoluerat, ac præ ceteris vno perfectioris vitæ deſiderio ardentiſſimè flagrare videbatur, hic, frequentiſſima populi corona ſpectante, in

me

medium concitè procurrit, vtque humilitatis atque deſiderii magnitudinem teſtaretur, contenta voce,genu flexo, *Magiſter bone*, inquit, *quid faciam, vt vitam æternam poſſideam?* ecce quàm ad omnia paratus eſt? quid faciam? ait: paratum ſe,& auditorem cupidiſsimum exhibens, quaſi magiſtri verba mox ipſis rebus expleturum: non eum alia, quàm vitæ æternæ pulſat ambitio,præ hac cetera omnia nihili ducturus videtur: nec ei ſatis fuerit, ſi ad æternam vitam, vtilis quæpiam via commonſtretur, tanti eam facit, adeoque illius cupit eſſe ſecurus,vt poſtulet ſe id edoceri, quo eã poſſideat,quo ſibi eam quaſi certo iure ſpondere, atque vendicare poſsit.

Egregium ſanè poſtulatum, omnique adhuc imitatione dignum, dignumque quod minimè patiatur repulſam: quid ergo optimus ille Magiſter? *Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata.* ⋆ Nempe hic eſt primus & neceſſarius ad ſalutem gradus, hoc vitæ æternæ fundamentum ab omnibus ante cetera ponendum: Quid ad hæc adoleſcens?quod ſane mireris: *Omnia*, inquit, *cuſtodiui à iuuentute mea, quid adhuc mihi deeſt*? beatus es,ô quiſquis es,cui tantam donauit gratiam Deus, vt à pueris mandata ſeruares omnia, non fraudem faceres, non patri,aut matri minus obediens eſſes, proximum tuum vt te ipſum diligeres,nunquam animi puritatem illicitis deſideriis inquinares: & quaſi

parua

⋆ *Math.* 19.

parua hæc ſint, æmularis chariſmata potiora, quæris inſtanter, *Quid adhuc mihi deeſt?* Vidit Dominus, intuitus eſt contentiùs, ſuæque, erga tantam probitatem, dilectionis, palàm ſigna dedit. Quid ergo ſecutum?

Attendite hîc adoleſcentes, voſq́; maximè, quibus diuinitùs tantùm felicitatis obtigit, vt à teneris annis, præceptis pietatis imbuti, nullis grauioribus noxiis, animi candorem fuſcaueritis. Attendite, num quod illi, idem & vobis deeſſe dicturus ſit Dominus: & ſolicitiùs efficite, vt præclarè ductum initium, felicior, & præſtantior exitus comprobet. Quid ergo Sapiens Magiſter? *Vnum tibi deeſt: Si vis perfectus eſſe, vade, quæcunque habes vende, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo: & veni, & ſequere me.* Quid fuit, audire verba tam ſancta, & à Domino, tanta vi ſpiritus, tanta amoris beneuolentia profecta? quis illi, cæleſtem pro terreno, theſaurum promittenti addubitaſſet? quis vt veniret, & ſequeretur inuitanti, diuina conſortia reſpuiſſet? Si hæc mihi loqueretur, inquis, quàm raptim ſequerer? ſapienter ſanè faceres: an tamen faceres, mihi non admodum conſtat. Vani ſæpe promiſſores, cùm in rem ventum fuerit, effluimus.

Quis non longe maiora ab hoc noſtro, vſque adeo puro & feruido adoleſcente prouentura ſperaſſet? at ecce, *Cùm audiſſet adoleſcens verbum, abijt triſtis: erat enim habens multas poſſeſſiones. Et circumſpiciens* IESVS *ait diſci-*

pulis ſuis: Quàm difficile, qui pecunias habẽt, in regnum Dei introibunt. Noli tuis de te iudiciis nimium credere, latent affectus, qui niſi diligentiùs excuſsi, non ſentiuntur: vix eſt qui ſic mentem depurare poſsit; quin vicioſi, & non ſatis excocti cuiuſpiam humoris aliquid reſidat, ac humanam obſeruationem fugiat. Hinc improuiſi lapſus, hinc in ſedatiſsimis viris necopinæ perturbationum procellæ, nempe quando fors tulerit, vt reconditum vlcus vngue penetrante proritetur.

Sed ad noſtrum adoleſcentem: animaduertiſti, quàm citò corruit? quàm arma & clypeum abiecit? triſtis, verecundus, in mediam ſe turbam retulit? perfectionem volebas, poſſeſsionem æternæ vitæ ambiebas, quid deeſſet rogabas, adoleſcẽs: en veriſsimè proferuntur, quod tantopere auebas, offertur. quid contraheris, cur refugis? veraciſsimus eſt aſſertor, promiſſionum potentiſsimus eſt dator; non fallet, non deerit, noli metuere. Vitam æternam poſſidere vis; non illam tantùm, ſed in ea theſauros quoque ingentes, eximias regni coronas iure ſtabili poſsidendas dabit. Quid ergo, mea illa ampla ſupellectile, inquit, quid magnificis ædibus, quid tot villis & agris, quid tot commodis & ſperatis honoribus fiet? erunt illa, ex quibus totus pendeo, à me abdicanda, diſſipanda in alios; ſcilicet! eroganda? algebo mendiculus, dum alii meis ſumtibus genio indulgebunt! Sed nunquid æternæ, non huius

vitæ

vitæ, cupidus expetitor videbaris? non ſcitabaris, tibi quid deeſſet? hoc deerat, quod nimium diuitiarum amorem non præcideres: præcide, nihil deerit: hoc à te Magiſter ſanctus expoſcit: eximiam hanc tot aliis virtutibus addito coronam: caue, ne multa bona, vnius boni neglectu degener perdas. Sed ſurdo cano; abiit, ad ſuas ſe turbas mente deturbatus recepit.

Tu verò, qui hæc legis, adoleſcens, caue ſedulò, ne ſimili quopiam minus recto (quem tibi veſtigandum relinquo) affectu ſub iugum actus Dei vocibus obſurdeſcas. Et quoniam, etiam inſcientibus prauus aliquis Amor inſerpit, vireſque ſumit à tempore, obuiam eas, tibique ne præfidas, admodum ſuadeo: Te ipſum frequenter, & ex animo Deo offeras, Angelum ſanctum cuſtodem, Puriſſimam virginem Dei Matrem, precibus fatiges, vt ne vnquam tuo in animo reſidere patiantur, vllius rei ſiue ſenſui gratæ, ſiue ſanguine coniunctæ, ſiue cupiditatibus blandientis, ſiue honoribus allectantis, ſiue etiam ſanctitatis aut virtutis pallio intectæ, Amorem vllum, vel minimum, qui ſanctæ Dei voluntati aduerſetur. Frequenter & firmè ſtatue, nihil tibi tam inueteratum, tam probatum, concupitum, exquiſitũ vnquam fore, quin id omne protinùs, Deo volente, longè longiùs à te ſis abiecturus: omniq; alacritate quod gratius illi fore credideris, id ſis amplexurus.

Interim verò, deliberaturus, & quid expoſ-

cat Deus, nondum agnoſcens, planè ſit indifferens neceſſe eſt. Eſt autem indifferentia, quoddam æquilibrium animi nuſquam propendentis, nullumque ſuopte nutu in partem vllam pondus apponentis: accuratè rationes, & motus aliquo impellentes excutit, qua origine ducantur, quem reſpectent finem, quantum inſit efficaciæ diiudicat, non temerè non præcipitantiùs, aut cupidiùs vſquam fertur: nihil auerſatur, nihil concupiſcit, neque tam compeſcit affectus, quàm affectibus, & in rem indeliberatam propenſionibus caret: id verò non ignaueſcentis animi languore, ſed rebus omnibus exſtantis, & à ſola ratione, ſoloque Deo pendentis excelſitate dimanat. Quo fit vt qui tantoperè indifferens, nuſquam propendet, immotuſque ocioſi in ſpeciem perſeuerat; is vbi rectæ rationis, diuinæque voluntatis clarior radius illuxerit, protinùs mira celeritate, inuicta fortitudine, pertinace conſtantia, aduerſa omnia eluctetur, pergat intrepidus, neque vel labore fatigetur, vel tempore langueſcat, vel arduitate frangatur, & nullum non lapidem perſeuerantiſſimè moueat, vt eò quò vocat Deus aliquando pertingere, quod ſuadet perficere poſſit. Hæc illi vt ſumma votorum, ita laborum & conatuum vnus eſt finis.

Vt ad huius indifferentiæ, in qua ſumma eſt animi pax, verticem conſcendas, neceſſe eſt vt rerum quarumcunque te affectu exuas, amore denudes: Sed quoniam abs eo qui vixdum vir-

tutes

tutes à limine ſalutauit,id exigere nimium eſt; duo tantùm à te depoſcam in quibus indifferentem te prȩſtes,quod ni feceris,non eſt quod ad genus vitæ conſtituendum, deliberaturus accedas; neque rectæ rationis, neque Dei lumen illuceſcet.

Primum eſt,vt nullum vitæ genus auerſeris, quod tibi quadrare poſſit & licitum ſit;nullum etiam ceteris præferas, & tibi præoptes. Cùm enim de vitæ genere Deum conſulis, necdum tibi conſtat, quodnam illud ad ſalutem animi aptius, quod ſit futurum ineptum:cumque neſcias quod illorum tibi bonum,& commodum, quod malum & incõmodum ſit, poſſitq́; quoduis eorum vel bonum & commodum, vel malum eſſe & incommodum: perſpicuè hinc efficitur, te nullũ eorum vitæ generum, vel prȩoptare, vel auerſari poſſe prudenter, quandoquidem ea, quæ necdum nobis nota profitemur, iudicare velle, ſummæ ſit imprudentiæ.

Atque hinc efficitur eas; quæ vel à parentibus, vel à blandiore, aut ſeueriore conuictu, à vulgi ſermonibus, ab inductione ſodalium, & huiuſmodi cauſis, ductæ ſunt de vitæ aliquo genere opiniones, atque interim amores, aut refugi timores,euelli, aut ſaltem de animo deponi oportere, donec certiore, & ſanctiore quopiam inſtinctu, id ipſum affirmetur. Et quidem quando in meliorem ſortem ferebant, vt ſi ad ſanctius vitæ Inſtitutum; non dico, vt quaſi malas propenſiones amoueas: tam ſeue-

ra nota nihil eſt opus; ſed in præſens amoue, iube ſecedere, iube rationi conſilium inituræ locum & ocium dari, ita moderare, vt quæ cõtra id vitæ genus faciunt, quæ pro alio diuerſo verè excogitari poſſunt, ſincera mente pertractes, tam promto ad alia ſumēda animo, quàm ad eadem confirmanda. Sic fiet vt rectiſſima, & nuſquam ab eo quod certiſſimum erat aberrante deliberatione vſus, magna ſemper in reliquum vitæ tempus pace perfruaris, cùm nihil penitùs erit, quod ſuſcepti vitæ Inſtituti conſiliæ vlla ex parte vitiare debuiſſe videbitur, ideoq; nihil pœnitendum, nihil retractandum occurret.

Alterum quod à te poſtulo eſt, vt nullius rei tantò, vel amore, vel odio ducaris, quin eam vel admittere, vel abiicere, atque contemnere ſis paratus, quandocunque videris cum eius vitæ, quàm ſuadebit Deus, rationibus ita quadrare. Erit qui ad Conciones, qui ad ſcientiam, qui ad afflictationem corporis ardenter feratur: hîc freno eſt opus: expectandum donec illuxerit Deus, *Vanum eſt ante lucem ſurgere*; caſſum eſt, Vineæ domino non conſulto, ſuam ſibi partem fodiendam ſumere: mercedémne hinc repoſcas? indignationem potiùs mereris, in alieno ius temerè vſurpans.

Verùm, ne fallaris, obſeruato de honorum, diuitiarum, voluptatum deſideriis, atque de zelo, ardore ad conciones, ad auſteriora propenſione non idem eſſe iudicium: etſi enim

in

in his, nullus ardor nimius ſit probandus, quando maximè tenebras, luci deliberationis offundit; attamen iſta commodorum, & honorum deſideria indifferentiæ repugnant ſemper, virtutum verò caſtitatis, zeli, & humilitatis affectus, ſi nimium immodica non ſunt, indifferentiam nihil lædunt, iuuant magis. Cuius hęc eſt ratio, quod cùm natura noſtra ſummè ſit deliciaria, ſuorumq́ue commodorum retinens, ac ingenioſiſſima venatrix, facillimè & frequentiſſimè, peritioribus quibuſque, nedum tironibus imponit, indifferentiam mentitur, affectum rerum ſuarum diſſimulat, obtentuque vel neceſſitatis, vel opportunitatis, vel in ſpeciem probabilis rationis obuelat, vix vt eam iuſta mediocritate contentam poſsis credere, niſi videas iam aliquantum in contraria deflecti; adeò vt eorum (à quibus tantopere abhorrere ſolet) incommodorum appetentia, iam eius inſolentiam ſubactam, & in rationis gyrum reductam eſſe teſtetur.

Præthereà cùm ad imaginem Dei ita creati ſimus, vt diuinæ ſapientiæ ſplendor, tum demum menti noſtræ illuceſcat, cùm deſpretis infimis, & expurgato affectu, quaſi deterſo ſpeculo, diuinis radiis obuiam ſe dederit: eò ſpectat indifferentia, vt viliorum amorum ſordes omnes eluat, & procreatarum rerum affectu mundam animam increati Solis lumine complendam exornet,

Ita enim eſt, vt quiſquis prauum affectum

exuerit, continuò ei occurrat Deus, eumque multiplicis gratiæ, cognitionis, & S. Spiritûs complexu foueat, & quantum à ſe quiſque, rebuſque procreatis receſſerit, tantum ad Deum & ad rerum æternarum recondita myſteria accedat.

Quare ſi ad meram indifferentiã, etiã nonnulla animi à rebus ſenſui blãdioribus abalienatio, ſi quępiã maioris perfectionis ac maximè Caſtitatis auiditas acceſſerit hoc indifferentię nõ repugnat, iuuat potiùs, & roborat, haud ſecus quã expurgationem ſpeculi, non tollit, ſed perficit expolitio. Verùm de his ſatis.

Cõcludam, egregio D. Bernardi loco, & verbis eius: ★ *Quod certum eſt Deum velle*, inquit, *id nos velimus omnino: & quod certum eſt Deum nolle, ſimiliter execremur & nos. Quod autem incertum eſt vtrum velit aut nolit, neque velimus ex toto, neque penitùs nolimus. Hic certè in hoc medio, totum periculum eſt, dum infeliciter blandimur nobis, & palpãtes ſeducimus noſmetipſos: hinc accidit, vt ſimulemus Domini quærere voluntatem, dum noſtram facere, & aliquam de ignorantia habere volumus excuſationem.* Et mox: *Proptereà rogo vos, fratres, diligenter attendite, quia nihil mihi occurrit, quod vtilius poſſitis audire. Vbi certa eſt Dei voluntas, omninò noſtra ſequatur: in his videlicet de quibus certum aliquid in ſcripturis inuenimus, aut ipſe Spiritus manifeſte*

★ *Ser. de diu. 26 vel 27.*

*ſte clamat in cordibus noſtris quid ſentiendum ſit, vt eſt Caritas, humilitas, caſtitas, Obedientia: hæc approbemus indubitanter, & appetamus, quæ placere Deo ſcimus indubitanter. Sed & ea omnimodis odiſſe debemus, de quibus certum eſt, quod oderit ea Deus: vt eſt apoſtaſia, fornicatio, iniquitas, impatientia. In his verò rebus, de quibus nihil certi poſſumus inuenire, nihil certum voluntas noſtra definiat, pendeat inter vtrumque, aut ſaltem neutri parti nimis inhæreat, cogitans ſemper ne forte altera pars Deo magis placeat, & parati ſimus voluntatem eius ſequi, in quamcunque partem eam cognouerimus inclinari. Nemo ſuper his quæ certa ſunt hæſitet, nemo dubia pro certis admittat, nemo ſibi in dubijs iudicium vendicet, præcipitétve ſententiam; & experiemur quod ſcriptum eſt: * Pax multa diligentibus legem tuam Domine, & non eſt illis ſcandalum.* Iſta D. Bernardus.

CAPVT XV.

De Cogitationum origine.

DE cogitationum origine, & variis quibus internoſcantur indiciis, latiùs in ſcriptione Gallica dixi, hîc pauca eique, quod initio ſuſcepi, deliberationis generi neceſſaria recenſebo. Ac primo, Quod ad Originem;

* *Ps* 118.

Cogitationum aliquæ ab ipſomet cogitante, aliæ foris oriuntur, & quidem hæ ſolæ, ſi propriè loqui velis, inſpirationes dicuntur: non enim ipſe ſibi homo, ſed alius ipſi inſpirat; eſtque inſpiratio, quæ extrinſecùs adueniens, intus in animum ſeſe penetrat ſpiratio.

Iam Cogitationum foris venientium duæ ſunt origines, Vna longè optima, bonique fons perennis Deus Optimus Maximus: Altera, venenata, vitiorumque fœda ſcaturigo, Humani generis hoſtis Dæmon.

In his duabus nihil eſt cunctandum: Quicquid à Deo eſt, bonum eſt, omni præfiſione, ſuſceptione, fide dignum eſt, audire, credere, obſequi, conſultiſſimum eſt. Quicquid à Dæmone eſt, aut omnino peſſimum eſt, aut inſidioſum & fallax, quodque meritò à te repellas, & cautiùs deuites, totiſque viribus euertere conêris, quaſi tuæ ſaluti, diuinæque gloriæ prorſus aduerſans.

At cum ab ipſo homine cogitationes ortum ducunt: ſunt illæ, aut vanæ, & inutiles. ★ *Dominus enim ſcit cogitationes hominis, quoniam vanæ ſint:* aut ſunt omninò malæ, atque vitioſæ. Quanquam crediderim raras eſſe, quæ merè, & abs homine ſolo ſint: ab altero vel Dei, vel dæmonis ſpiritu proueniunt, ſed à quonam non ſemper apertè conſtat, nec prima ſui fronte inſcriptam originis notam præ-

★ *Ps.* 93.

præferunt: erunt aliquæ deinceps adſcribendæ.

* Priùs tamen audiamus, quid à D Bernardo ſuper his diuino ſpiritu ſit traditum: Videri, inquit, poteſt minùs eruditis, & qui parum exercitatos habent ſenſus, omnem cogitationem non alterius, quàm ipſius humani ſpiritus eſſe ſermonem: quod non itá eſſe, & certa fidei veritas probat, & diuinarum teſtimonia ſcripturarum. Loquitur in nobis Dominus: loquitur & angelus: *a* & in pſalmo didicimus fieri immiſſiones etiam per angelos malos. Eſt propterea Spiritus carnis, eſt & ſpiritus huius mundi. Sed hi duo ſunt quaſi ſatellites maligni illius principis tenebrarum, dominaturque ſpiritus nequitiæ ſpiritui carnis, & ſpiritui huius mundi. Quiſquis ergo ex his tribus ſpiritibus, ſpiritui noſtro loquatur, ne credamus ei; quoniam ſanguinem ſitiunt, non quidem corporum, ſed, quod grauius eſt, animarum.

Sed quoniam ſpiritualis omnium natura eſt, à ſermonibus eorum cognoſcemus eos: & quis ſpiritus ſit, qui loquatur, ipſa ſuggeſtio declarabit. Semper enim ſpiritus carnis mollia, ſpiritus mundi vana, ſpiritus malitiæ ſemper amara loquitur. Quoties ergo, importunè, vt aſſolet, carnis cogitatio mentem pulſat; v.g. cũ de potu, de cibo, de ſomno, ceteriſq; ſimilibus

 ad

* *Vide eundem hom 7. & 57. in Cant.* a *Ps. 77.*

ad carnis curam pertinentibus cogitantes humano quodam inardeſcimus deſideriò; certum ſit nobis ſpiritum carnis eſſe, qui loquitur: & tanquam aduerſarium repellamus eum, dicentes; * Vade retro Satana, quoniam non ſapis ea, quæ Dei ſunt: ſed magis ſapientia tua inimica eſt Deo.

Cùm autem non de illecebris carnis, ſed de ambitione ſeculi, de iactantia, & arrogantia, ceteriſque ſimilibus cogitatio vana verſatur in cordibus noſtris, ſpiritus mundi eſt, qui loquitur, longè pernicioſior hoſtis, & maiori ſollicitudine repellendus.

Interdum verò ſatellitibus iſtis terga vertentibus, princeps ipſe habens iram magnam, tanquam leo rugiens, inſurgit aduerſum nos, cùm videlicet non ad voluptatem carnis, aut ſeculi vanitatem, ſed ad iram, ad impatientiam, ad inuidiam, ad amaritudinẽ animi prouocamur. Huic ergo cogitationi non aliter, quàm ipſi diabolo, reſiſtendum eſt: nec aliter ab eâ, quàm ab ipsâ perditione cauendum. *a* Scriptum eſt enim; In patientiâ veſtrâ poſſidebitis animas veſtras.

Fit tamen aliquando vt ſpiritus noſter à quolibet horum trium crebrò ſuperatus, illiq; ſeruus addictus, in ſuam ipſius perniciem, heu! vices illius agat, ita vt iam, ſine omni alterius ſpiritus ſuggeſtione, ipſa ex ſe anima, aut voluptuoſas, aut vanas, aut amaras pariat cogitationes.

* *Mat.* 8. a *Luc.* 21.

tiones. Tum verò non facile arbitror poſſe diſcerni, noſtérne ipſe loquatur ſpiritus, an alterum loquentem audiat.

Sed quid refert, quicunque loquatur, dum vnum, & idem ſit, quod loquuntur? Quid refert loquentis noſſe perſonam, dũ conſtat perniciosum eſſe, quod loquitur? Si inimicus eſt, reſiſte viriliter inimico: ſi tuus ipſe ſpiritus eſt, argue eum, & miſerabiliter plange, quod in tãtam miſeriam, & miſerabilem deuenerit ſeruitutem.

Quoties verò ſuper caſtigando corpore, humiliando corde, ſeruanda Caritate, ſeu ceteris virtutibus acquirendis, conſeruandis, amplificandis, ſalubris cogitatio in mente verſatur, diuinus ſine dubio ſpiritus eſt, qui loquitur, aut per ſeipſum ſanè, aut per Angelum ſuum. Et quemadmodum de humano, aut maligno ſpiritu dictum, ſic & de Angelico, & de diuino. Nec facile eſt, quis loquatur, diſcernere, nec ignorare periculoſum: præſertim cùm certum ſit, Angelum bonum nunquam loqui ex ſemetipſo, ſed Deum eſſe, qui loquitur in ipſo.

Eas igitur cogitationes, quæ iuſtitiæ, & veritatis nos admonent, tota deuotione ſuſcipientes, diuinæ dignationi gratiam habeamus: nec aliquando tantæ benignitati inueniamur ingrati. Quantæ temeritatis, imò quantæ inſaniæ eſt, ſi fortè, dum alloquitur nos Dominus maieſtatis, nos inſenſati auertamus aurem, & ad neſcio quas ineptias conuertamur? Quanta

eſt

Digitized by Google

eſt hæc iniuria, & quàm grauiter vindicanda, cùm viliſſimus vermis clamantem ad ſe audire dedignatur creatorem vniuerſitatis. Quanta verò, & quàm ineffabilis diuinæ dignatio bonitatis, quæ quotidie conſpicit nos infelices, auertentes aures, obturantes corda, & nihilominus clamat ad nos, & iugiter clamitat in plateis? verè in plateis, quia in latitudine caritatis. Ecce enim bonorum meorum non eges, Domine: & tamen dicis, Conuertimini, filii hominum. Et iterum clamitas, Reuertere, Reuertere, Sulamitis; reuertere, reuertere, vt intueamur te. Proptereà obſecro vos, dilectiſſimi, ne taceatis, & ne detis ſilentium ei audientes iugiter, quid loquatur in vobis Dominus Deus, quoniam loquetur pacem. Felix, & beata anima, quæ venas ſuſurri diuini percipit in ſilentio frequenter iterans illud Samuelis. Loquere, Domine, quia audit ſeruus tuus.

Hactenus ſancti Doctoris verba ſunt nonnunquam perſpicuitatis, & argumenti noſtri gratia, intermiſſis nonnullis. Hæc autem cùm ſint veriſſima, & apertiùs originem cogitationum indicent, planè conſentiunt ante dictis, non eſſe niſi originem triplicem, mundum enim, & Carnem, vel humana, vel diabolica complectitur. Eodem planè ſenſu, & vtilitate doctrinæ perſimili Magnus ille Gregorius ad duo capita reuocauit. ⋆ *In electis*, inquiens, *& reprobis diuerſi ſunt impetus. In electis videli-*

⋆ *Hom. 5 in Ezech.*

delicet, impetus ſpiritus, in reprobis impetus carnis. Impetus quippe carnis ad odium, ad elationem, ad immunditiam, ad rapinam, ad exteriorem gloriam, ad crudelitatem, ad perfidiam, ad deſperationem, ad iram, ad iurgia, ad voluptates animum impellit. Impetus verò ſpiritus ad Caritatem, ad humilitatem, ad continentiam, ad largitatem miſericordiæ, ad interiorem profectum, ad pietatis opera, ad æternorum fidem, ad ſpem ſequentis gaudij, ad patientiam, ad pacem, ad conſiderationem vitæ immortalis, ad lacrymas mentem pertrahit. Vnde neceſſe eſt, vt magna ſemper cura conſiderare debeamus, in omne, quod agimus, qui nos ſpiritus ducat: Vtrum noſtra cogitatio per impetum carnis, an per impetum ſpiritus impellatur? Egregium, tantoque auctore dignum monitum! id vnum, & præ ceteris quæramus, obſeruemus; Quis ille, qui in noſtra mente dominatur ſpiritus? quo auctore, impulſore, moderatore, ad agendum, ceſſandúmve permouemur? Cum igitur id tanti ſit, hæreamus hîc pauxillum, & quibus argumentis de cogitationum, actionumque origine duci poſſit, coniectura videamus,

CA-

CAPVT XVI.

Vndenam cogitationes noſtras à Deo profectas agnoſcemus?

Hîc de iis cogitationibus agimus quæ à Deo, non vt naturæ, ſed vt beatitudinis auctore, & ad æterna perductore, in eumque finem immittuntur, & expetuntur. Et quidem de illis, quæ, vel ad actiones, vel ad vitæ normam dirigendam, certoque modo efformandam referuntur: cuiuſmodi ſunt multa deſideria, propoſita, conſilia, quæ agitamus, & in quibus, vel certò in vnam partem ferimur, vel quid potiùs ſequendum ſit hæremus dubii, valdeque controuerſum eſſe poteſt, ſintne à Deo iſti animorum motus.

Equidem, non corporis, at animi paſſibus, hoc eſt affectibus, ad Deum acceditur, cogitationes, quæ cælitùs demiſſæ, Dei ſunt conciliatrices, diuinæ deſponſationis pronubæ, æternæ beatitatis modus, & menſura: per quas cùm ad Deum perducatur, quicunque perducitur; nemo etiã ad Deum, niſi Deo quaſi manuducente accedat, planè neceſſe eſt eas eſſe egregium quoddam, atq; diuinum Dei donum.

Hinc autem illud quoque conficitur, vt in hiſce cogitationibus eximium quiddam ſit, ſublime, excelſum, & ad verè magna, verè ſancta perducens, ac denique eiuſmodi, vt ſuâ origine, tantoque parente Deo, non indignæ videri de-

Digitized by Google

debeant, præſtantiam aliquam habeant, vnde vel plurimum, vel vnius cuiuſpiã diuinæ perfectionis deriuatus fulgor illuceat, nihil verò ſit quod diuina maieſtate ſit indignum. Quod vt preſſiùs, & ad vſum faciliùs, certo limite comprehendam:

Quatuor in Deo ſunt, quæ ad hanc, qua de agimus, hominis gubernationem, certum vitæ genus, & per hoc ęternam gloriam ſpectantem, potiſſimè facere videntur, nempe Eminentia, Veritas, Bonitas, atque Sapientia. Vt ęnim ad ſumma, & diuina perducatur, Emineat rebus infimis oportet: vt in errores, & vanitates non abducatur, non fallatur ſpecie mendaci, Veritate eſt opus; vt vitiis, vt cupiditatibus non cedat, Bonitas auxilio eſt; vt ſumma eius egeſtas diuinis donis, & liberalitate ditetur; vt dæmonis pedicas effugiat, vt calle certo, & non aberrante ducatur, Sapientia commonſtret iter, neceſſe eſt. Atqui hæ ſummi Dei perfectiones, quibus ducimur, non inſenſili quodam impulſu, ſed leniter in mentes illabendo, ſuique cognitione, & amore per ſanctas aliquas cogitationes, & inſpirationes permouent: quæ cùm ſint à diuinis illis perfectionibus quaſi prognatæ, earum excellens quiddam redolent, ac, vt ita loquar, diuitatem participant, Eminẽtes, veræ, bonæ, atque ſapientes, non cuiuſmodi paſſim ſolent miſeris, & à Deo alienis, ac in terram curuis mortalibus inſerpere, Terrenæ, Falſæ, Malæ, inſipientes, & ſtolidæ.

Emi-

Eminentiam decet ad verè magna, & excelſa prouocare, neque inferiore quopiam gradu ſic eſſe contentum, quin maiora, & perfectiora indefeſsâ progreſſûs,auiditate quærantur. Hinc diuinis inſpirationibus quiddam ineſſe neceſſe eſt,viuidum,vegetum,excitatum,& quaſi mordicans, atque ad anteriora compellens: breuis huius vitæ honores,& gaudia, dolores, & aduerſa parui eſſe ducenda commonſtrant,& quę Deo magis adiungunt, æternitatique conducunt, illa verè magni eſſe facienda. Hinc animus inferiora deſpectans, & ad ſuperna, atque diuina ſuſpenſus.

Hinc ſuiipſius, quem tot vndique infirmitates, & miſeriæ obſepiunt, ſumma contemtio, vera humilitas,& eorum, quæ humilitati congruunt, ſanctus amor, ſplendoris humani fuga, vanæ gloriationis & iactantiæ deſpicientia, exercitatio rerum humilium, ſancta magis proborum,quàm illuſtria magnatum adamata conſortia. Hinc denique Obedientiæ ſanctus amor,quo viri ſancti ſe totos, & quam perfectiſſimè Deo ſuo tradere nituntur, voluntatem ſuam, ſuas rationes, & iudicia exuere amant, vt altioribus principiis regi,Deumque, Auctore, & Duce Deo conſequi poſſint.

Cùm igitur de Vitæ genere deligendo cogitatur, cogitationes illæ, quæ à Deo ſunt, ad hæc, vel his affinia ſolent tendere, tumque demum Deo dignæ videri.

Boni-

Digitized by Google

Bonitatem verò Dei decet eas cogitationes, atque propenſiones ciêre, quæ ad optima quæque quàm maximè admoueant, & ab omni ad peccandum opportunitate,atque procliuitate ſemoueant,ac potius optentaque confirmandis, atque in virtute retinendis animis profutura iudicantur. Vnde fit, vt quoties de vitæ genere ancipites hæremus, Deumq; conſulimus, tum verò perfectionis, & imitandæ IESV CHRISTI Domini noſtri vitæ flagrantia deſideria incendat, vniuſque, vel alterius Inſtituti, quod nobis, noſtræque perfectioni ſit aptius, Amorem leniter inſinuet, oſtendatque,quid in illo ſit optimum, quem ad ſcopum tota vitæ noſtræ, atque conatuum ſumma collimet, vt iam tum videre liceat adumbratam, quam deinceps ſanctimoniæ formam ſubtiliore penicillo exprimamus. Hinc tantus ille adamati Inſtituti, tamque delicatus, quem in candidatis videmus, Amor, nihil vt ei præferant impatientes moræ, retinacula præſcindere,quàm ſoluere paratiores, quiduis aggredi promti, & nulli rerum aliarum æſtimatores.

Hinc tanta ſalutis animi cura, tantus ab æternis bonis excidendi timor, vt nuſquam, niſi quo Deus vocat, ſibi tutis, conſiſtere licere putent, ibi nihil arduum, nihil extimeſcendum videant, alia omnia plena pauoris, plena formidinis, præſentem æter-

næ

næ mortis imaginem obtendant. Quas, & eiuſmodi cogitationes, atque impulſus à Deo eſſe, & ab eius bonitate homini dari dicimus, cùm ſint verè Deo dignæ; Amorem enim diuinum inflammant, virtutum ſtudia inſtigant, ſalutis curam exacuunt, à peccato, & extremi exitii periculo arcent, animique vitam, quà licet, in tuto locant.

Iam verò, quod ad Veritatem attinet, eam decent fides indubia, candor ſimplex, nec fucatus, & certa ac firma ſecuritas. Hanc indicãt, & ab hâc proficiſcuntur, eorum, qui vitæ Inſtitutum ex Dei voluntate ſuſcipiunt, non ſimulatus, rectaque, quo feruntur, tendens animus, fiducia nihil trepidans, repulſarum, & tentamentorum victrix conſtantia, quæ ſibi etiam vltimam, per quæcunque, ſeu blanda, ſeu aſpera, iam tum ſpondet perſeuerantiam: nec eam de falſo, vel vano ſumit, ſed perſpicuâ Dei luce, & conſcio mentis intimæ ſinu: ſe percipit nulla fallentis imaginis ſpecie, nulla illudentis cupiditatis blanditie ineſcari, ſed ſolis, & ſolidis, ac cælitùs hauſtis, in cælumque redeuntibus moueri principiis.

Sapientiæ deniq; quàm maximè conueniens fuerit, in eum, ad quem creatus eſt finem, hominem ducere, eumque, qui latebat occultus, aptum vitæ Statum retegere largiendo ſublimem quendam, atque defæcatum rerum guſtũ, non illum corporis, ſed interiorem rectè iudicantis animi, cui ineſt conſentiens cum diuinâ

ſa-

Digitized by Google

ſapientia ſapor, diſcernens, ac quodammodo deguſtans, & cuncta diiudicans, petitis ab æternitate, à Dei voluntate & diuina gloria rationibus. Hinc diuitiarum, honorumque, atque principatuum (quæ tantopere mirantur ceteri) deſpretores animi hauriuntur: hinc tantum harumce aſpectabilium rerum, fauorum humanorum, mollium deliciarum faſtidium: hinc vel ſenſim, vel deſubitò immutati amores, vt oderint, quæ amabant, ament, quæ oderint. Iam enim perſpicuè vident, intimè ſentiunt, quantæ foret inſipientiæ, quamque parum vel rei dignitati, vel finis excellentiæ conſentiret, qui hominem ad ſumma procreatum ad ima demergeret. Inſanienti ſimilis ille Pictor haberetur, qui ſumma arte deſcriptam, & Apelléis illis tantopere celebratis æmulam tabulam, nullâ grauiore neceſſitate preſſus, vilium lignorum inſtar, cinerandam igni traderet: nec aliunde error, quàm quod non vſtioni, ſed mirationi parata fuerat. Parùm ergo ſapiens conſilium fuerit, hominem ad ęterna, cęleſtia, diuina ſuſcipienda natum, exprimendę Dei ſimilitudini aptum terrenis immergere, voluptatibus fœdare, vaneſcentium rerum amoribus illigare, & ad ea compingere, vbi ſalus eius in graue diſcrimen vocetur. Quapropter ita ſentit, non ad vilem huius mundi gloriam, non ad incertos huius vitæ honores, non ad pereuntes terræ diuitias, non ad falſa carnis oblectamenta, non ad ſpes inani expectatione turgeſcen-

cen-

centes vocare Deum: ſed contraria, vereque magni animi argumenta conſulere, fugam ſeculi, abdicationem rerum omnium, Caſtitatis mundiciem, humilitatis, obedientiæ, ſanctarumque virtutum pręclariſſimas actiones, quãtum quiſq; pro ſuo captu poterit nitendo, conſequi: ſunt enim hæ à ſapientiſſimo ductore viæ decentiſſimæ, ſecuriſſimæ, atque florentiſſimæ, quibus diuina ſapientia ad ſublimem, & optatum finem eos ducit, quos præcipuè diligit.

Manant igitur à Deo cogitationes, veræ, ſanctæ, viuidæ, erectæ, illuſtres, & luminoſæ, voluntati diuinæ, conſiliiſque diuinis, diuinis perfectionibus conformes pariter, & cõformantes, perennia & æterna ſpectantes, Sanctorum vitam æmulari auidæ, perturbationum, & quarumcunque minimarum imperfectionum capitales hoſtes, acres ad virtutem inſtigatrices, pacis, ac tranquillitatis animi conciliatrices, conſolationis, intimæque lætitiæ ſpiritûs datrices, contemtrices periculorum, Deo fidentes, ſibi diffidentes, & quiduis, eo duce, audentes, eo remoto, formidantes. Illæ ſunt, quæ dubitationum nubes diſſipant, clariùs edocent, quid de vita, deque ſingulis actionibus ſtatuendum ſit, quàm agendum fortiter, quàm ſaluti noſtræ, maiorique diuinæ gloriæ nihil præuertendum, quàm conſtanter, & perſeueranter aduerſi obices perrumpendi. Illæ ſunt, quæ non inanem virtutis vmbram, non exter-

nam

nam ſpeciem, ſed veram, ſolidamque, nec vlla oſtentatione fucatam perfectionem veſtigare ſuadent, quæ profundæ humilitatis, contemptioniſque ſui demiſiſſimo fundamento, mortificatione perpetua, opprobriorum, & Chriſti inſignium amore, regni cæleſtis domicilium ſtabiliunt, & erigunt. O quantum ſpiritus hic ab humano diuerſus abit! Verè dixiſti, Domine, Cogitationes meæ non ſunt cogitationes veſtræ, & cogitationes veſtræ, non ſunt cogitationes meæ. Emitte, Domine, ſpiritum tuum, & nobis recta cogitandi, & quæ rectè cogitata fuerint opere complendi gratiam concede.

CA-

CAPVT XVII.

Quæ Cogitationes ad Matrimonÿ commoda, & honorum gloriam ducant?

SEd ſi vera iſta ſunt, inquies, inde conficitur, nullum vitæ Statum qui diuitiis, honore, poteſtate, commodis abundet, à Deo eſſe, neminem à Deo iſtuc vocari: quo quid abſurdius dici poteſt? ſunt enim in omni republicâ magiſtratus, tam ſacri, quàm profani, ſunt Epiſcopi, ſunt præſides, iudices, viri primarii, copioſi, diuites, paci, & tranquillitati publicæ conſeruandæ, magnoque humani generis bono, honori, & cultui diuino promouendo præpoſiti: quorum non pauci vitæ ſanctimoniâ ceteros, nõ minùs quàm honoris gradu, atteſtant Iam, ſi ad iſtiuſmodi vitæ munia diuinitùs vocati ſunt, honorum quoque adeundorum, diuitiarum vtendarum, commodorum non reſpuendorum, imò & (dummodo nõ immodicè) procurandorum cogitationem, & propoſitum à Deo immiſſum ſuſceperunt.

Habet equidem hæc obiectio, vt veritatis plurimum, ita etiam ad explicanda, quæ tractamus, occaſionis non parum. Vix enim vſquam obſcuriores, & magis ambiguæ Dei vocationes reperiuntur: Conſtat enim, ſingulari Dei dono, rebuspublicis naſci viros, induſtria, iudicio, gratia, rebus gerendis idoneos, qui col-

collapſa erigant, erecta ſtabiliant, ſtabilita promoueant; qui malorum improbitatem legum ſeueritate coërceant, qui ſuæ auctoritatis præſidio, vt bonis viris tranquillè viuere liceat, caueant. Attamen & regnis Abſalones, & conſiliis Achitofeles, fictique, & ambitioſi multi ſeſe gubernaculis admouent dolo, & malis artibus, vi nonnunquam; quietem publicam perturbant, iura ſubuertunt, egentiores opprimũt, publica priuatis poſtponunt, ſuis commodis cuncta metiuntur, dumque ſibi ſeruiant, quid rectum, quid æquum, quid Deus ipſe poſtulet, negligunt. Nempe hi ſunt, qui regnant, ſed non ex Deo, prophetant, ſed ſanctus eis non loquitur Spiritus, euangelizant, ſed diuina nulla iuſſione vocati, vel miſſi. Dicendum igitur quem in modum hæ Vocationes fiant.

Taceo de illis qui ad magiſtratus vocantur, vel præter ordinem, vt Moyſes, Dauid, Aaron, Conſtantinus Magnus, Pipinus, Carolus Magnus, & ſimiles: vel de iis, quorum refragari nõ licet electioni, vt ſi qui legitime in Papam, Epiſcopum, Prælatum eliguntur: vel Iure hæreditario quod iam olim, & communi conſenſu probatum eſt: quorum omnium Vocationem eſſe legitimam, & à Deo profectam, in dubium vocari non debet. De aliis agitur, qui ſponte ſua ad dignitates perreptant, vel in dubium vocant, ſitne ſibi id ingrediendum vitæ curriculum, ex quo ad honores, & reipublicæ munia pateat aditus? aut, ſi ne quidem huc aſ-

Digitized by Google

pirant, id ne ſint amplexuri, vbi rei ſuæ familiaris curandæ, & augendæ curam vnam ſuſcipiant? De quibus vt iudicare poſſimus;

Animaduertenda duo, & ea quidem maximi momenti. Primum eſt; Eorum, quæ ab homine fiunt, nihil eſſe quod ratione ſui magnũ ſit apud Deum. cùm cælum, & terra, & quicquid cæli ambitu continetur, ſit inſtar momẽti ſtateræ, inſtar guttæ roris antelucani: id vnum eſt magnum, vereque præſtantius ceteris, præ Deo omnia contemnere, ſanctæque ipſius voluntati omnia poſthabere, nihil maius, dignius, aut ſanctius, quàm ſanctiſſimam Dei voluntatem conari peragere, omnibus eam deſideriis commodis, ipſis quoq; virtutibus anteferre.

Alterum eſt, Summam Dei ſapientiam non ita hominem ad æterna feciſſe, quin huius etiã vitæ, quaſi viæ, magnam, & prouidentiſſimam curam geſſerit, vt in ea commodè, ordinatè, leniter, & appoſitè cuncta gererentur, eorumque, quæ ſiue ad ſuſtentationem corporis, ſiue ad animi culturam, ſiue ad priuatorum tutelam, & ornatum, ſiue ad rerum publicarum bonam gubernationem facerent copia ſuppeteret. Cumque horum plurima ex hominum induſtriâ pendeant, mutuiſque laboribus in commune collatis fiant, hîc ſuauis quæpiam, & permira diuinæ prouidentiæ vis elucet, quæ nihil deeſſe patitur eorum, quæ ad vitam honeſte, decoreque traducendam, non ſolum neceſſaria,

Digitized by Google

ſed etiam opportuniora fuerint. Itaque non tãtum non deſunt reges, & principes, & magiſtratus; quibus remotis, Iura, leges, & humana tota Societas confunderetur, ſed neque deficiunt horum adminiſtri, & varia quædam quaſi additamenta viliſſima, ſine quibus ſuam magna illa Nomina dignitatem retinere non poſſent; cuiuſmodi ſunt famuli, ſerui, ſutores, agricolæ, foſſores, plurimique infimæ claſſis proletarii; quos, non ſola victitandi neceſſitas, ſed quædam inſita naturæ procliuitas ſic in varia opificia diſtribuit, nullum vt ſit, quod non à quibuſdam, quantum humanæ vitæ ratio exigit, excolatur.

Ex hoc fonte profluxiſſe credendæ ſunt habilitates, & ingeniorum propenſiones propè incredibiliter variæ, ſeu in excogitando, ſeu in agendo, faciendóve; quoſdam vt hominum videas quopiam in rerum genere ſui admirationem ciêre, qui bardi, & ſtupidi in ceteris, hi ad philoſophorum, illi ad Iureconſultorum argutias nati, hi pacis, illi belli artibus clarent; ſunt qui ad matheſin, architectonicam, agricolationem, pictoriam, tectoriam, mercatoriam, fabrilem, aliaſque plurimas ita à natura facti videntur, vt in aliis omnibus hebeſcant, penituſque nihil capere poſſe videantur.

Iam verò, cum & in commune commodum, & bonas, quibuſque bene vti liceat, procliuitates eas dederit Deus, aliaſque non ſit elargitus, aut ſaltem longè inferiore gradu con-

Digitized by Google

ſentaneum eſt, vt quando de vitæ Inſtituto eligendo conſuletur, id conſulat, quod ad commune bonum præſtat, & in quo melior illa, quæ homini ineſt, habilitas ocioſa non pereat.

Quapropter qui ſic ad orationem, & ſolitudinem, & in Deum pietatem propenſus eſt, vt cetera faſtidiat, &, ſi quid in eis conetur, irrito, & ſucceſsûs vacuo labore fatigetur, eum ad aliquod ſibi ſoli vacans Inſtitutum vocabit Deus. Qui verò ad publicam rem gubernandam, iura ſtatuenda, & diſcriminanda totus valet, hebet in ceteris, cuiuſmodi ſunt non pauci, hunc ad reip. gubernacula vocabit Deus: alium verò ad rem bellicam, pacemque aduerſus perduelles tuendam, ſi cum Martia ſpirantem, & ad bellicoſa facinora, ingenio, & manu promtum videat. Plura non enumero, ex his enim non ægrè coniicias, quodnam de ceteris iudicium ſit ferendum.

Obiter moneo, ne ſolas has procliuitates intentiùs conſulas, nam & nonnunquam ab aſſuetudine, vel educatione magis quàm à natura inditæ ſunt, & non tanti momenti ſunt quin aliarum vtilitatum, vel incommodorum, quæ comitantur, potior ſit ratio. Sed videndum, & ſeriò explorandũ eſt, quid potiùs exigat Deus: quem hac ſaltem propenſione naturæ vti, & ad varia vitæ Inſtituta vocare conſtat: Atque inde id erit conſequens, vt cogitationes gubernandi auidas, & gubernationis hominum cupidas, bonique publici, vel id, quò natura fer-

ſertur, exercendi ſitientes Deus imimittat.

At quoniam non adeò multi ſunt, qui habilitates eas tam eximias ſortiantur, vt ab eis ad certum vitæ genus compelli, & ab Euangelicis conſiliis quaſi repelli iudicentur: icirco duo Vocationum eſſe genera autumo, ad eius inſtar, quod in benè morata republica ſolet fieri: vbi duo quæpiam occupationum, ſiue profeſſionū vitæ ſunt genera; Vnum, quod à Rege vel Principe non ſolet obtingere, vel enim vilius eſt, vel cuiuſuis liberæ electioni expoſitum, qualia ſunt opificia, mercimonia, literarii gradus, & ſtudia diuerſa: de illis autem, quæ hæreditario iure obtingunt, non agimus, habent enim quādam cum eis Vocationibus ſimilitudinem, quæ à prima nonnullis infantia contingunt. Alterum genus eſt, quod Officii, Muneris, Dignitatis vim obtinet, quodque quo præclarius fuerit, eo magis à rege confertur, qui ſolus primaria Regni officia largitur.

Ad hunc fermè modum duo Vocationum diuinarum genera eſſe crediderim: Vnum quod ſiue Tacitum, ſiue permiſſiuum dici poteſt, & ad plurimos pertinet: quando ſcilicet mentem hominis, ad aliquid præclarius, & Deo dignius, non excitat Deus; ſed eum ſibi, & communibus Chriſtianæ religionis legibus, quaſi in cōmuni reip. vulgo relinquit, viuat, res ſuas agat, Iura non violet, Chriſtiani ciuis munus expleat, vt ex hac in terris degente ciuitate ſceleris, & iniuſtitiæ purus, in cæleſtium ciuium nu-

numerum, huius vitę tranſacto curriculo tranſcribatur. Nempe hi ſunt, qui ad contuendam Euangelicorum conſiliorum, ſeu omnium, ſeu aliquorum præſtantiam non aſſurgunt, non eis in mentem venit, aut ſi venit, non quaſi ſibi expoſitam, ſed peregrinam, & aliis ſepoſitam cogitant. Cùm autem non ſit hominis irruere, ſed vocatum accedere vereccundè, cenſentur hi Vocationis ſuæ numeros explere, quando id abſque reprehenſione peragunt, quod videtur communi diuinæ prouidentiæ lege demandatum.

At eſt nobilius aliud vocationis genus, quãdo diſertè ad ſanctius vitę genus vocat Deus, vel quando ad id vocat quod ſingulari & eximiæ habilitati vtendæ, aut quod reip. conſeruandæ neceſſarium eſt. Hæc duo rariora; primum, quo vocat ad ſanctiora, frequentius eſt: planeque iis perſimile, quos Rex è communi plebe in præſides, principes, familiares, & exercituum duces eligit, etenim *de ſtercore erigit pauperem, vt collocet eum cum principibus, cum principibus populi ſui.*

Verùm in iis quos reipublicæ, vel habilitatum causâ ad certas functiones vocat, eſt præterea magnopere animaduenrtendum, ipſasmet functiones ab adiunctis diſtingui oportere. Quædam enim ita ſunt adnexa, vt ſeparari nequeant; quare ſi ad functiones vocat Deus, etiam ad huiuſmodi adiuncta vocat, ſi ad remp. conſilio, & iudicio præcellenti iuuandã, etiam ad

Digitized by Google

ad honores, & dignitates ad id neceſſarias vocat, non tamen ad ambitionem, & prenſationem cupidam, & immoderatam; cùm ſine hâc diuinæ prouidentiæ vis clariùs emicare potuiſſet: non enim ad ea vocat, quæ tantillum quid imperfectionis admiſtæ habent; neque qui ad aliquam functionem vocat, ad ea vocat, quæ cum illa nonniſi caſu, vel voluntariè cohærent.

Quamuis ſi multum conducunt, vel functionis illius exercitium reddunt expeditius, nec aliunde grauiùs incommodant, ad illa quoque ſaltem tacitè, &, vt diximus, permittendo vocare crediderim: quo pacto propemodum omnes Matrimoniorum electiones, & Vocationes dirigi putem, dum eorum electionem vel naturæ permittit Deus, vel vocat ad id vitæ genus, in quo domeſticæ rei cura vix niſi mulieris miniſterio adminiſtrari poteſt, alienam autem adhibere, intutum, & calumniis, ac moleſtiis plurimis obnoxium eſſet.

Denique ex iis, quæ recenſuimus, id etiam conficiendum reſtat: Satis eſſe, quod ad functiones reipublicæ vtiles, ad magiſtratus, imperia, infulas vocet Deus, earumque vel appetendarum, vel admittendarum cogitationes homini immittat; nihil tamen neceſſum eſt, vt gloriæ, vt commodorum, vt voluptatum deſideria ſint à Deo, cùm potiùs inde dehortetur, ſuorumque mentes excitet, vt in rerum earum licitâ fruitione ſibi

vim inferant, intuſque diſpliceat, quod placet foris : adeò vt quædam, proculdubio in communem populi ſalutem vocata, profiteretur, * *Noſti Domine, quia oderim gloriam iniquorum, & deteſter cubile incircumciſorum. Tu ſcis, quod abominer ſignum ſuperbiæ, & gloriæ meæ, quod eſt ſuper caput meum, in diebus oſtẽtationis meæ, & deteſter illud quaſi pannum menſtruatæ.* Vnde ſi honoris, aut gloriæ cupiditate, ſi voluptatis auiditate compulſus, Matrimonium, vel bellicam, vel aulicam, aut aliam quampiam vitam cogitas, planè fateor id me non poſſe velut à Deo agnoſcere: quod poſſem fortaſſis, id ipſum ſi ſanctiore fine propoſito cogitares: vt enim Epiſcopatum, ita magiſtratum, ita quodpiam commune vitæ genus, quaſi opus bonum, deſiderare quiuis poteſt, qui videt eò ſe trahi cælitùs. Licet autem & ineſſe commoda, & abundare videat gloriam, eam inquam gloriam quæ non tam à Deo, quàm ab hominibus eſt, poteſt non inde permoueri ad eligendum, ſed altiore conſilio regi, & in humanis, atque temporariis commodis, & honoribus, æterna, & diuina ſpectare. Id fieri poſſe, etiam tacente me, probant Sancti Pontifices, Sancti Reges, illique viri, qui Deo ſimul, & hominibus Magni fuere; arduum tamen eſt, & fallentis mundi pellaciis, vt decipiaris, obnoxium: omninoque pauciſſimi, quos prouida benigni Dei cura vulgo exemtos virtute firma-

uit,

* *Eſther*. 14.

nit, & ad excelſiora prouexit, pauciſſimi, inquam, in hoc mundi pelagus innoxiè ingredi pauciores rebus integris,in æternę patriæ portum egredi ſalui, incolumeſque potuere. Sed ſatis ſit docuiſſe, quî id fieri aliquando poſſit; tuum eſt,cuius res agitur, an rę vera Deo duce regaris,ſeriò, & ſeuerè inquirere.

CAPVT XVIII.

Quæ Cogitationes à Dæmone malóve fonte dimanent?

TAnta eſt inimici Genii malignitas, & importunitas, vt quamuis forſan aliundè mali aliquid irrepſerit, ipſe tamen protinus, vt fotor inſtigator, & ad peiora incitator aduolet: & ſi forte aliquando bonum quodpiam conſulat, nunquam tamen,niſi malo admixto, & vt grauiùs alicunde noceat: quo fit vt malum omne in eum referre,ab eo bonum omne remouere poſſimus.Itaque primum id ſit,& latè patens axioma,Omnes eas cogitationes, quibus praui, indecori, importuni, vicioſi, peccantis aliquid inſit, probabiliter admodum originem à dæmone traxiſſe,illi ſaltem amicas eſſe, ab eo foueri, inſtigari,increſcere quo; fit,vt cùm exitiales nobiſcum gerat inimicitias, nobis exitioſæ, & ad extremam perniciem excogitatæ ſint,ideoque aſpernandæ,& quo blandiores,eo

ſolicitius, quaſi deceptrices, declinandæ ſint. At verò, quæ nulla ſui parte viciosæ, hæ à Dæmone eſſe non poſſunt.

Præterea cùm ſimile gignat ſibi ſimile, & ad originationis ſuæ ſimilitudinem cogitationes efformentur, à dæmone verò mali, & peccati initium omne ducatur, omnes eas malas, ab eoque ortas dicemus, quas cum eo ſimilitudinis aliquid contraxiſſe conſtat: eas verò, de quibus necdum conſtat, anceps autem dubitatio exoritur, explorare diligentiùs oportet, neque leuiter alteram in partem præcipitare ſententiam.

Sunt in exitiali illo ſerpente duo, è quibus cetera deriuantur; Vnum, quod diuinam maieſtatem odio ſummo proſequitur, contraria ſectatur, eius gloriæ, atque voluntati in omnibus obluctatur. Alterum, quod Deum aſſimilari, & ementita eius imitatione hominibus illudere, ſibique, quaſi alteri Deo, adblandiri nititur; hinc tortuoſus, & verſipellis ſerpens, cùm ſciat nihil eſſe malitia, & peccato, ſi perſpicuè cerneretur, tetrius, & odioſius, omnis generis fraudibus, mendaciis, fucis vtitur, quo deceptas hominum mentes boni cuiuſpiam, & iucundi ſpecie illectas, atq; deceptas illaqueet.

Itaque ex primo eo (quod maximè Deo aduerſatur) fit, vt ea quoque magis oppugnet, quæ vel Deo magis adiungunt, vel eius gloriæ promouendæ ſunt magis accommoda: iis faueat, quæ à Deo reuellunt, eiuſque gloriam in-

infringunt. Quapropter quàm poteſt acerrimè ab humilitate, à diuitiarum, & honorum contemtione, à Caſtitatis perpetuæ amore, à libertatis, & ſuæ voluntatis abdicatione, à communi cum ceteris vitæ melioris profeſſione deterret, quòd in his magna firmandæ virtuti, hominemq́ue Deo indiuulsè addicendi, prçſidia videat abundare: Quæ verò cogitationes hiſce rebus optimis aduerſantur, non niſi è purulento hoſtis inferni puteo exhalantur.

Iam quia ſuperbiſſimus, quia diuinorum honorum improbè appetens eſt, affectatam quandam Dei ſimilitudinem molitur: quam, ſi penitiùs introſpicis, ſummè diſſimilem deprehendas; cùm enim nihil veri boni velle, nedum perficere poſſit, id quicquid ficti boni eſt, multa mali inſperſione inficit, adumbrata pro ſolidis, ementita pro veris, euanida pro vegetis profert.

Eminentem vt æmuletur Deum, turget, ſuperbit, elationis, & vanç glorię, & inaniſſimi honoris vana ſpe ſuos lactat, ambitione deludit, rumuſculis lactat, iactantiâ ridendos propinat, impatientes iugi reddit: veréque id efficit, vt dum ſibi magni, ſibi ſui ipſorum Domini videntur, re vera mundo, viciis, Dęmoni miſerrimam ſeruitutem ſeruiant.

Bonitatem Dei ſumme odit, at fraudium ſummus artifex ſimulat tamen, & vbi ſimulando irrepſerit, audaciſſimè bonum omne ſubuertit. Hinc ad ea incitat, quæ ardua,

Digitized by Google

difficilia, ſupra vires poſita ſunt, vt cùm inde deiectus corrues, frangaris animo, & ne quidem mediocria teneas, tuoq́; lapſu in eandem exẽplo tuo ruinam alios quoq; præcipites agat. In eam ſubinde viam ducit, quę licet non mala, vicino tamen laborat præcipitio, quo te deiiciendum certo coniicit, videt magnanimũ, at in rixas, & venerem æquo propenſiorem, reip. adminiſtrandæ, rerum in bello fortiter gerendarum cupiditatem inflammat, non vt reipub. proſis, ſed vt rixis, & venere ſuperatus æternùm pereas; hoc ſilet, illud obiicit; tu verò eſcam excutę, ne hamum glutias. Si minùs hæc poteſt, at ſaltem remiſſa ſuadet, faſtidium boni creat, teporem ciet, nauſeam mouet, obliuionem officii parit, mortis & iudiciorum Dei, æternique memoriam obliterat, aut aliò diuertit, à quauis virtutis, & perfectionis exercitatione abducit: cupiditates inflammat, perturbationes fouet, vicia omnia inſtigat, & in iis occupatum detinet, vbi plures, & procliuiores ad peccata, & æternam perniciem inductiones videt honeſti hoſtis, impuritatis procus.

Iam verò qui, ſingulari prærogatiua nominis, Pater mendacii nuncupatur, totus mendacio, dolis, fraudibus ſuffarcinatur, delectatur inanitate, rumuſculis, calumniis, diffidentia, vano timore, deſperatione; hæc adhibet, hæc implectit, vt à recto auertere, ad praua deflectere, & in his detinere poſſit. Cùm te horum aliquo premi vides, cùm inani ſpe deludi, fama,

ma, & rumoribus permoueri, deſperatione deiici, timore contrahi, diffidentia retardari, & à melioribus audendis repelli ſentis, iſtis haud ſecus quàm à Patre mendacii ortis fidem omnem abroges, & quæ his contraria ſunt ſecteris, ac ſuſcipias. Etenim ficti, & praui tenax, quoniam æternis cælo pulſus honoribus excidit, & ſempiternæ addictus eſt ignominiæ: quoniam veras. & ad optima perducentes delectationes, quibus ad ſe alliciat, nullas habet, videt ſe, ſi palã, ſi ex veritate res agatur, deſpicabilem, & odioſum fore; hinc probri, & contemtionis impatiens, ac in hominem ſibi ſubſtitutum inuidiâ turgẽs fallaciis armatur, promiſſis decipit, blanditiis ineſcat, turgidulos, at mox in inane fatiſcentes promittit honores, voluptates fœdas, verèque belluina volutabra turpi libidinis prurigine concitat, & in his mirè ſibi placet.

Denique inſipientes admodum ſunt, quæ à Dæmone ſunt, cogitationes, omnis enim peccans, ignorans, & inſipiens; quippe non recta ſapiens, imò deſipiẽs. Pro viliſſimis, inanibus, moxque perituris, precioſiſſima, ſolidiſſima, perduratura perdit; rationem, ordinem, virtutem omnẽ peſſumdat: ſibi ipſi longè grauiùs, quàm vlla poſſit vis inimica nocet, ſe perimit, hoſtique omnium crudeliſſimo, minimarum rerum ſpe deluſus, ſeſe ludibrio habẽdum tradit. Præterea, quod potiſſimè ad noſtram rem facit, eos motus parit, qui bifariam Sapientiæ

aduer

aduerſantur: quos enim ardentiùs ad vitæ ſanctioris auſpicia prouolare videt, inconſultis, & nimiis auſis præcipitare contendit, rationi, & diſcriminatę conſiderationi moram nullam cōcedit, inſtat, vrget, exterret, ni continuò pareatur, minas, quaſi à Deo, intentat, audaciam, & inconſiderantiam fortitudinis ſpecie honeſtat. Sin autem ceſſitantem quempiam obſeruat, tum verò huius tarda molimina longâ implexorum timorum ſerie innodat, & conſiderationis, vitandæque temeritatis obtentu, dum vnam ex alia dubitationem procurat enaſci; perpetuis eum, omniq; carentibus exitu anxietatibus obuoluit, diemque de die extrahens tantum efficit, vt, opportunitate dilapsâ, in irritum omnis ſancta cogitatio diffluat. Huc denique ſpectat id aggredi, quod vel multiplicitate, vel grauitate vires ſuperat; vnde fiat vt iniuſto ſub faſce oppreſſus, concidas. Sed hæc & alia capitalis hoſtis machinamēta ſunt plurima.

Poſtremum hoc addo monitum. Aliud longe eſſe, Cogitationem quampiam à Deo eſſe, vel dæmone: & ab eis eſſe cognoſci. Quamuis enim, quicquid à Deo eſt, admittendum, quod à dæmone, ſit exſecrandum: attamen quandiu non conſtat, nihil præfeſtinandum eſt. Leuis corde eſt, qui citò credit: ſuntque probandi ſpiritus num à Deo ſint. Interimque dum periculum facis, ſuſtine aſſenſum, neutrò vehementior incumbe: gratum Deo eſt, quod tuæ tibi ignorationis conſcius id pergas explorare,

de

de quo nondum certus eſſe potuiſti. Vtrinque tantùm recîde quod in mora nimiũ eſt ſeu breuior, ideoque præcipitantior; ſeu longior, atq; adeo timidior, & ceſſatrix fuerit: quando malus auctor deprehenditur, tum verò deſpue, & in eum exardeſce; quando Deus auctor agnoſcitur, expande animum, magna mentis hilaritate te illi cõmitte ſecurus; nihil certius, quàm ſequi Deum,

CAPVT XIX.

Quædam in vitæ Inſtitutis incommoda perpendenda.

ETſi in ſuperioribus eſt probatum, dubitationem eam, in qua de vitæ Inſtituto ſuſcipiendo controuertitur, diuinæ Sapientiæ voce intus in animum delapſa, eſſe præcidendam: quia tamen id genus deliberandi ſpectamus, quod ratiocinando perficitur, ideoque multa cognitionis luce indiget, ſoletque eiuſdem Dei ſapientiæ radius clariùs illucere, vbi pauciores ignorationis tenebræ fuerint: conſultum videtur quædam de incommodis, commodis, ceteraq; Statuum inter ſe comparatione generatim recenſere, vnde deliberantium ad inquirendũ perſpicatior, ad iudicandum firmior mentis acies reddatur.

Incommoda Statuum vitæ, cõmodè ſanè ad 7. capita reuocauit de ingrediẽda religione diſ-
ſerens

ſerens Leſſius à numero 133. Igitur ex eo trãſ-feremus in rem noſtram breuiter, quod vnuſquiſque certiùs perpendat, inquirendo, vtrumnam in eo, quo de agitur Statu, id incommodi reperiatur.

Primum incommodum eſt à Sociis, qui fomitem malis præbeant. Nota res, & quanta ſecum damna importet notum: hinc enim optima, ſed & plurima vitæ pars ocioſa nobis perit; hinc omnis verborum obſcænitas, & ſcurrilis impudentia, benè agendi pudor, peccandi effrons audacia, in turpi facinore gloriatio, prodigi ſumtus, duella, homicidia, rixæ, ſimultates, & in ſeros propaganda poſteros odia: hinc denique viciorum genus omne traducitur, virtus omnis quantumcunque robuſta ſubruitur: quid enim? ſi prædurοs ſilices allambens mollis aqua ſenſim excauat, erítne vlla tam rigida virtus, quam longo vſu roboratæ prauè agentium conſuetudinis alluuio non emolliat, emollitam non inflectat, inflexam non deprauet? quod enumerare eſt ebrietati, ganeis, luxuriæ deditos, & vitæ perditiſſimæ viros, quorum adoleſcentia modeſta, verecunda, pietate, & virtutibus illuſtris, optima omnia promittebat: at ecce dum ſecundo delati vento, huic prauæ ſocietati ſcopulo adhæſêre, ſenſim mores imbibitos exuêre, alienos induêre, ac ſæpenumerò, vt aſſolet rerum optimarum eſſe peſſima corruptio, tantò aliis deteriores, & in vitiis obſtinatiores euaſerunt, quanto viſi fuerant,

Digitized by Google

fuerant, in capeſſendo virtutis itinere prouectiores. Nemo vt ſuis viribus fidat, nemo credat, tam rapidum ſociorum torrentem poſſe ſe contra nitendo enatare, nec mergi. Alienis te metiaris exemplis, periculis ſapere diſce. Aduerte, in bona, & ex Dei amore ſanctè coalita Societate, quantum ad ſalutem, & virtutis robur, præſidii inſit, & ſolatii!

Secundum in quopiam vitæ genere periculum ſunt Opes: * fallaces illæ, quæ diuinæ inſpirationis ſementem ſuffocant: *a* illæ, quibuſcum non poteſt humanis viribus ad cæleſtia regna penetrari: illæ, quæ homines mergunt in interitum, *b* quæ deſideriis inutilibus, & noxiis prægrauant, quæ in tentationem, & laqueum diaboli irretiunt: *Radix enim omniũ malorũ cupiditas.* grauiúſne pronunciari quidquam poteſt? Et ſunt hæc fide certa: & nemo diſſentire, niſi ſumma cum impietate, poteſt. quid ergo credimus, & non credimus? Atqui conſtat opum gratiâ vigere furta, rapinas, fraudes, homicidia, latrocinia, parricidia, ſacrilegia, periuria: ſummi Dei cultũ, & religionem, pecuniæ, & opum gratiâ temerari; ad hæreticos, Turcas, barbaros turpiſsimas defectiones fieri, agrorum vaſtatione, crudelitate inauditâ, feritatem belluinam impiâ graſſatione bacchari: nec eſt vllum aut priuatim, aut publicè tam enorme flagitium, quod non parturiat o-

pum

* *Mat.* 13. a *ibid.* 19.
b 1. *Tim.* 6.

Digitized by Google

pum cupiditas. quidni ergo tam venenatæ, tã-que numeroſæ prolis parentes diuitias exſecremur?

Hæc autem tot, & tanta progignunt, quia mentem curis opplentes, ac totam paulatim occupantes auertunt à ſalubriore cæleſtium, & diuinorum cogitatione, & ad peritura demergunt: præterea ad quiduis male audendum animos addunt, & facultatem ad exequendum præbent: quo fit vt acerrimum ſalutis hoſtem vicerit, qui ſe ita diuitiis exuit, & de victu, veſtituq; ſecurus cupiditatis fibras omnes recidit.

Tertium incõmodum ſunt Voluptates corporis: è quibus fœda peccatorum colluuies, innumerabiles ruinæ, euentus tragici plurimi enaſcuntur. Impotens eſt, planeque tyrannicus dominatus carnis, mentem deprimit, & excœcat, ac fœdis immerſam volutabris cæleſtia cõtueri non patitur, vinctam premit, & importunis vrgentium cupiditatum ſtimulis, perpetuæ ſeruitutis iugum excutere non ſinit: ſalutari omni cogitatione deſpoliat, fœdis, & impuris replet; ſed neque in his modum ſibi, aut terminum ponit, fœdiora ſuccedunt, libidinis inextinguibilis flamma ſuccenditur, nihil tam ſceleratum, tam impium eſt, quod non auſit, vt inſanienti luxuriæ morem gerat. O longè miſerrimam è templo Dei in proſtibulum dæmonis commutationem! Hâc ſeruitute, his tot incommodis, atque periculis ſola libera-

re

re poteſt Caſtitas, quæ ſola mentem contagione corporis exemptam Angelicæ dignitati reſtituit: ſi modum ponere, quàm omnem aditum negare malueris, næ multum falleris; guſtatione voluptas irritatur, opprimiturque faciliùs, quàm reprimitur; quo minus ei dederis, eo magis obnoxia conticeſcet.

Quartum eſt cupiditas honoris, laudis, gloriæ, dignitatis, & amplitudinis maioris. Quæ cupiditas mirè homini, quem ſemel occupârit, dominatur; nihil non audet, inſaniæ, quàm vllius alterius rei, ſimilior: nititur exiſtimatione ſui, obedientia, & humilitate ſuperatur. Vbi vigetimmenſas malorum parit Iliadas, aſtum, dolum, ſimulationẽ, diſſenſioné, inimicitias, odia, ęmulationẽ, inuidiam, vindictam, bella, rapinas, homicidia hęreſes, blaſphemias, Dei ſalutiſque contemtum. Videas leuiſſimi dicti, perſtricti honoris gratia, vitam, opes, animam pro nihilo ducentes, id vnum toto impetu conantes, vt quauis iactura, quantocũque damno, honori medeantur ſuo. Atqui his patent incommodis illi Status, in quibus vnicuique famæ & honoris ſui incumbit cura: quę nonnunquam tàm implexa eſt, vt quà poſſis, Deo non offenſo, euadere, vix reperiri queat. Beati, qui ambitionem omnem, à ſe, ſuoque ſtatu depulerunt!

Quintum ad ſalutem impedimentũ eſt, Iudicii nimia pertinacitas, quę ſibi pręſidẽtes facit, ſe

ſe præ ceteris ſuſcipit, ſuis adinuentis nimiopere adblanditur, aliena, & maximè quæ ab æmulis, deprimit, & contemtim eludit, ſuis quantumcunque deterioribus adhæreſcit potiùs quàm alterius meliora ſectetur, denique reprehenſiones & monita probro ducens in malè cœptis mentem obſtinat. Hoc fonte manant & prorogantur hæreſes; hoc obdurantur in flagitiis animi, æternamq; trahunt ruinam; hoc priuatim, publiceque omnibus prope, ſeu erroribus, ſeu peccatis cauſa præbetur, vix enim aliunde, vel optimè cœpta diſſipantur, vel peſsimè multa inchoantur, vel in graues calamitates inciditur, vel ſceleribus mens inquinatur, quàm quod melioribus conſiliis neglectis, prauè ſemel iudicatis adhæreſcitur, nec altiùs in animum morigerum ſaniora monita demittuntur. At verò, ibi viuere, vbi alieno regaris iudicio, & quidem eo quod veluti cælitus demiſſum ſuſcipere debeas, mirè ad ſecuritatem, ſed & æternæ coronæ amplitudinem valet: quippe nec in obtemperando peccatum admitti poteſt, nec eſt quod malus Deo offeras, quàm iudicii libertatem.

Sextum, & ſuperiori planè cognatum, eſt Amor libertatis, ſeu, vt paſsim loquimur, Propriæ voluntatis: hinc enim omne omnino peccatum originem ducit. Recta ratio iuſtis voluntatem terminis coercet; at iſta effrænem nullo limite vagari ſinit, cupiditatibus obſequi ſuadet, licitumque id omne credere, vel

etiam

etiam audere quod lubet. Et ſanè ſi voluntatem ad illicita ruentem refrænas, nihil mali; ſi non refrænas, quiduis mali admittetur: veriſſime vt dixerit, quicunque dixit, ★ Propriam tolle voluntatem, & infernum ſuſtuliſti: Miſerum ergo ibi viuere, vbi perpetuus infernis ignibus ſomes miniſtratur.

Septimum eſt, iſtic vitam degere, vbi ventri & ingluuiei ſeruitur: infame vicium, porcorumque non hominum, quò tamen qui ſe vinci, tenerique ſinunt, ita ſopiuntur, vix vt vnquam crapulam ſuam edormire, & ad ſaniorem mentem euigilare poſſint, ebrietatis craſſis nebulis obuolutus animus iacet, abdominis pingui ſucco immerſus torpet, quicquid inclames excitari veterno nequit, honoris, opum, familiæ, coniugis, liberorum, præ gula ſua contemtor, valetudinis, imò & vitæ quæ nunc eſt, & futuræ prodigus. Mirum equidem, atque vtinam minùs verum, locis iis vbi viget hoc vicium, vix abire dies pauculos, quin luctuoſiſſimi hinc euentus emergant, nec tamen, quod etiam mirius eſt, inde minùs inſaniunt: tanta eſt ſi vnquam inualuerit, huius vicii impotentia.

At, inquis, hæc pericula non pauci ſubeunt & ſuperant innocui; quidni & ego ſuperem? Sunt fateor, at præ illorum qui ſuperantur multitudine, longè pauciſſimi: tu vide, an prudentiùs te paucorum, quam plurimorum, in eadem

★ *D. Bern.*

Digitized by Google

dem cauſa ſimilem facias. Ita ſolet blandior, & lenior ſenſus allicere, at mox vbi vires cœperit, mediaque in pericula merſerit, vrgere, præcipitare, cogere: grauiſſimis quibuſque lapſibus leuiora prætexuntur initia.

Certum eſt, Id vitæ genus minùs optandum, quod pluribus patet incommodis: vbi tamen ſi conando, nitendo, credis te ſaluti facere ſatis poſſe, quanto faciliùs, & meliùs id poſſes, præſtantiora & à periculis remotiora ſi ſectatus eſſes? Sed ſatis de Incommodis dictum ſit.

CAPVT XX.

Quædam Statuum Commoda.

TRia ſunt, quæ ſui vtilitate, honeſtate, amabilitate, vitæ Inſtitutum præcipuè commendant, & ad ſe melioris indolis adoleſcentes crebriùs illiciunt, Si nempe fecundiorem æternæ gloriæ ſegetem parere, Si ad virorum ſanctitate illuſtrium vel etiam Domini Noſtri IESV CHRISTI imitationem propiùs accedere, Si diuinis beneficiis digniorem gratitudinis vicem rependere videtur. Sed hæc hodie nemini non dicta ſunt, paucis ergo perſtringam.

Vberior æternæ gloriæ ſeges prouenit, vbi plura & præſtantiora ſunt remedia, ad extirpan-

panda, quæ modo recenſui, ſalutis impedimenta, quaſi filices, & vrticas, animæ noſtræ agrum ſterileſcere cogentes: Vbi etiam plura ſunt, quæ ad virtutem, & perfectionem faciliores aditus præbeant, ceſſantes vrgeant, tardantes inſtigent, currentes animent, in eoque quod rectū eſt roborent, & ſemper ad excelſiora promoueant. Sed ad hos fontes non adibo quidem, digito commonſtraſſe contentus: eos videbit qui vocatur, ei qui non vocatur, nihil decedet, ſi neque peruideat.

Eiuſmodi erit id Inſtitutum, in quo perpaucæ peccandi ſunt occaſiones: curæ, & ſolicitudinis perparùm: contentiones, & perturbationes nullæ: vigilantiæ, ne quid irrepat, plurimum: quies multa, multa tranquillitas: crebri ad virtutem ſtimuli: exempla benè geſtorum frequentia, præcipuarumque virtutum exercitatio aſſidua, vt Caritatis, humilitatis, obedientiæ, zeli animarum, & id genus aliarum: ſacramentorum quaſi gratiæ fontium crebrior vſurpatio: oratio, & meditatio totum ipſum hominem ritè componens: rerum quas vocamus ſpiritualium diligens tractatio, lectio pia, conſcientiæ diſquiſitio, coercitio affectuum; Sobrietas in victu: Seueritas in grauiter peccantes, in alios clemens, & prouida benignitas: Denique paterna, & auctoritatis plena Superiorum Rectio, quam Cæli Ianuam, iamque occupatam Salutis arcem nuncupare poſſumus:
quis

quis enim auditus vnquam, cui malè ceſſerit Obedientia? hanc felicitat, hanc vbique victricem reddere, amat Deus. Ceterum vix credi poteſt, quàm fecunda coronarum, ſint hæc pauca quæ protuli: ſi expenderis, agnoſces. De Sanctorum imitatione, quid attinet dicere? ipſa ſe prodit, & quo feratur patet. quid illi ſectati ſunt, eorum vitæ Inſtitutorum quæ ad licentiam, voluptates, gloriam, an eorum quæ ad obedientiam, ſeueritatem, humilitatem ducũt, vel auctores vel ſectatores fuerunt? Cuiuſpiam illorum perſonam indue, affectus perſentiſcere ſatage, ſincereque iudica, idémne quod te, illum quoque remoraretur, eademne magni faceret, & quis eſſet ſenſus animi? Tum verò, nihil addubites quin ſi certa Sanctorum veſtigia preſſeris, viam eandem triueris, ad eundem quoque perbeatum finem ſis peruenturus. Et verò, quis non omni imitatione dignam vitam cenſuerit eorum, quos perpetuo honore proſequimur, meritiſsimis laudibus ornamus, & precibus piè fuſis fatigamus? de quibus ſolis cùm conſtet, æternitatis beatũ portum tenere; de ſolis quoq; videtur conſtare viam eam ingreſſos eſſe, quæ nullo deuio calle ad beatam perennitatem duceret. At eorum vitam æmulari quorum perhorreſcimus exitum, quis non extremæ putet eſſe dementiæ? De Domino IESV CHRISTO longum eſſet dicere: patet eius vita: quid ſecutus ſit conſtat: quo vocauerit ſuos, quę dederit exempla nemo non intelligit.

ligit. Hæc excute, & cura, vt quorum in æternum ſimilior eſſe malueris, eorũ ex hoc nunc vitæ ſimilitudinem induas. Tempore dilapſo, inanes, & infrugiferas fundes querelas: nunc quod inſtat, quod futurum, & profuturum eſt prouide.

Sed nihil eſt, quod honeſti amantes animos, magis in officio contineat, magiſq; rerum optimarum cupiditate incendat, atq; ad præſtantiora exſtimulet, quàm diuinæ, eiuſdemque profuſiſſimæ, in viliſſimos, & nihili homunciones, liberalitatis grata recordatio. Certè, hęc liberalitas niſi fuerit, quàm iacebimus omnium rerum egeni, gratiæ vacui, indigi bonorum, quæ abs vno nobis diuinæ largitatis fonte dimanant? At ingratitudo, ventus eſt, diuinæ gratiæ fluenta deſiccans, quemadmodum gratitudo virtus eſt, eiuſdem gratiæ plenos torrentes euocans. Ergo, ſi benè nobis fieri optamus, diuinam beneficentiam gratitudine prouocemus: prouocamus, ſi ei cui nos totos, noſtraque omnia debemus, nos quoque totos, noſtraque omnia, quo meliore modo poſſumus, redhibere conamur. Sic igitur, potiſſima quædam beneficia recenſendo, ſecum quiſque ratiocinari poteſt.

Deo meo, in meæ, rerumque omnium Creationis vicem quid rependam? En mihi meum corpus, membra, ſenſus, animum, facultates, memoriam, intellectum, voluntatem dedit; dedit cælum, terram, mare, & quicquid celi ambitu

bitu continetur; ipſos quoque cæli principes, & primogenitos Dei filios angelos dedit, & his omnibus, velut recta docentibus & ducentibus vti poſſum. Tot & tanta dedit Deus, cuius ego, velim, nolim, totus ſum: quidni me, quidni omnia illi reddo: ſed quo in vitæ genere perfectiùs?

Quouis temporis momento, noctu diuque, eadem conſeruando, eadem toties continua Dei beneficentia redonat, neque peccata, neque ingratus meus animus ab eis conſeruandis impediunt. ô grandem in liberalitate patientiam! vbinam æmulabor, & me Conſeruatori Deo, noctes dieſque obſequentem conſeruabo?

En etiam immenſa & æterna regni ſui præmia pollicetur: quàm obnoxiè, leuiſſimæ ſpei gratia, ſeruitur regibus! Regi gloriæ, in hæreditatis ampliſſimæ ſpem certam, vbi me ſanctiùs, & certiùs dicabo?

Sed quid Redemtoris titulo reponam? Rex æternus, immenſus, dolorum immunis, omnium diues bonorum, Deus immortalis, in mei gratiam hominem induit, & cum homine paupertatem, egeſtatem, infirmitatem, dolores; opprobria pertulit, cruciatus exhauſit, ſanguinem profudit, vitam & animam, diuinam inquam illam animam peccatis meis expiandis immolauit. ah ſi me tibi, Deus amantiſſime, immolare, ſi vſpiam in ſacrum holocauſtum poſſim amoris igne cinerare!

Quantum & illud eſt, quod mihi Deus meus

Cibus

Digitized by Google

Cibus eſſe dignatur! tantíne in cuiuſquam mẽtem veniat, Amoris excogitatio? en quàm ſe totum, ſanguinem, corpus, animam, idque toties, tamque patienter, donat ingratis. Erítne vbi me totum, & integerrimè, ad omnem eius voluntatem tradam?

Beneficiis tuis tot & tam multiplicibus, tamque magnis impar ſum, Deus optime. quid iam de baptiſmi gratia, fidei puritate, cognitione tui, adoptione filiorum, ſanctis inſpirationibus, præſidiis, opportunitatibus, indulgentia, diſſimulatione peccatorum, & aliis plurimis dicam? tuus ſum, tuus ſemper perſtare volo, quicquid meum eſt tuum eſt, imò nihil meum eſt, tuum enim eſt id omne quod eſt, & quod tuum non eſt, nihil eſt. Quàm iuſtè, qui tibi, veræ vitæ non adhæret, æternæ mortis cruciatibus addicetur! quàm iuſtè, qui nobilem & amabilem tuam ſeruitutem detrectat, infami & ſæuiſſima dæmonis tyrannide premetur. Ergo ad te Domine IESV reſpiciam, trahe, voca, conſule, vbicunque malueris, ibi viuam, ſequar, perdurabo volens & libens: abſit, vt quicquam Deo meo negem, qui neque bonorum ſuorum, neque ſuiipſius mihi quicquam negat.

CAPVT XXI.

Quædam in Statuum incommodis & commodis obſeruanda.

QVandocunque in expendendo vitæ genere, eò peruentum eſt vt de commodis quæratur, eſt hæc diiudicatio ad normam aliarum reducenda, in quibus cùm de aptitudine vel habilitate dubitatur, ad finem recurritur, & id aptius pronunciatur, quod ad finis conſecutionem magis conducit: commodiùs eſt equitem quàm peditem iter facere, ſi faciliùs, citiùs, tutiùs finem viæ propoſitũ conſequeris: at profectioni incommodat, quicquid difficiliorem, periculoſiorem, tardiorem peruentionem facit. Eodemque planè modo, cùm hæc noſtra vita ſit ad æternitatem continua quædam itio, & vitæ genera diuerſa, ſint inſtar diuerſarum viarum, illa erunt commodiora quæ pluribus ad beatam æternitatem capeſcendam opportunitatibus abundant, illa verò incommodiora, quæ plura pericula, grauiores remoras, denſiores obices, ſurſum tendentibus proferunt.

Sed cauendum, ne ad primum cuiuſpiam commodi vel incõmodi proſpectum, de re tota præproperè definiamus. Quippe in rebus omnibus id paſſim compertiſſimum eſt, habere ſingulas, etiam viliſſimas, quandam ſuam proprietatem, quæ in alia re præſtantiore non repe-

pe-

periatur, & licet magni facienda ſit, non ita tamen vt propterea ſit alteri præferenda, vel etiã magnoperè laudanda, cùm & miſceri poſſint mala grauia vnde deprimatur, & res aliæ poſſint pluribus & præſtantioribus, licet non iiſdem abundare: bonus eſt qui ceraſorum feraciſſimus eſt hortus, at ſi tantum horum, profectò melior qui pomorum, & frumenti, & olearum, vinique eſt ferax. Idem obſeruare licet in variis vitæ generibus: quidpiam ineſt ſingulis quod bonum ſit, magiſque in vno quam alio, vel etiam in vno elucet, & non in alio.

Vt ergo prudenter iudicetur, aggregãda ſunt vnius Status omnia commoda pariter & incommoda, tum ſimiliter alterius de quo contenditur, & animaduerſo eo qui pluribus & maioribus bonis abundet, is eſt alteri præferendus.

Verùm in enumeratione bonorum, & malorum, diligenter animaduertendum, An verè bona, & verè mala ſint, quæ neque ſupra neq; infra iuſtam æſtimationem reponantur: bona eſt Actio, bona Contemplatio; bona corporis caſtigatio, bona mentis per Obedientiam refrænatio, at vtræque non ex æquo bonæ, bona eſt diuitiarum in pauperes largitio, at melior earum propter Deum abdicatio, bona liberorũ diligens educatio, melior tamen Caſtitatis Angelorum imitatio: ſunt enim, & in virtutibus, & in eadem virtute gradus plurimi.

Diſpiciendum quoque eſt, quàm firmè, vel in-

infirmè ſtabilita ſint, quæ cenſentur in quopiam Statu bona: præſtantiora quippe ſunt, quæ ſunt benè fixa, quàm quæ nutant. Exempli gratia, Quærendum quæ ſint amoris, & concordiæ firmamenta? hæc in religione probâ reperientur, eadem Profeſſio, regula, diſciplina, habitatio, rerum communio, mortificatio, voluntatis abnegatio, honorum, commodorumque contemtio, idem finis, eadem gubernatio, Superiores iidem: quod hanc beneuolentiam conuellat, ſola eſt hominum natiua imbecillitas, & in bono inconſtantia.

At verò in matrimonio eandem amicitiam conciliant nexus coniugalis, Ius tribuens in corpora, conuictus, familiaritas, & rerum quæ ad familiam cura communis: eam tamen plurima labefactant, nam & ille ipſe nexus tam inſolubilis, & ſingularis, faſtidium & multa ingrata parit; cura quoq; familiæ, contentiones, rixas, iudicia diſſonantia progignit, interueniunt non pauca ex diuerſitate naturæ, timore, Zelotypia, ſuſpicionibus, damnis, litibus, rebus aduerſis, bonorum & redituum conditione & diuiſione, liberis, cognationis, affinibus, amicis, morbis, morte, hæreditatibus & aliis haud paucis; Rariſſima vt ſit conſtans concordia.

Quod dixi de commodis, idem de incommodis & malo Statuum videndum eſt, nempe mala iſta quàm grauia ſint, & an verè formidan-

dan-

danda: vndenam & an ex propria Status illius conditione, an tantum ex hominis defectu; ſi enim hinc, ſupplendum quod deeſt; ſi ab ipſa Status natura, valde periculoſum eſt. Item, vndenam malum iſtud oriatur, vnde foueatur, vnde vires ſumat, qua faciliore via ſuperari queat: Prudenterque quid facto ſit opus diiudicandum eſt. Non eſt tamen anxiè nimium hærendum ad ſingula, & de minutulis inquirendum.

Poterit hîc ſatis eſſe, ſi ſenſum communi non male iudicantium opinione confirmatum conſulamus: Quærendo à nobis ipſis, Vbinam mei ſimiles, tutiùs & optatiùs, ad æternam gloriam peruenire cenſentur? De quo tamen infra ſuus erit aptior dicendi locus.

Nihilominùs id conſtat, nullum eſſe ita ſecurum Statum quin vni cuipiam homini periculoſior eſſe poſſit, quia multa & varia poſſunt euenire, quæ illum ſiue Caſu, ſiue ex adiuncto, moleſtiorem reddant. Erit cuius mores, tantopere exaſperentur, vel animus tam graui & inuoluntario tædio opprimatur, vt id ſuperare, ſupra hominem eſſe videatur: erit qui obſtinatis odiis, & præpotenti malitia eos inſectetur qui aliquod vitæ genus factitant, dum viget hoc malum, quàm arduum eſt, ſeſe intra virtutis limites coërcere? Contrà vix eſt ita periculoſus, minoriſque apud Deum promeriti, quin maioris fieri, & ſecurior eſſe cuipiam poſſit, quando ſcilicet virtus, & diuina gratia, ad

 illius

illius ſalutem, maioreſque eo proceſſus in Statu conſpirant. Ita S. Ludouicus, in regni gloria humilis, S. Cæcil. & S. Anaſtaſia in matrimonio puræ virgines, & illuſtres martyres floruerunt. Sed hîc Deus, eſt vel maximè conſulendus.

CAPVT XXII.

De Statuum inter ſe contentione.

EXtrema hîc eſt huic negocio manus admouenda, quod ſane arduum eſt, operæq́; ni Deus adfuerit inexhauſtæ. Proferam quæ iuuent, & ad inuolucra explicanda non parum conferant. vniuersè tamen; adeoque ſinceritatis & veritatis memor, vt nuſquam ad vllius vitę Statum proclinem, ſed ad ſolam notitiam inſtruendam, & pręcauendos deliberantis errores.

Maximè anceps, & prę ceteris moleſta ea ſolet eſſe controuerſia, in qua cùm de vitę genere ſubeundo multum diuque diſceptatum fuerit, ad pauca, quędam, & ea perfecta atque religioſa complectenda ſe redactum quis videt, & iam alia faſtidiens, quod horum ſibi potius, eligat, ęgre videt? Ita reperies qui poſtquam vitę liberę valedicere decreuerint, hîc tamen hęrent, quanam ſe conferre conducat? ad Carthuſianos, Carmelitas, Franciſcanos, Societatem IESV, (quam licet minimam, magnis tamen illis,

lis,nobilibuſque familiis ,nonnullorum accenſet affectus) an ad quampiam aliam Benedictinam, Bernardinam, & ceteras quas enumerare nil refert. Hæ licet plurimæ,& ſuis pœnè locis variæ florentes reperiantur: fermè tamē quoties ad hanc deuenitur contentionem ad duo tantum, triáve vitæ genera artari ſolent. Eſtq; diiudicatio eo difficilior , quo obſcuriora ſunt vitæ Inſtituta , & illos aſſidere iudices neceſſe eſt,qui in tota rerum ſpiritus tractatione,nondum ad tirocinia prima peruenêre.

Sunt, & quidem non infimæ notæ, Auctores plures , qui in admodum diuerſa feruntur, dum hac dubitatione ita ſe nituntur extricare, vt velint quænam ſit vitæ ratio perfectior definire , eamque ſeligendam perſuadere , quam perfectiorem eſſe cōſtiterit. Quam diiudicandi viam incertam prorſus, & inutilē eſſe compertum mihi eſt. Etenim, vt dicam poſteà dilucidius,non quæcunque perfectiſſima, eadem & conuenientiſſima ſunt. Sed & doctiſſimorum virorum de actione,Contemplatione,& mixtę vitæ diſſertationes, ad hanc rem definiendam, & de vno quoque Statu pronunciandum licet veras, non tamen ſolas adhibendas putem : vſus ipſe, & intima regularum ſpiritûs, gubernationis , & conſuetudinum vſurpatio deguſtanda: quæ libris deſcribuntur leges, quæ foris oſtentantur animi ſolatia , quæ Inſtituti ſui laudes plenis buccis cōcrepantur, haud magni duco: Eo ſumus ingenio homines, vt quamuis

Digitized by Google

eorum quę factitamus tædium obrepſerit, propenſè tamen laudemus. Quo fit, vt obſcuram admodum, diuinoque iudicio aſſeruandam putem, de Statuum, vt re vera exercentur, perfectione contentionem. Accedit, eodem in vitæ genere, latiſſimum, quo excurras, perfectionis eſſe campum, vt magis quid ipſe ſis, quàm vbi ſis, videndum ſit. Equidem licet eum in quo dego, mihi aptiſſimum vitæ Statum ſentiam, neque vllo altero commutatum velim, eodemque modo quemuis aliorum Religioſorum affectum eſſe debere putem, nihil tamē ambigo, quin & mihi & cuiuis alteri melius foret, in Benedictina quapiam familia, ad S. Benedicti ſanctimoniam pertigiſſe, quàm in hac mea pigritantem, non excelſius aſſurgere. At numquid in illa ſi degerem, perfectior euaderem? certè cur id eſſet non video, video potiùs cur minùs eſſet; non rei, longè optimæ, & in quâ vixêre meliores, ſed meo vnius vicio, vt qui ad illam minùs opportunus, in eaque minùs fortis eſſem futurus.

Atqui id ipſum, de aliorum Statuum ſingulis, cùm dici poſſit, (quis enim ille eſt in quo non effloruerit quiſpiam, vitæ Sanctimoniâ, multis qui in alio Statu vixêre, præſtantior?) ergóne vel æquandi omnes, vel æqualiter conuenire cenſendi? Æquari non poſſe certum eſt, cùm ſatis conſtet, quanta ſit imparitas quorundam, & in tanta tot muniorum, victûs,

&

& rerum varietate, quantam intercedere videmus, æquata vlla compenſatio, vix mente, nedum rebus poſſit affingi. Atque hinc alterum quoque ſequitur, vt tam diuerſis hominum naturis, Status vſqueadeo diſſonantes, non ex æquo quadrare poſſint. Erit autem optabilior ille, ſi reperiri eiuſmodi poterit, qui recta æſtimatione videbitur ad naturam futurus aptior, ad perſeuerantiam certior, vberior ad gloriam. Ergo controuerſis omiſſis, certiora, & planiora ſectemur.

Ac primo, extra omnem dubitationem ſit: Eos omnes qui cuiuſpiam in Eccleſia probati Religioſi Ordinis Inſtitutores, auctoreſque primi fuere, Viros extitiſſe ſingulari vitæ ſanctimonia præditos, certaque Sancti Spiritus deſtinatione, ad excitandam atque propagandam iſtiuſmodi familiam, aptis gratiæ donis inſtructos, quibus id vitæ genus quod in ipſorum mente Deus efformaſſet, ſuis legibus deſcriberent, Eccleſiæ comprobarent, moribus, vſuque confirmarent.

Quo fit vt Religioſorum Inſtitutorum parentes, & ipſa quoque Inſtituta ſingula, ſummam à nobis venerationem exigant, & licet non poſſimus omnia ſuſcipere, omnia tamen plurimum ſuſpicere debeamus. Ea maximè quæ primam ab Auctore primo inditam formam, inuariatam etiamnum ſeruant: ſic enim certius eſt, nihil eis niſi à Sãcto Spiritu ineſſe,

Digitized by Google

& Sanctos eos qui prima initia dederunt, fauentiore oculo id intueri, quod merè ſuum vident.

Secundo: Diſpice, quæ in illis, de quibus controuertitur, vitæ Inſtitutis occupationes vigeant? & vbinam maior earum varietas reperiatur? Non quod illud ſuadeam eligendum, vbi operarum paucitas, cogit vt ſinguli nimia occupationum multitudine opprimantur: alienum iſtud eſt, & virtutum progreſſui inimicum: Sed vbi multa & varia, ſanctarum, & Religioſos decentium, ſunt occupationum genera, illæ verò partitè, prouideque per ſingulos ad cuiuſque naturam ita diuiduntur, vt in quo occupentur habeant, neque tamen curis nimiis aut angoribus, fatigatæ mentis ad ſuperna volatus retundatur. Hanc vero rerum agendarum varietatē propterea plurimi facio, quòd paucorum ſit, abſque alternatione vel perpetuò vna in Contemplatione hærere, vel vno in occupationis genere cum alacritate verſari; obrepit tædium, noua reſpectantur, flacceſcit animus, faſtidiuntur præſentia, religioſus omnis vigor elangueſcit, fit denique Chriſti iugum importabile. Taceo quod adoleſcentibus, quibus ſuæ adhuc vires inexploratæ, plurimum expedit Religionem amplecti, in qua multa ſit iſta varietas quod non raro videmus quaſdam in quodpiam rerum genus habilitates erumpere, de quibus nihil nobis in mentē veniſſet, ſed vſus, ſed occaſio, ſed ætas ac interim caſus quidam

quidam, eas extuderunt: iacuiſſent ignotæ, id ſi genus vitæ ſuſcepiſſemus, vbi earum exercendarum opportunitas defuiſſet.

Tertiò: Animaduerte, Quodnam iſtorum, quæ inter ſe confers, Inſtitutorum, plus diligentiæ atque vigilantiæ adhibeat, vt ſuos, muniis ad quæ deſtinantur, aptiores reddat. Hoc verò non ægrè iudicabis, ſi tantum aduerteris, Quorumnam dicta, cōſilia, ſententiæ certiores, & pluris habeantur? Nec enim ſatis eſt, feruido mentis impetu, multa dicendo permiſcere, ſed re verâ, Deo iudice, quàm rectè Officio noſtro functi fuerimus, aliquando quæretur.

* Quartò, Cùm S. Bonauentura dixiſſet, Religionem vnam alteri quapiam in re, ſed & hâc illi alia in re præſtare, vt labore, ſilentio, ieiuniis, & aliis id genus: Addit denique, Illam tamen alteri vniuerſe præſtare, in qua vt plurimum Religioſi ſæpiùs, ac feruidiùs virtutibus exercentur, ac potiſſimè Caritate, & humilitate: Vbi vicia, ſcandala, libertas, peccata odio habentur, reſecantur, euelluntur; Vbi boni promouentur, & magni fiunt; Mali negliguntur, & ad poſtrema repelluntur. Nec enim, vt alio loco ſcripſit idem, *a* luxatæ Religiones à vigētibus, hôc diſtinguuntur, quòd in his nulli ſint mali, ſed quòd neque impunè ſint, neque ferantur. Hoc tuum eſt (quanquam non hinc te ceteris præfero, ſed in te tamen hoc plurimum diligo) tuum, ô Societas IESV, priuilegiū ſingulare,

* *In determ qq. cir. reg. q.* 18. a *l. de 6 alis.*

gulare, quod liberè reſecare, & putreſcentia membra poteſt abdicare: ſibi res ſuas habeant, qui tuas vt decet habere faſtidiunt. ô cautionem ſalutarem, amuletum præſtantiſſimū, tranquillitatis, Caritatis, primique nitoris firmiſſimam tutelam! attamen ea eſt, quam inexperti formidant, amant & ſuſpiciunt experti.

Quintum ex Leſſio deſumamus, qui docet hîc animaduertendū, * An vota Religioſa perfectè obſeruentur, & non irrepſerit quiddam, quod obſcuriore illorum ſplendorem caligine obnubilet. Itaque hîc inquiras, cuiuſmodi vigeat Paupertatis exercitatio, ſintne multa ſuperflua, in dando, accipiendo, petendo magna libertas, poſſitne quidpiam ſibi, ſeu domi, ſeu foris ad vſum aſſeruari? Caſtitati an quidpiam notetur aduerſum? an æqua, & ampla ſit Superiori in ſuos omnes poteſtas? Quæ vigeat, quàm conſtans, moderata, & non affectata modeſtia? Quæ animorum in eádem Religioſa familia concordia? quanta membrorum inter ſe, quanta cum capite coniunctio?

Plura vel obſcuriora, vel ſubtiliora, iidem Auctores proferunt, hæc præſentioris, vt opinor, vtilitatis elegi, quibus quæ hoc & proximo capite dicuntur ſi iunxeris, crediderim id cuiuis ſat eſſe poſſe.

At enim in eis quę diximus, Valdè animaduertendum eſt, Id vitæ genus quod perfectius eſſe conſtiterit, non continuò propter illam perfectionem

* q. 4. ſ. n. 53.

fectionem eligendū eſſe. Id autem perſpicuum vel hinc redditur, quòd cùm conſtet Religioſam vitam præſtare communi, neq; tamen decet, neque à quouis Religioſum Statum deligi expedit: ſed neque quoſlibet Religioſos, cuilibet Religioni aptos eſſe conſtat. Plus dicam, fieri etiam poteſt, vt quæ Religio ſuarum legum deſcriptione, totaque Inſtituti conformatione perfectior eſt, alteri tamen, quæ ſuapte natura imperfectior eſſet, multo ſit inferior, nec tantopere eſt Inſtitutoris perfectio, vel perfectionis excogitatio, quàm is qui re vera exſtat perfectionis vſus eſtimandus. Deſcriptas ciuitati, vel regno leges eſſe præſtantiſſimas quid iuuat, ſi vel earum iacet obſeruatio, vel mox conuellendæ videntur? At plurimi faciendum eſt, ſi & accuratiſſimè ſeruātur, & vix apparet vnde vel priuatim à ſingulis, vel vniuerſe ab omnibus, aut pluribus, conuelli queant, cuiuſmodi eſſe ſolent leges illæ, quæ ad naturā humanam magis accommodæ ſunt, aut ſaltem quarum obſeruationi procurandæ vel vnus, vel pauci optimates, cum auctoritate incumbunt. Cùm etenim communi omnium conſenſu conſtet, neque violentum vllum eſſe ſolere diuturnum, perfectionemque eſſe paucorum, non poteſt in æuum longius, id vitæ Inſtitutum primo in vigore propagari, quod & ab humanæ vitæ rationibus longiùs recedit, & à multorum æquatis auctoritate ſuffragiis pendet.

Hæc

Digitized by Google

Hæc tu ſic prudenter expende, vt quod in rem tuam eſt exquiras, nec in iudicandi temeritatem incidas.

CAPVT XXIII.

Affinia quædam, quæ ad Statuum diſcrimen, & electionem faciant.

SOlent in diuerſis vitæ generibus, quædam ad ſuperandum difficilia occurrere, quæ proinde ab eorundem ſuſceptione deterrent, perſpicuitatis gratia, Statuum difficultates vocabo: ſuntque hîc enucleandæ, ne vel hinc, in electionem error irrepat.

Primum earum genus eſt quæ Animi, alterum earum quæ Corporis ſunt. Animi voco, quaſcunque, quæ aliunde quàm ex ſola virium imbecillitate; quæ merè eſt corporis. Sed & eas quæ animi, bifariam diuido, deque ſingulis ordine pauca commendo. Prior eſt quam arduitatem, ſiue celſitatem Virtutum, in eo vitæ genere neceſſariarum, nuncupare poſſumus: & in quolibet vitæ Inſtituto reperitur, Omnis enim virtus in arduo eſt: plures tamen, & celſiores in quopiam, quàm in alio requiruntur: Quo fit, vt quicunque deſtinatò, & recto animi propoſito, perfectius aliquod vitæ Inſtitutum amplectitur, is ad excelſiorum virtutum faſtigia adſpirare cenſeatur; quod ſi nondum

ad

Digitized by Google

ad tam eximiam honeſti formam animos extulit, ad omnem eiuſmodi vitæ ſuſcipiendæ cogitationem protinùs contrahetur, cohorreſcet, expaueſcet. Sed animis, animis eſt opus, magnaque in Deum fiducia, & continuò prona ſe dabunt omnia. Quapropter, ſi verè, & vt decet ratiocinamur, hinc non abſterreri, ſed magis ad eiuſmodi vitæ Inſtituta allici conuenit: ſemper enim ad ſurſum nitendum, virtutemque comparandam diuina nobis, eaque copioſa ſubſidia præſto ſunt: nemo eſt qui virtutis, cuius tunc lege teneatur, exercitium ſuo vicio omittat, & peccet, quin in id culpæ, ſua voluntate ſit lapſus, cùm obſiſtere, peccatoque, non conſentire potuiſſet. Vnde conficitur, quemuis qui in Caſtitatem, Obedientiam, Paupertatem, Humilitatem, Caritatem, Temperantiam peccat, potuiſſe non peccare, ſed ſua ſolius voluntate peccaſſe, nec iis vti voluiſſe, quibus cauere ſibi, & longiùs vicium omne amoliri poterat. Deus igitur, quod ingentis vim habet ſolatii, quouis in Inſtituto vitæ, non deſinit ea gratiæ adiumenta ſufficere, quæ ad neceſſarias in eo Statu virtutes (ſi tamen ad illum Statum vocauerit) non deperdendas exiguntur: quo fit vt quiuis certo ſumere poſſit, poſſe ſe, ſi modo firmè velit, & ad id vitæ genus vocetur, Caſtè viuere, facultates omnes, omnemque earum cupiditatem abdicare, vitã alienis imperiis degere, in aliorum Societate pacatè viuere, & ad celſiores quaſque Statûs illius virtutes

Digitized by Google

tes participandas pro ſuo modulo peruenire. Hoc autem quamuis ita vniuersè de omnibus dicatur, tamen videndum ſupereſt, quinam Status faciliorem, aptiorem, certiorem eò pertingendi viam ſuis, muniant. Fateor tamen, habendam aliquando eſſe rationem naturæ, nimium quantum abs alicuius rei obſeruatione abhorrentis, ita comperias qui ſuis rationibus adfixi, ſocialem vitam non ferunt, vel tam ſunt impatientes parendi, vt ſuis ſibi legibus relinquendi ſint, vel iſtiuſmodi aliquos in partem alteram impetus tam vehementes ſortiti ſunt, vt eos perpetuò comprimere, ſupra hominem eſſe videatur: ideoque conſultius fuerit, in plano ſecuros eſſe, quàm ad altiora, & prærupta tendentes deuolui in præceps.

Aliud quod extimeſcas difficultatum ſpiritualium genus eſt, quando in aliquo vitæ Statu, quædam obſeruantur, quæ ſalutem æternam in diſcrimen vocant, & vigorem animi ſurſum adſpirantis retardant. Eiuſmodi ſunt, in vita communi, libertas, exempla & praua conſortia, ambitio, & alia plurima de quibus cap. 19. Quorum ſi quæ in Religioſa vita, veſtigia reperirentur, vt laxatis regulis, cupiditate dominante, ambitione non repreſſa, virtutum neglectu, viciiſque aliis pluribus impune regnantibus, tum ſanè eſt quod reformides, tuamque fragilem ratem procelloſo mari non credas. Hinc autem

Animaduertas velim, quantopere hæ difficulta-

cultates, ab iis quæ in priore genere contingunt, tentationibus diſtent. Illæ quippe, ſunt eiuſmodi, vt veras atque ſolidas virtutes quà poſſunt impugnent, orianturque vel ab inſidiantis dæmonis inuidentia, vel à lubricarum rerum verſatili natura, vel ab ipſa nullibi non lapſante humana infirmitate: quare nec adeuntur vltrò, nec temerè accerſuntur, ſed quantumuis illis defugiendis, tuique obarmandi cauſa ſanctius inſtitututum ſuſceperis, incurrunt tamen, ac interdum eò ſæpiùs ac moleſtiùs impugnant: quo fit, vt diuinæ bonitati omninò conſentaneum ſit, hoſtis importuni vires, audaciamque comprimere, & aliunde tantum alacritatis, tantum roboris indere, vt pugnæ aſſiduitate robuſtior, victoriæque animaduerſione hilarior, ad extremum vſque brauium perſeueres.

At verò quando vltrò, nulliſque certiſſimis Dei compellentis indiciis, teipſum in id vitæ genus compingis, vbi æterna tua ſalus in plura & grauiora diſcrimina incurret, non eſt equidem, cur eadem tibi gratiæ diuinæ auxilia ſpondeas, ſed abundè eſt, cur timeas, ne temeritatis tuæ iuſtas daturus pœnas, in ea quæ adamaſti pericula incidens, iis inuoluaris & pereas. In hæc diligentiùs intende, tibi cautiùs prouide, ne ſeriùs, at fruſtrà lugeas.

Eſt prætereà cum in his, tum potiſſimè in prioribus animi difficultatibus, & ardui-

tate

tate rerum, ex virtute, vel conſuetis muniis exercendarum obſeruandum, ne ſic æſtimentur quaſi nunc vſurpanda, ab eo enim vires noſtræ nimis impares abhorrerēt, vt ſi necdum tiro de Cōcionibus habendis, negociis gerendis, Confeſſionibus audiendis, Theologia enucleanda cogites: non ita, ſed videndum, ſintne quæ ad res eas aggrediendas adhibeantur aptæ quædam præparationes animi, & an omnes ad ea ſingula exercenda cogantur, vel potius à Superioribus ii ſoli deſtinentur, qui ea bene & cum dignitate, atque animi emolumento præſtare poſſunt. Sin hoc poſtremo modo ſe res habet, nihil eſt cur eius rei ſuſceptio mihi pertimiſcenda videatur, cuius ritè, & ex Dei gloria obeundæ facultatem mihi adeſſe, iudicauerit is, cui quaſi vices Dei gerenti obtemperare debeo, cui etiam ne meo ipſius iudicio fallerer, & corpus & mentem mancipio & vſu tradidi, quo videlicet quaſi bonus, fiduſque trapezita, ad vtilitatem Domini promeret, conderet, prout rationibus eius vidiſſet expedire. O grande & ineluctabile, Præſidum Religioſorum onus, vt etiàm de lucris non comportatis, non audactis, non in lucem eductis, diuino in iudicio ſeuera ſit ratio reddenda! An non hinc *potentes potenter tormenta patientur, exiguo verò fiet miſericordia*? Nam quæ dulcior ſubdito ſecuritas, quàm ſi intonanti domino, *Redde rationem villicationis tuæ, mnæ tuæ, talenti tui*, Verè & ſincerè reſpondere poſſit, Domine,

mine, en trapezitæ tuo pecuniam tuam, totam quantam mihi credideras tradidi, id tuum ſaluberrimum eſſe conſilium credidi, Domine non iam à me, ſed ab illo lucrum, vſuram, quicquid voles exige; nihil meum mihi ſupererat, ex eo quod non erat meum, nihil potui lucri facere, eius erat in lucra incumbere, cuius res erat. Certè nihil hîc extimeſco, hoc tamen & non mediocriter timeo, ne qua propenſione vltrò oblata, vel alienationis indicatione, vel alia quapiam ratione, vltroneæ Superiorum voluntati, aliorſum cõuertendæ cauſam dederim, diuinæque prouidentiæ rectiſſimo curſu obliquato, meorum mihi conſiliorum, & cuiuſcunque iacturæ, atque minorum lucrorum, tanto ſeuerior ratio reddenda ſit, quo minùs meus eſſe, minùs meis regi conſiliis debui. Sed ad ea quæ in viribus corporis ſunt ſpectanda veniamus.

Equidem animum corpori ſic illigauit Deus, nihil vt poſſit, niſi corporis miniſterio, non dico in pluribus, ſed in omnibus vtatur: ideoque planè neceſſe ſit videre, quid & quouſque vires corporis ferre valeāt ne ſupra quàm poſſit aggrediens, ea ipſa quæ moderatiora fuerant, obſeruare non valeas, totuſque debilitato corpori fouendo ſeruire cogaris: latè peruagatur hic error, eoque diligentiùs cauendus eſt, quo probabiliore pietatis ſpecie præferuidos decipit. Atqui non eadem poſſunt omnes, viriumque maxima eſſe ſolet imparitas, etiam

in

in eis qui maximè videntur æquales, hic vigiliarum, ille ieiunii, hic æſtus, ille frigoris, hic ſedentarii ſtudii; ille laborum erit impatiens, eſt qui quouis victu vegetus perſeuerat, eſt qui piſcium alimenta non ferat, quiddamq; multorum natiuæ habitudini eſt inſitum, cui neceſſario cedendum eſt, vitamque indiſcrimẽ voces, id ſi conuellere conaris. Quare primò & neceſſariò videndum eſt, ſitne in eo vitę genere, de quo ſuſcipiendo conſilium inis, quiddam eiuſmodi, vt omnino extra virium tuarũ modum eſſe meritò iudicetur, id enim velle temerarium eſſet. Ne tamen vel noſtris viribus præfidamus, vel diffidamus nimium; ſimul, & maxima quidem, Dei vocantis, & auxilia daturi ratio eſt habenda, quantumque & quouſque ab illo ſperare nos deceat, nec enim ſine illo ſperanda nobis eſt perſeuerantia, nec ab illo tamen vbique, & quauis in aggreſſione ſperãda.

Duo ſunt igitur, quæ ſuis præbet Deus, virium corporis fomenta: Vnum quod omninò ſupra naturam eſt, inque rebus mirandis reponitur, cuiuſmodi Simeoni Stylitæ datum, quando plures annos, cibi, potus, & ſomni expers, ſanus & vegetus, noctes dieſq; perpetua in cõtemplatione, atque ad aliquot horas populi adhortatione perſtabat. Sanctorum non paucis, variè ſic adfuit Deus, vt poſſent, quæ natura imbecillior prorſus negabat. Verumtamen, quia præter communem modum iſta ſunt temerariũ eſt id aggredi, ad quod perficiendum, eiuſ-

eiuſmodi auxilio eſſet opus, vt ſi quis nullo ſubitario caſu, cui mederi poſſet, ſed à pueris, & ſtomachi natiua infirmitate nec ouo, nec piſcibus niſi graui valetudinis damno veſci ſe poſſe expertus eſſet, ac nihilominus vitæ Cartuſianæ Inſtitutum ambiret, quis non eum temeritatis damnaret? nempe ad id quod non poterit perficere inſtigat Dæmon, vt ne quidem id poſtea teneat, quod potuiſſet prius, alioſque, exemplo illius ruinæ, abs adeundo eo Inſtituto deterreat. Rarius quidem eſt vt adeò apertè quiſquam ſupra notas vires audeat, ſed ex his apertioribus, occultiores inſidiæ ſunt explorandæ. Quanquam fateor, etiam ſubinde Deum, inflammando hominum tepori, eiuſmodi faces incendere, inſuetiſque & mirandis auſis, audaciã timidis indere: Tum verò apertè & præter ordinem, certiſq; argumentis id ſuæ voluntatis eſſe teſtatur: eſtq; admodum rarum.

Aliud eſt auxilii genus, quo noſtris viribus, opitulatur Deus, leniter, & vix obſeruabili ope, illas ſuſtentans, promouens, adaugens, ac ſuauiſſimè prouidens, vt ad potiſſima Inſtituti munia obeunda ſufficiant. Valdeque obſeruandum eſt, poſſe quemuis, at maximè Religioſum, id auxilii ſibi certo ſpondere ad actiones Inſtituti proprias, & afflictationes in commune præceptas. De iis quæ priuatim, & non ex vi Inſtituti ſuſcipiuntur, longe periculoſius videtur, cum in his nihil ſit, vnde opem diuinam mihi promittere certiùs poſſim.

Digitized by Google

in eis qui maximè videntur æquales. hic vigiliarum, ille ieiunii, hic æſtus, ille frigoris, hic ſedentarii ſtudii; ille laborum erit impatiens, eſt qui quouis victu vegetus perſeuerat, eſt qui piſcium alimenta non ferat, quiddamq; multorum natiuæ habitudini eſt inſitum, cui neceſſario cedendum eſt, vitamque indiſcrimẽ voces, id ſi conuellere conaris. Quare primò & neceſſariò videndum eſt, ſitne in eo vitę genere, de quo ſuſcipiendo conſilium inis, quiddam eiuſmodi, vt omnino extra virium tuarũ modum eſſe meritò iudicetur, id enim velle temerarium eſſet. Ne tamen vel noſtris viribus præfidamus, vel diffidamus nimium; ſimul, & maxima quidem, Dei vocantis, & auxilia daturi ratio eſt habenda, quantumque & quouſque ab illo ſperare nos deceat, nec enim ſine illo ſperanda nobis eſt perſeuerantia, nec ab illo tamen vbique, & quauis in aggreſſione ſperãda.

Duo ſunt igitur, quæ ſuis præbet Deus, virium corporis fomenta: Vnum quod omninò ſupra naturam eſt, inque rebus mirandis reponitur, cuiuſmodi Simeoni Stylitæ datum, quando plures annos, cibi, potus, & ſomni expers, ſanus & vegetus, noctes dieſq; perpetua in cõtemplatione, atque ad aliquot horas populi adhortatione perſtabat. Sanctorum non paucis, variè ſic adfuit Deus, vt poſſent, quæ natura imbecillior prorſus negabat. Verumtamen, quia præter communem modum iſta ſunt temerariũ eſt id aggredi, ad quod perficiendum,
eiuſ-

eiuſmodi auxilio eſſet opus, vt ſi quis nullo ſubitario caſu, cui mederi poſſet, ſed à pueris, & ſtomachi natiua infirmitate nec ouo, nec piſcibus niſi graui valetudinis damno veſci ſe poſſe expertus eſſet, ac nihilominus vitæ Cartuſianæ Inſtitutum ambiret, quis non eum temeritatis damnaret? nempe ad id quod non poterit perficere inſtigat Dæmon, vt ne quidem id poſtea teneat, quod potuiſſet prius, aliosque, ex emplo illius ruinæ, abs adeundo eo Inſtituto deterreat. Rarius quidem eſt vt adeò apertè quiſquam ſupra notas vires audeat, ſed ex his apertioribus, occultiores inſidiæ ſunt explorandæ. Quanquam fateor, etiam ſubinde Deum, inflammando hominum tepori, eiuſmodi faces incendere, inſuetiſque & mirandis auſis, audaciã timidis indere: Tum verò apertè & præter ordinem, certiſq; argumentis id ſuæ voluntatis eſſe teſtatur: eſtq; admodum rarum.

Aliud eſt auxilii genus, quo noſtris viribus, opitulatur Deus, leniter, & vix obſeruabili ope, illas ſuſtentans, promouens, adaugens, ac ſuauiſſimè prouidens, vt ad potiſſima Inſtituti munia obeunda ſufficiant. Valdeque obſeruandum eſt, poſſe quemuis, at maximè Religioſum, id auxilii ſibi certo ſpondere ad actiones Inſtituti proprias, & afflictationes in commune præceptas. De iis quæ priuatim, & non ex vi Inſtituti ſuſcipiuntur, longe periculoſius videtur, cum in his nihil ſit, vnde opem diuinam mihi promittere certiùs poſſim.

At

At in iis quæ Inſtituti ſunt, conſtat diuinitus ea viris Sanctis eſſe commonſtrata, & Eccleſiæ auctoritate comprobata, cumq; ad illa vocante Deo acceſſeris, & diuinæ prouidentiæ atque bonitatis ratio exigat, vt eiuſmodi Inſtituta, quaſi naturæ conſentanea conſeruet, conſeruentur autem, ſi ſinguli conſeruantur, planè conſequens eſt, vt eadem quoque diuina prouidentia, tuis viribus in eo Inſtituto conſeruandis, inuigilet, ne propriè ab eis quæ vulgo iſtic præſtanda ſunt, ſic lædantur, vt eo in vitæ genere perſeuerare non poſſis.

At obiicies, non paucos ſuſcepta religione ad alia cōpelli inualetudine corporis, vel mox à nuncupatis votis perpetuis morbis conflictari, & ad extremum vſque grauiſſimis doloribus confici. Equidem ita ſe rem habere quotidiana docet experientia; nec aduerſatur ante dictis. Priores namque in eorum numero reponendi, quos nonniſi imperfecta & inchoata (de qua infra) vocatione ad id vitæ genus vocauerat Deus: vel etiam temerè, & non vocati, ſuiſque non probè perpenſis viribus irtuperunt. Poſteriores (qui mox à ſtabili Religionis vinculo, morbis correpti fuerunt) aliũde quàm à propriis Religioni muniis id contraxiſſe, ſolo ipſo tempore probantur, quid enim fuit, quod toto tirocinio alacres, vegetiq; in iiſdem perſtare potuerunt, ſi vires iis perferendis deerant? adfuerunt igitur, ſed mox cōmuni hominum, qui variis obnoxii caſibus ſumus,

mus, infirmitate obuoluti, magno ſuo bono, in Religioſa familia languere cœperunt, qui in mediis ſeculi fluctibus minore ſolatio grauiùs afflictati fuiſſent, neque ſane eſt cur à Deo putemus expectandum, vt naturæ, morborumq́; decurſus, & quaſi fluxiones noua mirabilitate ſiſtat, ingentis id fuit beneficii quod temporibus benè vtens, beatæ ipſorum æternitati conſulere ſit dignatus. Eos taceo morbos, qui laborantis vicio, etiamſi ad ſpeciem honeſto, cõtrahuntur, vt intempeſtiuis vigiliis, inedia crebriore, nimia animi contentione, inabrupta laborum continuatione, excellendi cupiditate, anxia & irrequieta futuri ſolicitudine, aliiſque quibuſlibet, quæ cùm ſint extra Vocationis normam, Deum illis patrocinari non decet.

Quis ergo, Quæres, Temerè accedere dicetur, & vndenam id iudicabitur? ſi rem hanc ad plenum tractauero, prolixior quàm par ſit euadam: conferunt quæ de feruore dignoſcendo Gallicè fuſiùs dixi, nunc breuitatis gratia & ad rem noſtram: Videndum, ſitne in nobis quidpiam quod meritò, & ex vſu nobis cognito, ſit impar tali vitæ generi, vt ſi vehementiùs debilitamur alicunde, ſi ineptiores & obtuſiores reddimur, cùm quidpiam præſtitimus, ſi videmus id eos (non ex animi, ſed ex valetudinis aut virium defectu) ferre nequiuiſſe, quos vel pares, vel nobis robore ſuperiores nouimus: hæc enim ſunt argumenta, quæ nobis noſtram imbecillitatem ob oculos ponunt.

At ſi nihil eiuſmodi eſt, ſi rationis impulſu ad id vitæ genus permouemur, ſi maturo & non præcipiti conſilio nõ aliunde quàm diuini honoris, & ſalutis noſtræ amore accedimus, non video quid ſubeſſe temeritatis queat, niſi forte in eo aberret, quod maiorem corporis, quàm animi rationem hîc habeat.

Quippe fieri poteſt, vt id vitæ Inſtitutum eligas, quod bonum ſit & ſanctum, & cui ferendo ſis, & tamen minùs rectè eligas, vt ſi te curandis in quopiam noſodochio ægrotis perpetuò addixeris, cùm tamen multa & præſtantiora poſſes: nec enim ſatis fuerat vidiſſe, futurum id bonum, & eiuſmodi vt vires ferrent, ſed quærendum quoque fuerat, an non vel à melioribus retardaret, vel alio in Inſtituto magis efflorere poſſes? Corpore, & mente conſtat homo, eſtque vtriuſque habenda ratio: qui tantùm in alterum defigit oculos, aberrabit à vero. Exercitatio corporis, ad virtutem ſæpè valet plurimum, quare optimè facit qui valens corpore, ad ea ſe confert, vbi duriùs illud habendo ſui ipſius victor, animique ad omnem virtutem excultor euadet. At ſi videt hic idem, ſe quidem hoc poſſe, ita tamen vt à pręſtantioribus non paucis virtutis exercitiis ad quæ natura ferretur, temperandũ illi ſit, nec vſqueadeo Caritatis muniis explendis poſſit incumbere, imperfectiùs eligit, quando mentis exercitationem, coporis exercitationi poſthabet, neque ſequitur naturæ in præſtantiora propendentis

ductum:

ductum. Cuius vt quantum ſit momentum intelligas, videaſque vbi repellenda, vbi nobis vtenda & propellenda ſit;

Obſerua, quaſdam in homine eſſe procliuitates ad vicia, ad indecora, vel cum honeſtate pugnantia: quomodo videas nonnullos ſua naturali ſponte, niſi ſe ratione correxerint, ad auariciam, luxuriam, ambitionem, gulam, impetu ferri; pigritia, animi deiectione, ſuſpicacitate, inuidentia, timiditate, ſordibus laborare, curioſos, vagos, lentos, rerum omnium incertos, ocioſam vitam degere, nec vſquam ad aliquid homine dignum aſſurgere, verboſos, magna promittentes, & iam iamque quaſi complectentes, nunquam tamen quod ſtatuiſſe videbantur exequentes. Horum & ſimilium nonnulla, vel etiam plura in nobis latent: quæ vbi animaduerteremus, non tantum fouenda & diſſimulanda nō ſunt, ſed oppugnanda, & quacunque dabitur expugnanda ſunt & euellenda. Cumq; ab eis quaſi domeſticis inimicis, multa ni cauerimus mala immineant, ideò vt plurimùm expedit, id vitæ genus eligere, in quo pleniùs iſta videtur edomāda. At eſt aliud procliuitatū genus, quod vel laude ſit dignū, vel eiuſmodi ſit vt illis rectè vti, haud ægrè poſſimus, ſoletq; in eis animaduerti quiddā humanam induſtriā exacuens, aut quopiam deferens, potiuſq; in hanc quàm in illā partē inclinans. Sunt autē & hę duplices: Quędā ſunt, quibus ad plura, latiuſq; diffuſa propēdemus, induſtriam,

vires animi, & corporis ad quandam vitæ formam propè compellentes, & ſic aptantes vt ſi ad aliam ſe conuerterit, iaceat, nec poſſit ad præſtantiora contuenda erigi. Si quempiam videas indolis optimæ præſtantia, Caſtitatis amantem, alienis ductibus facilè obſequentem, non ambitioſum, non cupidum, quonam hunc ferri, niſi ad Religioſum ſtatum dixeris? ac etiam forſan agnoſcas, cuinam aptior ſit, ſi pariter videris ad quaſnam & quarum Religionum actiones, aptiùs & accommodatiùs feratur. Ita quoſdam in res bellicas, quoſdam in publicorum negotiorum tractationem, in medicinam, in quampiam artem mechanicam, toto impetu rapi, ibi valere, vigere, differere, ceteris antecellere, nihil arduum habere, cuncta perrumpere animaduertes, quos ſi ad alia traduxeris, deiecti, & inuita Minerua, nihil agunt: eos dixeris, dum in eis verſantur, quaſi in mari piſces illudere, vigere, lætari; cùm inde extraxeris, palpitare, languere, vitali omni vigore deſtitui. Tanti eſt, quibus quemque rebus deſtines!

Aliæ, & non diſſimiles, ſunt ad vnam quampiam rem procliuitates, quibus fermè quiſque vna quadam magis actione delectatur & eniteſcit: hinc nonnulli ad liberalitatem, alii ad paupertatis amorem, alii ad zelum, vel ſpem, vel timorem, vel benignitatem, vel caſtigationem corporis, vel modeſtiam, vel deuotionem, vel alia quædam proniores, ſermone, gratia,

be-

Digitized by Google

benignitate, amabilitate, deſcretione hi, alii valent aliis: quæ & plura notanda ſunt, vt excitentur, illudque vitæ genus eligatur, quod his & ſuperioribus exercendis futurum eſt aptius. Facit hoc plurimùm ad Dei gloriam: facit ad eorum qui ſic eligunt certiorem, ac ampliorem ſalutem: nam Dei dona depromenda, & è ſcabra rubigine expolienda ſunt: idq; quod conuenienter naturæ aggredimur, leniùs, alacriùs, perfectiùs obimus. Atq; hinc ſecundùm Deum fieri credo, vt quodpiam vitæ genus alicui facillimum euadat, licet pluribus incommodis obnoxium, itemq; nonnemo pluribus & præſtantioribus in inferiore ſtatu virtutibus eniteſcat, quia cùm aliquid magna alacritate & naturæ ſolertia ſingulari ſuſcipitur, longè faciliùs & feliciùs obitur, animoſiùs & expeditius obſtantes obices perrumpuntur; ſubtiliùs in futurum nocitura peruidentur & arcētur; quęque in præſens fiunt, ardentiore, liberiore, incitatiore vi animi perfectius exercentur: frequenter autem ad ſummam perfectionis, longè maximi refert quàm perfectè tuum munus, tuumque vitæ Inſtitutum peragas, præſtatque in exiguo magnum, quàm in magno exiguum eſſe.

Paucis concludo: Tunc minus quam par eſſet eligi, quādo dictat conſcientia, poſſe melius quid & perfectius eligi, à quo nulla recta, & iuſta ratio abducat. Is verò benè & aptè ſeligit, qui ſic vitæ genus bonum eligit, vt non

videat melius aliquod, quod ex ratione, diligenterque expenſis animi & corporis viribus, ſibi ſit cum perſeuerandi ſpe eligendum. Is denique nimium & temerè eligit, qui vel rationibus non expenſis ac ſubito impetu, vel id eligit quod vires, & talenta à Deo donata immodicè ſupergreditur.

CAPVT XXIV.

Ad ipſam electionem quomodo accedendum?

S. Xauerium legimus, Regi Luſitano, ad regni & gubernationis formam optimam, cum iuſtitia, prudentia & religione retinendam, id conſilii dediſſe, vt frequenter mente reuoluerct, penituſque illius Euangelici dicti veritatem imbiberet, Quid prodeſt homini ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ vero ſuæ detrimentum patiatur? Eritne res vlla alia tanti, vt ſuam ſuiipſius iacturam inde reſarcire quiſquam valeat? quis dolorem vitalia depaſcentem, voluptate foris eblandiente compenſet? quis vt euanidum atque mox periturum quiddam acquirat, ſe totum ſciens & volens in æternam præcipitet miſeriam? quis tam parum ſui amans, tam parcus æſtimator futurus, vt ſalutem ſuam, qua ſine, cetera concidunt, recu-

cu-

culis malè concupitis poſthabeat? Veriſſima, & certiſſima ſunt hæc, & ad omnem actionem deliberationem, dubitationem vtiliſſima, ne vſquam ab eo quod rectũ eſt cupiditatis æſtus abducat.

Neque verò facile nobis hîc credamus, non putemus in eo ſatis obfirmatam eſſe ſententiam, id nos velle vnum, id præ ceteris ambire, vt animi ſalus certior reddatur, & ſi quid aduerſatur, id nos protinùs & conſtanter auerſari. Blandus eſt deceptor affectus, ſalutis cogitationem dimouet, adamati honoris aut voluptatis cupiditatem inflammat, ea ſuggerit conſilia, in eos præcipitat auſus, vnde tota ſalutis ratio in incerto collocatur, neque tutior vllus receptus patet.

Velim igitur, Adoleſcẽs, vt priuſquàm preſſiùs ad electionem accedas, ipſe te ſeriò diligenterque pertentes, Num tua deſideria omnia ad vnam tuæ ſalutis curam ferantur: ſitne rectus, ac eximius ille ſcopus quo tua omnia conſilia deſtines, vnde reſpuendi, & amplexandi vitæ Statum argumenta depromas. Ideoque aliquot dies, hebdomadas, vel menſes, perfrequenti cogitatione, ac manè, & veſperi maiore contentione perpendas, Quàm parùm, ſe neglecto, cetera proſint homini? Cùm autem id penitùs in medullas hauſeris, tum ad alia pertranſito? & quæ ſequuntur, vbi opportunum fuerit, ſæpiùs, ac partitè conſidera.

Medius quidam hoc in Orbis theatro eſt homo, ſuis eum ſtipendiis mereri, ſub ſuis vexillis militare cupit Deus: ſed & eum ad ſua caſtra allectat Dæmon, & habet vnde ſibi arctius implicet. Bina ergo caſtra, binæ militiæ, duo Duces, duo ſunt Imperatores, at toto ductu, ingreſſu, fine pugnantes, neque quicquam alteri aduerſius fingi poteſt. Eſt etiam hominum ea cōditio, vt vtriq; neminem, alterutri militię vnumquemque nomina dare, caſtriſque adſcribi oporteat, capitales intercedunt inimicitiæ, interneciuū bellum, conſilio, voluntate, vexillis, armis, comitatu, planituſq; rebus omnibus diſſident. Quæ caſtra, quem ſectaberis Ducem?

Alterum igitur ſectaturus, id ſtatue, tuis in partibus fore tutius & honoratius, quod erit Duci tuo vicinius: etenim hac lege viuitur in caſtris, vt qui apud Imperatorem, præcipuè victorem & hoſti inacceſſum, proximè degunt, hoſtilibus inſidiis, & incurſibus non pateant, & omni copioſiore commeatu lętius abundēt: Quare quò propiùs ad Ducem IESVM acceſſeris imitatione virtutum, eò minùs abs hoſte Satana pertimeſcendum tibi fuerit, eoque iucundius, effuſis cælitus in mentem tuam lætitiis, indefeſſus ad maiora prouolabis. At (id ſi animo ſedet) quo ſimilior Dæmonis, quo ad omnem improbitatem profuſior fueris, eo dæmonibus carior, Deo exoſior, à ſalute, & incolumitate alienior euades. tantumne humanis animis dementiæ poſſit inſerpere?

Sed

Digitized by Google

Sed quis credat, nequiſſimi & infeſtiſſimi Dęmonis, optimi & benigniſſimi IESV CHRISTI nominibus auditis, non ſtatim omnes illo deſpreto, ad hunc eſſe conuolaturos? atqui ſecus euenit, quamplurimi Dæmonem, ſed IESVM CHRISTVM pauciſſimi ſequuntur. O vtinam è paucis, quàm è multis vnus eſſe mâlis! Sed hîc ſiſte, & firmè decerne, verum Regem omnium, IESVM CHRISTVM, Dæmone ſpreto ſequi, quicquid inde te abduxerit, id ſummè malum, ſummam tibi perniciem inferre ideoque ſit licet manibus vtilius, oculis carius, quàm longiſſimè abs te repellendum, cauendum, explodendum eſſe.

Quid autem eſt cur Satanam quem oderunt omnes, pænè tamen omnes ſequuntur? Regem optimum, IESVM CHRISTVM quem omnes diligunt, rari quidam & eluctando ſequuntur? Profectò quiddã intercedere neceſſe eſt, quod improuidorum hominum oculos faſcinet, voluntates atque iudicia dementet. Quod ipſum quàm lugendum ſit & infelix vt meliùs caueas, diligentius intuere.

Quàm eſt, vel ſolo nomine deteſtandus Dęmon! quippe mendacii, ſuperbiæ, fallaciæ, peccati omnis auctor; & parens, luxuriæ fœdus incentor, crudeliſſimus tyrannus, ſuffarcinatus dolis, capitalis hominum hoſtis, æternis ignibus addictus, diuinæ Maieſtatis perduellis, cuius vana omnia promiſſa, blanditiæ deceptrices, inanes minæ, conſilia & conatus omnes

Digitized by Google

ad nocendum atque perdendum, adeò vt nihil boni velit, nihil boni poſſit, nihil tentet aliud quàm vt à recto, & æquo abductos per ſpurciſſima viciorum in interritum demergat æternum! heu quàm duris, & ſæuis vrget imperiis, quos ſibi tenere ſe credit obnoxios ! & quid, ſpreto Deo, niſi pudorem, trepidationem, conſcientiæ angores, & cruciatus perpetuos demetunt? niſi ſe forte egregia illa Principis quem ſequuntur ſocietate beatos putent: putent ſanè, ac per me quoque licet glorientur, euaſiſſe ſe deniq; in Socios Dæmonum, ſocios nequitiæ, ſocios tormentorum. nónne hæc omnium maximè eſt deploranda conditio? proſpice, his in caſtris, nulla meliore militatur: etenim ſtat fixum, quod vere ſcriptum; Stipendium peccati mors.

Attamen ad hanc militiam cupidè, parateq; concurritur: Et hîc non multò aliter fit quàm à nouis ducibus, qui cùm ad militiam, quæ longior, periculoſior, exoſior eſt, militem conuocant, iuniores blandè compellant, conuiuiis excipiunt, pecunia donant, largitione deuinciunt, licentia leniùs ineſcant, mox autem vbi militare ſacramentum dixerint, vbi in cohortes ad vexilla diſtributi fuerint, præfractis agitur imperiis, vineis in dorſa ſæuitur, promuntur ſecures, quocunq; per quæqunque pericula mittuntur, vbiq; diſciplina militaris vrgetur, & prægustatæ initio deliciæ atq; libertas, improbis laboribus duraq; ſeruitute commu-

tan-

Digitized by Google

tantur. Haud ſecùs, quanquam longe fraudulentiùs, atque truculentiùs Dęmon, noſtris nos cupiditatibus impugnat, ineſcat, obſecundat, donec in retia pertractos in exitium demergat. Se ipſum, aucupis inſtar, occultat, quæ grata ſunt obiicit, tandemque ineſcatos, durę tyrannidis iugo miſerè premit.

Ac fermè hoc modo progreditur: Amorem huius vitæ inflammat; facit vt alterius vitæ neglectus, & incogitantia obrepat; ergo quæ ad hanc vitam faciunt quæruntur, amantur, in precio ſunt; quæ ad aliam negliguntur, iacent, vileſcunt: Senſuum & Carnis oblectationes cōmendat, ad eas incitat Satan, vt id pabulum quanto gratius tanto auidius hauriatur, ſed & oſtentat, quàm pulcrum ſit abundare diuitiis, copia, & rerum omnium affluentia; inde gradum facit ad honores, dignitates, amplitudinē aucupandam, è quibus enaſcitur arrogantia, ſuperbia, ſuiipſius exiſtimatio, deſpicientia ceterorum, impatientia, pertinacia, & denſæ viciorum omnium cateruæ. Atque vbi primum cœperis vel ſenſuum, vel diuitiarum cupiditate quaſi pedica inuolui, confeſtim vrget acriùs, grandioribus plagis implicat, noua & ſpecioſiora menti obiicit, cupiditates cupiditatibus, negocia negociis, præſentibus ſpem futuri, & emerſuros exitus ita permiſcet, vt inani meliorum expectatione mens deluſa, tantopere ſperatis inhiet, vt ſeipſam reſpectare, & quæ ad ſalutem faciant curare non poſſit.

Digitized by Google

Hinc ſenſim viciis, cupiditati, inanitati, ſuperbiæ aſſueſcit, deſipit quod rectum eſt, longiſſimè à virtute receditur, vitæ melioris cogitatio deponitur, in æternitatis, Deique contemtum, temeraria deſperatione deuenitur. Huc ſuos prouehit Satan, heu! multos nimis! eoſque nonnunquam qui primis initiis cautiores, prudentiores, meliores; ſibique, quàm tu tibi ſis, magis attenti videbantur! At illectos eò perduxit, vbi cupiditati nullum modum ponere, & in lubrico præcipitio pedem neque figere, neque referre poſſent. Hoc autem cum efficere ſoleat obiecta ſenſuum oblectatione diuitiarum cupiditate, honorum ambitione, & auiditate gloriæ, id firmiſſimè tibi perſuade, harum rerum deſideria, eſcam eſſe dæmonis, philtrumque quo credulos dementat: ideoque diligenter excutiendum, & nihil admittendum eſt quod ex eiuſmodi rerum amore proficiſcatur; ſunt enim dæmonis laquei, ſatanicæ ſeruitutis aditus, mortis prænuncii, viciorum illices, Circæa pocula non homines in porcos, ſed in monſtrificam dęmonis formam emutantia. Ergo vt quidam olim audita rotarum euerſione, rerumque perturbatione clamabant: a *Fugiamus Iſraëlē: Dominus enim pugnat pro eis contra nos.* Ita vbi tu ſerpentis vocem ſubdolam, ad diuitias, honores, commoda inuitantis, & ideo ad quendam Statum euocantis aduerteris, prudentiùs exclama: Fugiamus ſu- per-

a *Ex.* 13.

Digitized by Google

perbum, caueamus dolos, hîc in inſidiis delitet oppugnans dæmon.

Enimuerò intuêre, quanta venuſtate, honeſtate, amabilitate, comitate, te benigniſſimus allicit IESVS, Rex regum, Dominus dominantium, vitę & mortis arbiter ſummus, ſupremus, firmandaq; in æternum ſententia, omniū Iudex. hoc propitio, nemini malè; hoc aduerſo, nemini benè eſſe poteſt. At ſincerè verax eſt, nec alterius, quàm ſui gratia vult amari. ideoque apertè & planè, primo in acceſſu quid exigat exponit, ſuæ dignitatis, ſuæq;, cui etiam ſepoſitis præmiis nihil non debetur, pręcellentiæ ſecurus. Itaque inſtar potentis & munifici Regis, qui accedentibus ad obſequium, copioſè atq; dilucidè exponi omnes officii præſtandi & exigendi partes vellet, neminem autem promiſſorum blanditiis allici: Ita ſuorum animos periclitans, & à primordiis obfirmans IESVS CHRISTVS, nihil eorum promittit quæ voluptario ſenſui, vel ambitioſæ cupiditati placeant, ſed vocat ad ſancta, præclara, ardua, quæque homine ad diuinam ſimilitudinem adſpirante digna ſint.

Quicunque, inquit, militiæ meæ nomen dare, vexillis meis, meiſque militare volet auſpiciis, is quæ huius vitæ ſunt parui ducat; ad futuram, deſideriis, & tota operum deſtinatione contendat, ſenſus omnes & motus appetitionis refrænet, corpus animo, animum Deo ſubiuget, perituras diuitias contemnat hono-

res

res vitæque ſuperbiam ne amet, oderit potiùs, meoque permotus exemplo crucem deligat, humilia ſectetur, è voluntate diuina ſæpe pendeat : me ducem ſequatur, per aſpera confragoſa, laborioſa nitentem, ſurſum eucham, iter complanabò, vires reficiam, victoremque æternitate gloriæ donabo. ô ſi noſſes quantum gloriæ in humilitate, in aſperitate ſuauitatis, conſolationis in dolore, diuitiarum in paupertate deliteat! quàm promtus amplexaꝛeris oblata! ſed abſque ſpinis non leguntur roſæ, brauiumque non decertanti non datur. Tantum animi ſit vt ad certamen in arenā prodeas, cetera perficiam, interueniam, moderabor incurſus, arma, vires, victoriam dabo, & vincenti, nomen nouum, manna abſconditum

Iſtiuſmodi ſunt ad vnumquemque noſtrûm inuitamenta Iesv Chrísti Saluatoris noſtri: ex his eum, quaſi è proprio dicendi charactere dignoſcam: at verò dæmonem, ex eo qui penitùs repugnet. Itaque ad cuiuſpiam Inſtituti cogitationem ſi mihi videor intùs loquentē perſentiſcere, Accede iſtic vitam degas: alienę voluntatis imperiis obnoxius, voluptatum carnis expers, diuitiarum contemtor egregius, humilitatis Chriſti ſectator, Sanctorum imitator eſſe ne detrecta, crucem delige, contemne quæ blandiuntur, à perituris ad æterna conuertere. Chriſtum audiā inuitantem, & eiuſmodi alloquia, vt Deo digna, & à Deo profecta, magni faciam, & ne in irritum cadant, ſedulus cauebo.

Per-

Digitized by Google

Pertimeſcam verò, & quàm intétiſſimè explorare tentabo, quæ blandè, quæ diliciariè, quæ multa honorum aut diuitiarum, gloriæ, & cõprobationis humanę ſpe, promiſſiſque ſeſe offerent : his enim ineſcatos paſſim plurimos, per abrupta vitiorum raptare ſolet Dæmon. Certum igitur ſit, timendos eorum conſiliorum exitus, quæ à ſenſu, diuitiis, ambitione & honore originem ducunt; feliciores eſſe ſolere, quorum primi ingreſſus auſteriores, à ſui, atque voluptatum, diuitiarum, honorumque contemtione ducuntur.

His in animum firmè conſtanterq; demiſſis, velim vt implorata Sancti Patroni, Angeli tutelaris, Sacratiſſimæ Virginis Matris ope, gratiam Sancti Spiritus quà prece, quà eleemoſynis, qua piis exercitiis flagites : & numquam niſi vacua prauis affectibus mente, ad reuoluẽdam de vitæ Statu eligendo deliberationem accedas, Deoque te humilem, & ad omnia paratum, & excipiendis ſacris eius alloquiis attentum ſiſtas, magnàq; impetrandi fiducia poſtules, vt ne vnquam vllis aſtuti dæmonis prę-ſtigiis & obtectis boni ſpecie fallaciis in fraudem te abduci ſinat Tum verò, quaſi coram diuina Maieſtate, cui pateſcunt & nuda ſunt omnia, pone tibi ob oculos, pauca quædam de quibus controuertitur vitæ Inſtituta neque leuiter ſed penſiculatè, ſenſim, & pobè perpenſis omnibus, ex vno ad aliud accede: hac fermè methodo, adoleſcentibus aptiore.

Méne

Digitized by Google

Méne coniugalem, an cælibem prȩſtat vitam degere? Si coniugalem, en vitȩ genus decretum: minora, & cum ceteris communia quædam ſupererunt, vbi, quando, quomodo? At ſi maluero cælebs viuere, reſtat quærendum, meíne, an Iuris alieni. Si mei, non aliter fermè in literatis eſſe ſolet, quàm vt Sacerdotes fiant. Sin autem alieni, id fit in Religioſo ſtatu; quare hîc erit de Religionibus quæſtio mouenda, & pauciores quædam quarum ſit opportunitas, quæ ſui ſint Inſtituti obſeruantes, & quas maximè ſuggerit animus erunt conferendæ, ac priùs relegenda quæ in hanc rem dixi, & ſingulis adaptanda erunt.

Quoſdam reperias, quos à pueris ſancta parentum educatio, & maximè diuinæ bonitatis largitas præuênit, vt ſtatutum illis ſit caſtè, nônumquam etiam & religioſe vitam totam traducere. Felices, quibus id contigit! quod implantauit Deus, quis ſapiens euellat? ergo perduret, nec id reuocetur in dubium, ſed inde deliberandi ducatur exordium, vnde dubitatur; Nempe, Quam religionum ſatius ſit aggredi? licet enim in quibuſdam præformata quarundam religionum deſideria proferantur, rarò tamen ea indiſcuſſa præteream, quòd in imbecilliore ætate, non ſoleat Deus, tam expreſſas, ſingularis vnius boni imagines indere, ſed tantùm ſint communis quidam, virtutis perfectiùs amplexandæ amor, qui ætati illi ſufficit, niſi (quod in Sanctorum nonnullis cernimus) æta-

Digitized by Google

tatem præcurrat amplior ſolito vis gratiæ.

Sunt quidam impatientes ordinis, qui confuſe inuolunt omnia, ſenſim ex vno in aliud ferri nequeunt, nec quid ſingula valeant diſtingunt: hi facile exterrentur, ægrè diiudicant; erroribus patent, præiudicatis adhæreſcunt, ideoque in ordinem compellendi, & ad ſingula diſcriminatim diiudicanda cogendi ſunt.

Quod ſecuriſſimè & apertiſſime de ſcripto fiet, hac via: In capite adſcribam, De Matrimonio: deinde columnatim ſubiungam Commoda ſiniſtrorſum, Incommoda dextrorſum, vbi enumerabo quantum ex eo præſidii, quantum periculi, detrimentive ad virtutem, pacem & ſalutem animi, diuinamque gloriam redundaturum ſit: quàm certa illa vel incerta, quibus aliis compenſari, ornari, conuelli, & minui poſſint, iuxtà ea quæ de commodis & incommodis aliaq; in Statibus obſeruanda dixi. Idem in aliis agendum, De cælibatu, Religione hâc, illa, atque ita in ceteris.

Perpenſis attente rationibus, iudicandum quam in partem potiores rationes inclinent, & id vitæ genus eligendum, quod nobis ad ſalutem certius, ad æternam gloriam vberius fore ſperamus, Deoque auctore confidimus.

Tum verò, id omne quod ſtatuiſti, deſtinato animi propoſito firmandum eſt, ſic tamen vt nulladum voti Religioni te obſtringas: rationeſque illæ omnes quæ vel in contrarium deſcriptæ fuerant, vel aliis vitæ generibus fauentiores

tiores occurrerant; dilaceres, & ne vnquam memoriã ſollicitent igni tradas. Deo verò gratias agas, offeras id quodcunq; elegeris, exores vt cuius rei adamandæ lumina inſperſit, eius quoq; tum ſuſcipiendæ opportunitatem, tũ ad felicem exitum perducendę facultatẽ largiatur.

CAPVT XXV.

Electionis confirmatio, vel diligentior exploratio.

VBi ſemel de eligendo Statu firmè concluſum fuerit, longe conſultiſſimum eſt, nihil penitus reuocare in dubium, ſed ſemel decretis ſtare. Ante tamen quàm conſtitutum ſit, fieri poteſt, vt ſtimulanda ſit tarditas, vel quædam anceps dubitatio euoluenda, eoque conferent quatuor quas adiungam regulas.

Cùm rectam omnem electionem ex puro in Deum affectu manare par ſit, & à Deo exoriri neceſſe ſit, * oportet vt qui eligit vel elegit, in ſeipſo perſentiſcat, cum omnem affectum quo in rem electam fertur, ſolius Dei amore & intuitu excitatum eſſe, & in eum tendere. Igitur vt quam certiſſimè confidas auctore Deo te impulſum, neceſſe eſt vt verè, neque ſimulatè ſentias, nulli te, niſi quæ ad cæleſtia, æterna, diuina ſpectaret, rationi obſecutum vt id eligeres: quicquid enim humanarum rationum conſanguinitatis, honorum, commo-

do-

* *S. Ign. de elect.*

dorum admiſcueris, fiduciam, & certam à Deo originem infringet. Cui tamen non aduerſatur, ſi vel propenſionis naturæ, vel commodorum ad Deum ducentium, rationem, non tui commodi, ſed perſeuerantiæ, & diuinæ maioris gloriæ gratia habendam duxeris. Quippe vt neque voluptatis gratia comedendum, neq; tamen inter comedendum voluptas refutanda, quia conducit vt leniùs excipiatur cibus: ita non propter propenſionem naturæ, vel honeſta commoda, deligendus Status, ſed ſi commoda, ſi propenſio, opportunitates habet ad perfectæ virtutis conſecutionem, diuinæque gloriæ maius augmentum vtiles, iuſtum etiam hinc accedit ad electionem momentum, & hæc ipſa iudicatio diuinitùs hauritur.

Secunda regula: Si quis mihi amiciſſimus, & cui nihil non perfectionis ineſſe cupiam, occurreret dubius ſuper ea ipſa re quę mihi nunc faceſſit negocium, quidnam ego illi faciendum, & iudicandum ad maiorem Dei gloriam, & maiorem animæ illius perfectionem eſſem cõſulturus? quo animaduerſo, id mihi in mea dubitatione iudicandum videbo, quod alteri iudicandum fuiſſe opinabar. Sed hoc vt perfectè fiat, ſuam penitùs exuere, alienam induere perſonã oportet, vt nullo iam affectu, ſed vno veritatis iudicio agi poſſimus. Id etiam & apprimè curandum, vt ille alter planè per omnia par, & ſimilis ſit nobis, eiuſdem genii, & ingenii, earundem virium, propenſionum,

fa-

facultatum: alioqui conſtat, res & homines inæquales, æqualiſ menſura non eſſe metiendos.

Tertia regula, Seriò & ſeuerè à ſe ſciſcitari, quidnam inſtante morte, iudiciique diuini terrore imminente, optaturus ſis, hoc in articulo feciſſe, elegiſſe, ſecutum eſſe? Quod tamen de deſideriis intellige, quibus optabis multa feciſſe, quæ potueras & debueras, eriſque puniendus quod minùs aut imperfectiùs illa præſtiteris, vt ſi occaſione & facultate ſequendi Deum ad potiora inuitantem, nulla iuſta ratione reuocante, non ſis vſus: At ſi res bonæ fuerint, & vniuersè loquendo optabiles, ſed eiuſmodi quæ corporis aut animi virium modulum excederent, vel quas ſuſcipi non oporteret, quoniam in aliis potioribus, aut naturę conuenientioribus præſtabat occupari, nihil eſt cur mouearis iſtiuſmodi deſiderationibus vagis, quibus optare quis poſſet omnium ſimul Religioſorum perfectionem aſſecutum eſſe, exercuiſſe opera. Ea ſola diuino in iudicio quæſtio diligentiùs vrgebitur, an id boni quod agnouimus, quod potuimus, à quo nulla nos iuſta ratio dimouebat, multa potiùs incitabat, an id, & qua diligentia ſuſceperimus? id perfectum gaudebimus, lugebimus omiſſum.

Quarta, neq; ſuperiori diſſimilis, regula eſt, vt à me ipſo quæram: Quando pro diuino tribunali ſiſtar iudicandus, vbi dolis & errore ſemoto planiſſimè omnia pateſcent, vbi affectionum omni caligine deterſa voluntatum intima cla-

clareſcent, quid me nunc iudicaſſe, quibus obſecutum conſiliis vellem? iiſdem nunc mihi vtendum eſt. Et quæ fuerint illa meliora, quàm ſi interroganti Iudici vere reſpondere queam; En Domine Deus optime, quando de vita inſtituenda deliberaui, ad te meam, quantum dabatur, voluntatem compuli, tuis mea deſideria ſubiugaui, conformaui, lumen expetii, vt quod velles viderem, quod viderē ſuſciperem, peragerem quod ſuſcepiſſem. Si quid melius iudicaſſem, animus erat ſubire: ſi neque vidi, neque aliter in animum incidit, potuíne ad non viſa, non animaduerſa deſiderium incitare? Miſericors, & miſerator Domine, an punies quia plura, quia perfectiora non vidi, quia iuſta, & quidem tua, diſpenſatione, plus luminis mihi non dediſti?

Has quatuor regulas vtiliſſimè S. P. N. Ignatius & breuiſſimè tradidit: quadrant electioni vitæ, verùm ita vt ad quamcunque aliam deliberationem, actionem, cogitationem aptiſſimè referri, eiſque diiudicandis adhiberi valeant.

CAPVT XXVI.

Quamdiu deliberandum ſit?

VIx eſt vt hîc aliquid certi definiri poſſit, cū ſit ingeniorum rerum, euentuum deliberationem protrahentium aut accelerantium maxima varietas.

Cer-

Certum eſt in adoleſcentiæ flexu id agi, & vt dixi in ſuperioribus, peragi oportere, priuſquam vitæ nauigium in vllum certum Statum quaſi littus inferatur: rarum eſt, vt qui in ſteriles, vel latrociniis infeſtas oras delatus ingreditur, is velificatione mutata poſſit ratem retroagere, curſuque conuerſo feliciter aliquò aliò peruenire. Prima in aggreſſione, plurimum eſt momenti, erroreſque primi, nonniſi longis laboribus, arduis periculis, auſibus incertis reparari queunt.

Laborandum in hoc vno quammaximè & quamdiutiſſimè, vt omnem omnium rerum affectum, voluntas exuat, vnum Deum quęrat, illius voluntati ſanctiſſimę conſtantiſſimè obſequi, in omnibus obſecundare, præ Deo cætera omnia floccifacere ſtudeat. Vbi verò de commodis & incommodis Statuum, prudenter iudicauerit, tum confeſtim etiam iudicet, quis ſibi præferendus atque adeo eligendus ſit. Nec verò, ſi ad meliora & perfectiora contendis, diutiùs moræ nectendæ: temeritatem nimiam caue, ſed caue & tarditatem, ocius vita fugit, nec morantē expectat: priùs præterierit, quàm tardare videatur: in præclaris, etiam tentaſſe laudabile: nihil ignauius, quàm vbique trepidantem, nihil audere, ocioſum emori. Non addo plura, quæ paſſim in auctoribus leges: aurem vellicat promiſſa breuitas, & ad finem vrget.

C A-

CAPVT XXVII.

Quanta ſit in Vocationis cognitione ſecuritas optanda?

SApientiſſimam & benigniſſimam Dei prouidentiam decet ibi potiſſimè hominibus adeſſe, vbi eius ope deſtitutis periculum grauius, vel etiam æternum diſcrimen immineret: quo fit vt de vitæ Statu dubitanti, & ad Deum vt ſalutis demonſtratorem, auctoremq; accedenti, tanto certius auxilium cælitùs expectandum ſit, quanto id ad vitã ex virtute traducendam, ac denique feliciter finiendam pluris refert.

Atqui cælitùs ea nobis conſilia dari non eſt exoptandum, quæ prẹter communem ordinem deferantur, vt ſi Angelorum nobis obiectorum interuentu, vel mentis quaſi à corpore ſeuocatæ vario exceſſu, diuinæ voluntatis indicium ambiremus: ſunt enim hæç non rarò ab illudente dæmone conficta, & vani tumoris fomenta non exigua. Sed cùm *omne verum ab eo ſit qui ait,* ★ *Ego ſum veritas: nec alius quiſquam præter eum ſit doctor veri, vbicunque & vndecunque claruerit*: a *Cùm nemo à ſe niſi mendacium habeat, & ſi quid veri habeat,*

★ *Aug. l.* 1. *de doctr. Chriſ. in prol. & l* 5 *conf. c.* 6. a *Conc. Arauſ. c.* 22. *& Mileu. c.* 4.

beat, à Deo fonte habeat: Dei denique donum ſit, & ſcire quid agere debeas, & id ipſum velle agere: certiſſimum eſt, eam quæ animo inditur, veram de Status alicuius commodis & incommodis cognitionem, à Deo eſſe, eſſeque donum regendæ vitæ noſtræ, & conatibus in quandam partem flectendis cęlitùs datum. Nobis vero incumbere, vt ne ocioſam illam cognitionem dilabi ſinamus, id cauendo, id perſequendo quod docet.

Et verò ſi veriſſimo, & quem initio poſuimus, rectiſſimo fine ducamur, ſi ex animo prauas omnes cupiditates eraſerimus, ſi ſancto precum operumque conatu Deo ſupplices nos præbuerimus, lucidas, auctor ipſe lucis, notiones veri, menti noſtræ imprimet, nec abduci vllo improuido errore patietur, flectet in eam partem oculos animi, in qua quid vtile, quid ſalubre, quid exitiale ſit peruideat. Cùm autem id videris, inſignitè ingratus & iniurius Deo fueris, niſi id quodcunque eſt luminis & cognitionis illi feras acceptum: hinc autem, id quoque ſequetur, vt exiſtimes eſſe inſtar luminis quod porrigat Deus, & quo illucente viam certam tibi commonſtrat, vt in eam ipſo duce ingreſſus, in ea conſtanter, eodem comite, eodem proucctore perſtes, & porro pergas Quæ vel vna ratio, ad timorem omnem propellendum, alacritatem maximam exciendam, valet plurimum.

An igitur, inquies, id mihi protinus agendum,

dum, aut ſuſcipiendum eſt, quod ſalutare & rectum commonſtrat Deus? equidem ſi de re agenda loquimur, ita omnino ſe res habet, & extra controuerſiam eſt: quid enim? ſi veritas dicit & docet, Hoc agere, hoc aggredi, tibi bonum eſt: contrarium vero pernicioſum eſt: quis veritati, niſi falſitas contradicat? At ſi tantummodo dixerit, res ea bona eſt, ſalutaris eſt: ex eo non efficitur, tibi quoque ſalutarem, & à te quærendam eſſe. Sed in hoc, quo de agimus, Dicit & docet veritas, & ita eſſe profitemur; Bonum, & ſalutare tibi fuerit, id vitæ Inſtitutum amplecti, illud cauere & fugere: ergo in confeſſo eſt, illud re vera complectendum hoc verò penitùs eſſe fugiendum. Quæ profecto certiſſima ſunt, quando vtrinque perpenſis argumentis, de veritate conſtat.

Conſtat autem, quando pro captu & modulo ingenii, ſincerè & ſine fuco, nobis ſuper eo quod agendum videretur inquirentibus bona fide id melius eſſe viſum eſt: nec enim à nobis exiget Deus, quàm veræ re ipſa noſtræ opiniones, quibus ad agendum inducti ſumus, fuerint; ſed quàm verè, probabiliterque ſuſceptæ, quàm ſine fraude & dolo id merè ſecuti fuerimus, quod pro rationum occurrentium momento iuſtum & æquum fuit. In rebus enim obſcuris & incertis, cuiuſmodi ſunt hæ, contẽdentibus nobis ad id quod optimum ſit, humanum eſt errare, labi, & meliorum ſpecie in rebus bonis diiudicandis falli, vbi cum v-

 trum-

trumque bonum eſt (vt in vitæ inſtitutis, & maximè perfectioribus) diuinæ prouidentiæ rationes exigunt, vt vel ad optima contuenda oculos aperiat, vel ſi ad ea non ducat, vitio non vertat, ſi in re quapiam quam putauerimus bonam reſidemus, meliora non videntes, & Deo ad ea non incitante. Cùm autem ad ſanctum aliquod Inſtitutum adiecerimus animū, conſtanter adhæreſcamus, nec facilè nos alterius quaſi perfectioris deſiderio dimoueri ſinamus; incertum admodum eſt, an aliud ſit verè ſanctius, an verè ſit nobis conducibilius, nec facile credendſm diuinam ſapientiam quando ad eam primò confugiſti, conuolaſti, teque totum imbuendum tradidiſti, vel etiam alterius viri boni & prudentis conſiliis tegendum credidiſti, aliud commonſtraſſe quàm quod tibi conuenientiſſimum eſſet, vnde nunc alia quæpiam non agitat conſilia: non eſt inconſtans Deus, primæ Vocationis ingens, in partem omnem, eſt momentum: ab ea ne facile recedas conſulo.

Vocationem tamen eam intelligo, quæ integra ſit & perfecta, ad id videlicet vitæ Inſtitutum, ad quod te vocat Deus, vt in eo ad vltimam vſque ſalutis metam decurras. Interdum enim pro ingenti bonitatis copia, nonnullos crediderim à Deo ad imperfectiora, puta matrimonium, vel beneficium Eccleſiaſticum, vocari, vt cùm ibi, vbi multum ſibi cōmodi quietiſque ſpondebant, plurimis rebus aduerſis, an-

Digitized by Google

goribus, atque perturbationibus conflictati, nihil ex voto ceſſerit, faſtidiant quod amauerant, ament, & adſpirent, ac aliquando auidè ſuſcipiant, quod exhorruerant, lætique in Statu perfectiore perſeuerent, ad quem ſubeundum niſi mali experimento edocti, nunquam animum adieciſſent. Igitur hi in primo illo ſuo Statu, re vera ſunt à Deo collocati, ſed vt erudirentur tantum. vt ad meliora aptarentur, ac ſuo tempore ſanctiori vitæ matureſcerent. Sed prætereà, crediderim eſſe nonnullos, quos neque in infimis, neque in ſummis collocari expedit, mediis aptiores, Eccleſiæque, atque publicæ hominum ſocietati vtiles, à qua diuelli non expedit: atqui vel neque ad media illa ſatis apti, vel ab illis nimis abalienati ſunt, ergò ad ſumma eos vocat Deus, verùm ad tempus tantum, vt hinc ad proxima honeſtior, & gratior ſit receptus: ita fit vt cùm ad cælibem tãtum vitam vocetur quiſpiam, vehementer eam refugiat, vel coniugalem, vel religioſam ducturus, ergo ad religionẽ vocare videtur Deus, & verè vocat, ſed ad tempus, vt inde diuulſus, ad cælibem cupidè & pacate ſe conferat, in eaque ſit inde conformatior, quòd amplioribus in Religione ad omnem virtutem firmamentis inſtructior euaſit. Sunt & aliæ, nec leuis momenti rationes, cur eiuſmodi quædam vocationes temporariæ ſint, & non exiguum ad æternæ gloriæ conſecutionem, vel boni communis rationem conducant,

 mini-

minimeque trepidandum ſit cùm de eligendo vitæ Religioſæ inſtituto agitur, in quo dependere nihil, multum elucrari potes.

Quęres denique, Cuiuſmodi ſit id Iudicium ſeu notitia de Status cuiuſpiam bono, quam me ſequi oporteat? Iam hoc ipſum capitis huius initio indicaui, vtque clariùs intelligatur: Varia iudicia, ſeu multiplicem eſſe cognitionem, obſeruandum eſt: Quandam quę in ſola cognitione ſiſtere videtur, & amorem, atque approbationem, nonnunquam etiam admiratione͂ rei parere, cuiuſmodi eſt omnis illa boni cognitio, in qua nihil proponitur agendum, vel etiam iudicatur fieri non licere. Eiuſmodi eſt viro coniugato, Religioſorum amor; viro Religioſo, eleemoſynæ ſuis è bonis diſtribuendæ, pia deſideratio, affectus & approbatio eorum quæ in alio vitæ genere fiunt, ad quod tamen, neque adſpirat, neque adſpirare poteſt. Huiuſmodi quoque multæ in animum cogitationes incurrunt, de rebus eis quas à nobis fieri par eſſet, at de iis agendis nihil in mentem venit, vt ſi mihi ſuccurrat, Præclarum eſſet animu͂ vincere, id virtutis opus peragere, ibique in hoc ſolo hæreo, nec ad agendum pergo, imò ne quidem de agendo cogito: quod cogitationis genus informe eſt, & inchoatum ſubitoque, medio in curſu, quaſi obrigeſcit. Sed homini virtutem perfectionemque adamanti, ea cura incumbit, vt ſubinde in ſe animaduertat, ceſſationem extimulet, agnoſcatque ſemen eſſe di-

ui-

Digitized by Google

uinum, ideò cordi commiſſum, non vt à volucribus infructuoſum auferatur, ſed vt cultura ſolicitiore ſeruatum, fructum ferat opportunum.

Eius generis ſunt de præſtantia cuiuſpiam, quem ſuſcipere poſſis, Statûs iudicationes, in quibus quid lateat, oportet extundere: ſi iudicas, ille Status, bonus eſt, perfectus eſt, ad ſalutem opportunus eſt: id etiam adiunge, an non mihi quoq; conueniens, annon eò vocat Deus? Omnis probæ actionis initium à mera cognitione ducitur, ſed cognitionem inſtigare, & ad agendum perducere, atque permouere oportet: ſin minus, ocioſi defoſſores talenti, in pigrorum, malorumque ſeruorum numerum referemur.

Sed aliud eſt Iudiciorum & cognitionis genus, ad agendum inſtimulans, vrgenſque vt ad eam, quæ optabilior iudicatur, partem amplectendam, conatum conferamus: cuiuſmodi eſt ea iudicatio, qua rationibus non ex vano ſumptis, iudicamus quempiam vitæ Statum, maximè naturæ noſtræ quadrare, de ſalute animi maiorem præſtare ſecuritatem; & ad Dei gloriam maiora promittere. Quæ iudicia, quando nulla praua affectione nituntur, ſed potius ex æternæ vitæ deſiderio, Deique ac Domini noſtri amore dimanant, proculdubio à Deo ſunt, ad meliora & ſaluti conducentia ducente: eoq; magis inſtant, ſi etiam inſtimulant, ſi aliorum etiam proborum, atq; probatorũ Statum ſuſci-

piendorum cogitationem obliterant, in huius profeſſione tranquillitatem animi, perſeuerantiamque promittunt, ni obſequamur minas intentant, perterrent, non conſcientiæ, non Deo ſatis iri factum aſſerunt: Has mentis incitationes audire, his obſecundare nos oportet, nec alio habendæ loco ſunt, quàm, vt à Deo collustrante, omnemque hominem in hunc mundum venientem illuminante exortæ, noſtroq; cordi ſic immiſſæ, vt non tantùm lumen in eius lumine videamus, ſed etiam vt eius præſidio per eam, quam aperuerit, ad quam induxerit viam, ſecuri, lætique ad æternæ beatitudinis præmia perducamur.

Cùm itaque piè ſapienterque de Deo ſentientibus certum ſit, Omnem veri boniqne notitiam ab eo originem ducere, Deum autem neminem fallere, maximeque velle vt omnes homines ſalui fiant: nulla maior nobis eſt, de vitæ noſtræ traducendæ ſorte ſecuritas, quàm ſi purgato mentis oculo, ſincero in Deum affectu, id ſequimur quod videre, quod iudicare conceſſit, cui proinde (tanquam rei ſe auctore ſuſceptæ) fauere, quam ſuis præſidiis cõmunire, prouidentia protegere, & ad finem beatum perducere omninò volet, & quod volet efficiet.

Non facile expaueſcas, nullos tibi Panicos finge terrores, animis maximè res agitur, animis victoria ſtat, adeſt Deus, propugnat, euincit: quàm id verum, docet Theodoſius extrema

in

in ſenectute poſt plurimos in duriſſima vitæ ſeueritate labores exantlatos, de ſe hæc referre ſolitus: * Verſabar, inquiebat, in ancipiti, quod vitæ genus ſectarer dubius, cũ ecce quiddam eiuſmodi mihi contigit; Vidi ætate florida iuuenem, ipſo ſplendidiorem Sole, qui mihi manu apprehenſo dixit, Veni, tibi decertandum, & luctandum eſt; protinuſque me in ingẽs amphitheatrum eduxit, quod quidem hinc candidis induti plurimi, inde autem cingebant atrati, quorum quidam gigas erat ingens & Æthiops, cuius caput exerebatur celſius nubibus: In hunc gigantem (inquit Iuuenis) tibi eſt, Theodoſi, depugnandum. Hic ego, vel ſolo territus aſpectu, trepidare, latebras fugæ quærere, excuſare, Domine mi, egóne vt aduerſus hanc molem inſurgam? quis id auſit vnus, quod ne quidem in vnum ſi conuenerint omnes homines auſint? Inſtat iuuenis ille ductor meus, Animis eſt opus, inquit, aude, alacriter & fidenter incipe, confeſtim adero, victoriam dabo, coronam proferam. Ergo reſumſi animos, propiùs ad hoſtem, quaſi pugnaturus acceſſi, cùm ecce, ſtrenuus ille Dux ſeſe obiicit medium, gigantemque, & totam illam atratorum cateruam, frementem, & inconditè vlulantem in effuſam fugam conuertit, & ad me conuerſus, meo capiti, quaſi victori coronam impoſuit, accinente ſumma cum ſuauitate toto albatorum choro.

* *In Sophron. c. 66.*

Intellexit quidnam id viſi ſibi vellet Theodoſius, nempe audendum eſſe, cetera præſtaturum Deum; itaque deſpretis omnibus exercitam laboribus, paupertate, inedia, precationibus, vitam in eremo perduxit.

CAPVT XXVIII.

Quod deliberatum fuerit, Quomodo peragi oporteat?

PRæſtiti, quantum opinor, quod initio promiſeram, & quæ ad deliberationem de vitæ Statu facerent, ſi ratiocinando initur, explicatiùs tradidi. Verbum addo, ne ex abrupto & necdum vlli rei applicitum, feſtinantius, quam amantius ſibi reliquiſſe videar.

Cum igitur de incundo vitæ Statu, bene cõſtitutum eſt, eſt autem bene conſtitutum, quãdo recta & bene perpenſa ratione ſtabilitum eſt, Cauendum præ ceteris ne ſuſceptionem eius, vlla ſegnities aut inimica præclaris auſis tarditas moretur, ſed ſtatim vt opportunum, & ex recta ratione fuerit, omni temeritate & prauo affectu ſepoſito, initum conſilium maturare contende.

Cauendus quoq; ſtolidiſſiums quorundam error, eò magis ociari, vagari, bacchari, furere audentium, quo ſaniora fugiendæ liberioris vitę conſilia ſuſceperũt. * *Nec ad iuſtitiam per*

* *Orat. 1. de ieiun.*

per fraudationē, nec ad temperantiam per proteruitatem, nec ad virtutem iter eſt per viciū; Magnus inquit Baſilius. Quis fidum Regi ſacramentum dicturus priùs ad hoſtes fugit, vt nobilis inde transfuga redeat? Quis vulneri medelam facturus, vltrò ſe grauioribus inimicorum plagis confodiendum obiicit? Quis prudens, ea quæ damnat, auerſatur, execratur, præ iis amplectitur, quæ ſummo conatu honeſtiſſimè, atque ſanctiſſimè perquirenda iudicauit? Quid igitur? ſuſcepto perfectioris vitæ deſiderio, liberiores cupiditatibus frenos laxas? epularis, iocaris, genio indulges, conſueta pietatis exercitia remittis? iſtudne eſt eſſe Deo gratum? iſta tua ſunt ſacra primordia? a *An non quorum primitiæ reÿciuntur, in his quoque reÿciendum eſt totum?* Tardarunt generi Lot & vindex eos ignis abſumſit. Tu non tardas tantùm, ſed in contraria raperis, & ſecurum te putas? Quanto prudentiùs, qui inſanientis ſeculi procellas vidiſti, magna tibi ſedulitate proſpiceres, pietatis exercitiis, & ex Apoſtoli conſilio *Vocationem tuam bonis operibus certam faceres!*

Sed quoniam pro certo ſumo, tui conſilii auctorem fuiſſe Deum, fuiſſeque tibi primam & maximam virtutum quarundam præcipuarum, ſalutis æternæ, & perfectiouis amplioris curam: eas velim vt diligenter & ſigillatim obſerues, caueaſque ne vel obliuione, vel rerum

a *Idem D. Baſ. orat. 2. de ieiun.*

in quas longiùs inuchêris amore illabente, aliorſum vnquam feraris, vitæq́; tuę deſtinationem ritè occœptam, malè obliques.

Quod ne accidat; ſuadeo, vt ſuſceptæ vitæ tuę ſcopum, breui paucarum lineolarum periocha comprehenſum, deſcribas, & in perpetuam tota vita memoriam aſſerues: certumque tibi in menſes, aut annos ſingulos, tempus ſtatuas, quo ſeuerè & acriter ſuper hoc, in te ipſum quæſtionem exerceas. Clarius edicam:

Ad matrimonium animũ induxiſti? Deſcribe paucis, quid te potiſſimè ad id compulerit: quas in eo vitæ genere virtutes adamaris, quæ vitia cauere volueris, quæ rectè facta præ ceteris exercere, quoſnam præuideris ſcopulos, & quomodo, ac quibus adhibitits, tutus prętemauigare voluiſti. Quid erga vxorem, quid erga liberos, quid in re familiari, in temporis ratione, occupationum modo, cognatorum, & familiarium conuictu, obſeruare ſtatueris: priuata tua vel reipub. munia, qua fide, integritate, accuratione tractare decreueris. Hæc, & ſi quæ huius generis, cùm breui ſumma concluſeris, annuatim ſaltem duos, treſve dies eligas, quibus ſeriò in id incumbas, vt viro bono, ſancto, & prudente, nihilque tibi adblandituro, in tui conſilii communionem adhibito, videas numcubi à recto illo propoſito receſſeris, plenéq́; quod tui fuerat officii præſtiteris: ac deinceps in annũ inſequentem, tę ad meliora prouoces, & rationibus probis inſtruas.

Idem

Digitized by Google

Idem facias velim,ſi ad Eccleſiaſticam & cœlibem vitam animum adieciſti. Deſcribe,quod tibi virtutum patrimonium, & quàm amplum in iſtius negociationis genere comparare, quæ diligentiori cura declinare deſideres: quæ ſint iſtius Officii partes, quid exigant, quantâ præſtandæ ſint curâ, qua fide, qua induſtria. Quæ cùm bene accurateque deſcripſeris, certum, vt in ſuperiore dixi, tibi ſolenne ſpacium, inuiolabiliter obſeruandum decerne, quo diligentiùs exquiras, an omnes Officii tui partes expleueris,ſitne aut recidendum vſpiam, aut addendum, reparandumve quidpiam.

Id ipſum haud minùs vtile Religioſam vitā profeſſuris crediderim: pronum enim eſt vt ad celſa tendenti, longæ ac ſubinde, anfractuoſæ viæ tędium obrepat, conatus laxetur, & à contētione ad remiſſionē receptus captetur. Quod ne fiat, & ne vnquā primi propoſiti feruor intepeſcat, obſeruandus & fideli chartæ mandandus, primæ Vocationis quantus ardor illuxit, quàm longè perfectionis immenſæ cupiditatē nullo limite protendit, quàm ardēs fuit Chriſti Domini ſequendi,crucem ferēdi,Sanctos imitandi deſiderium,quātopere honores, diuitias, voluptateſq; deſpreuit, quantū rerum periturarum,licentiæ,libertatis,atq; ſociorū tędium, quàm impatiens ad abrúpenda huius ſeculi retinacula feſtinatio,quā ab omni conſanguinitate ſecretus animus,quanta in religioſorū ſingulos reuerentia,& deſpicientia ſui,quā ad infima omnia in perpetuū paratus quā nihil omnino in

imperiis diſcriminans, cuicunque, vbicunque obedire promtiſſimus: & id genus potiſſima perfectionis olim ſperandæ, & à primis initiis adamatæ ſemina.

Sed quo vtiliùs & Inſtituto ſuo accommodatiùs id fiat, * ſuaſerim vt à perito ſpiritualis vitæ magiſtro conſilium & auxilium petatur, qui ea maxime obſeruari curet; quæ conſulentis naturę ſeu ad cauendum, ſeu ad conquirendum magis conducent, quæ item longo vſu, & aliorum obſeruatione didicerit, in eo vitæ genere aut faciliùs perfectionis nitorem obſcurare, aut tam eſſe ſublimia vt à paucioribus & ægrè ad eam virtutis celſitatem fortiter cõſtanterq; tendatur. Pręſcribat etiam hic idem, qua compendioſiore & meliore via, ad ſummum in eo quod arripuiſti vitæ Inſtituto, perfectionis apicem peruenire, qua inconſtantes humanæ naturæ remiſſiones intendere, & optatum ſanctimoniæ gradum adipiſci queas. Ita Deo dante fiet, vt redintegrato crebriùs primo impetu, ſanctoque & genuino Vocationis tuæ ſpiritu conſeruato, vocanti Deo non ingratus, Vocationi tuæ non indecorus viuas, tandemque decurſo feliciter, in quo te ſtatuerat Deus, vitæ ſtadio, beatorum cœtibus lætus adſcribaris. Quod pręſtet vtinam, vitę reparator, vię commonſtrator, præmiorum donator IESVS Chriſtus, cui cum Patre & Spiritu Sancto æterna ſit gloria. Amen.

Breuis

* *Lege, de Præſid perſeu. relig. l. 8. cap.* 14.

Digitized by Google

Breuis, quo interdum nonnulli vti poſſunt, Elenchus eorum quæ ad vitæ degendæ electionem maximè conducunt.

QVoniam nonnullorum vel genio, vel occupationi illa ipſa, quam ſecuti ſumus, breuitas, prolixior videbitur; & alijs, qui omnia perlegerint; non erit ingrata breuis quædam comprehenſio, quæ ob oculos potiſſima dictorum ponat, vtilitatis latiùs manaturæ ſpe, quæ ſequũtur ſubijciam.

Axiomata fundandæ & regendæ deliberationi neceſſaria.

1. PRæ omnibus obſequar inſpiranti Deo *Sapiens corde eſt, & potens robore, quis ei reſtitit & pacem habuit?* Iob. 9.
2. Inſpirat Deus, quæ ipſius voluntati magis conſonant.
3. Voluntas Dei eſt, ſalus & ſanctificatio noſtra: neque verò qualiſcunque, ſed certior, ſed abundantior.
4. *Quid prodeſt homini, ſi mundum vniuerſum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur?* alia habeat, ſe perdat?
5. In huius vitæ momento honorari, & deliciari

ciari quid prodeſt,ſi probroſa dedecora, & ſummi quique cruciatus,me manent in ęternum? Æternum, deſiturum nunquam.

6. Mihi ponam ob oculos Iudicium Dei, præ quo nihili faciam quid obmurmurent, aut contra ſentiant homines: nonne feliciter mecum agitur, ſi paucis hominibus diſpliceam: myriadibus Sanctorum Angelorum, ipſiq; Deo placeam? quam multi auari, dummodo vilis pecuniolæ lucellum faciãt, nihil faciunt quod vulgi odium irritent, & hominum fabula ſint?

7. Ad æterna creatus ſum. Numquid non magnum eſt, STATVS AETERNVS? in æterno Statu, omnia æterna ſunt: nec tantùm æterna, ſed æternùm ſumma, æternum celſiſſima ſunt. Quantum igitur futurum eſt, ibi præcellenti virtute, Statu perfectiore, ceteris eminere? iſtud ne mihi, vel hominis, vel rei importuno vllo affectu eripi patiar?

8. Perfectius id putabo quod magis ex virtute eſt. Virtutem verò, (quum ſit conſtans animi habitus) non æſtimabo ex externa ſola ſpecie, quę depopuletur internã * *Omnis enim gloria filia regis ab intus, & quod hominibus altum eſt, abominatio eſt apud Deũ,* dixit in ſimili Veritas Deus.

9. Obſeruabo, illud eſſe magis ex virtute, non quod magis ex arduo incipit, & deinceps multa faciliora, & liberiora indulget, ſed illud

* *Pſ. 45. Luc. 16.*

lud quod firmiore veſtigio progreditur, & vſque ad extremum, eidem inuariato tenori inſiſtit.

Duo poſtrema, ſunt inſtar cautionis: ſeptē priora axiomata imbibenda, & animus obſtinatè firmandus, vt ne vnquam ab illis vllo affectu, vel terrore deflectat: quam ad rem conferet, ſi ſingula ſeorſim, ſeriò, & plures dies diſcutiantur, animoque ita commendentur, vt illi penitiſſimè inſideant.

Quid à ſe quemque ſciſcitari oporteat?

1. Horum Statuum, quē Deo putem eſſe gratiorem?
2. Quem animæ meæ ſecuriorem, & proximis vtiliorem ad ſalutem puto?
3. Imminente morte, vbi meritò vixiſſe me mallem?
4. Quod de Statu, faciliùs rationem Deo reddam?
5. In hoc ancipiti vitæ biuio, mundíne, An Dei conſiliis tutius eſt credere?
6. Vtro in Statu, corporis, animique talenta impendentur, perficienturque melius?
7. Vbinam ad omnem perfectionem, ſolidius inſtruar, certiùs manu-ducar?
8. In quo, horum Statuum plus mihi ſpei affulget, fore vt perſeuerem?

9. Cùm

9. Cùm nihil ſit, Chriſti, & Sanctorum imitatione melius, quo in Statu ſimilior illis fiã?

10. Si amo te, bone IESV, pro me crucifixe, nihílne amori tanto rependam? In quo ergo ſtatu, me tuum, tibi redonabo perſectius?

Te ipſum quaſi in iudicii diuini luce conſtitue, vbi omni affectu ſepoſito, ſit ſoli Deo ex recta ratione reſpondendum: & quod ſincera mente conſtitueris, id ad extremum vſque retineto. Quæ tibi ad ſingula interrogata reſpondenda occurrant, ſi ad Statum vnum collimant omnia, non eſt cur de eo ſuſcipiendo dubites. Si verò ex quibuſdam interrogatis, hæres, vacillas, aut nuſquam duceris, ex alijs verò, clarè & ſolidè ad meliora promoueris: id ſatis eſſe debet: nec enim ſinguli, vel ſingula capiunt, vel quibuſuis permouentur; vnica benè dilucida face, nocturnas ad viam capeſcendam tenebras clareſcere ſatis eſt. At, ſi contingat, ex diuerſis, in diuerſa motus excitari; de momento & pondere rationum inter ſe aduerſantium, ritè iudicandum erit, valdeque conſultum fuerit, non tuo vnius iuditio ſtare, ſed viri prudentis, maximeque Confeſſarij dictis acquieſcere.

Sco-

Scopuli aliquot, deliberationis viam ſemper aſperantes, nonnunquam & penitus intercidentes.

PRIMVS.

DIffidentia, & ſui occultatio, in eos qui ſincerè volunt & poſſunt benè nobis conſulere.

REMEDIVM.

★ *Fili, ſine conſilio nil facias, & poſt conſilium non pœnitebit.* De illo verò, qui non ſincerè, ſed fucata, & præiudicio firmata mẽte Deum interrogat, pronunciatur, a *Ego Dominus, reſpondebo ei in multitudine immunditiarum ſuarum, vt capiatur in corde ſuo*: iuſtum enim eſt, vt cùm ſubdolè tua explices, *Spiritus ſanctus*, qui in ſimplicitate cordis quærendus eſt *effugiat fictum*.

2. Inueterata ad quempiam Statum affectio, quæ ſola perſuaſione, aut conuictu, aut familiaritate, & non ratione nititur.

Remedium. Ratio lux eſt noſtra. Qui affectũ, non rationem ſequitur, lucem relinquit, tenebras diligit. In tenebris, offendere procliue eſt.

Hanc ſolam ſequi quaſi certam normam; Si ſaluari in tali Statu poſſum, benè eſt. Satis eſt.

Re-

★ *Ecle.* 32. a *Ezech.* 14.

Remedium. At quærendum, vbi ſecuriùs, & maiore cum gloria ſaluabor? eſtne viatorum quiſquam vſque eò dementatus, qui relicta via plana, munda, ſecura, ſe committat incertæ, dum ſaltem eiuſmodi ſit, vt fortè per illam peruenire domum poſſit, quantumuis ſerus, laſſus, lutoſus, aut multa vulnerum, ab incubantibus prædonibus inflictorum, cicatrice deturpatus?

4. Timere, quid dicent hi, & illi?

Remedium. Time, Quid dicet, improperabit, iudicabit Deus? Quid Sancti, quid Angeli?

5. Prætexere fiduciam in Deum, ſuique incurium eſſe, iactando, Omnia Deo committo, Contentus ero quocunque, quem mihi obtingere permiſerit Statu.

Remedium. Multa abominanda permittit Deus, multoſque damnari, qui bona ſciunt, & negligunt. Vult manum operi admoueas: & qui te, ſine te creauit; te, ſine te nō ſaluabit.

6. Sollicitè obſeruare, potiùs quò ferant motus, quàm quid ratio doceat.

Remedium. Rationis imperium homini à Deo datum eſt, vt ſit regula actionum, deliberationumque omnium, & ei omnes appetitùs motiones pareant.

7. Hærere in ancipiti nullam ſibi vim inferendo, & finem dubitationi, certa determinatione non imponere.

* *Remedium*. *Regnum cælorum vim patitur &*

* *Matt. c. 11.*

& violenti rapiunt illud videſne, vim ſibi inferendã eſſe? quis ex tenui & humili fortuna, ad magnas opes, aut honores ſine labore euectus eſt? tu, ſine ſudore ſortẽ filiorum Dei, cõſequi te poſſe ſperas? * *Vtinam frigidus eſſes, aut calidus, ſed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo. Qui vicerit, dabo ei ſedere mecum in throno meo. ſicut & ego vici, & ſedi cum Patre meo in throno eius.*

8. Trepidare & perterreri, quaſi melioris vitæ perfectio, eovſque, ſit ardua, vt eam profiteri non auſis, & de perſeuerantia propè deſperes.

Remedium. Hoc deiectioris animi telo, pœnè proſtratus iacuit meliora voluens Auguſtinus: ſemiſauciam, parte cadente, parte aſſurgente, verſabat voluntatẽ, hæſitans mori morti & vitæ viuere: donec audiuit clamantem; *Quid in te ſtas, & non ſtas? Proÿce te ſecurus in Deum; noli metuere, nõ ſe ſubtrahet vt cadas. Proÿce te ſecurus, excipiet te, & ſanabit te.* Ita de ſe ipſe confitetur. Qui dedit noſſe meliora; dedit vt velis, dedit vt perficias: opera enim Dei perfecta ſunt, & dona eius ſine pœnitentia. Vtinam & nos quoque perfecta conemur, & neque te, neq; me, bonorum vnquam; ſed ſemper, & perfectè pœniteat malorum.

* *Apoc.* 3.

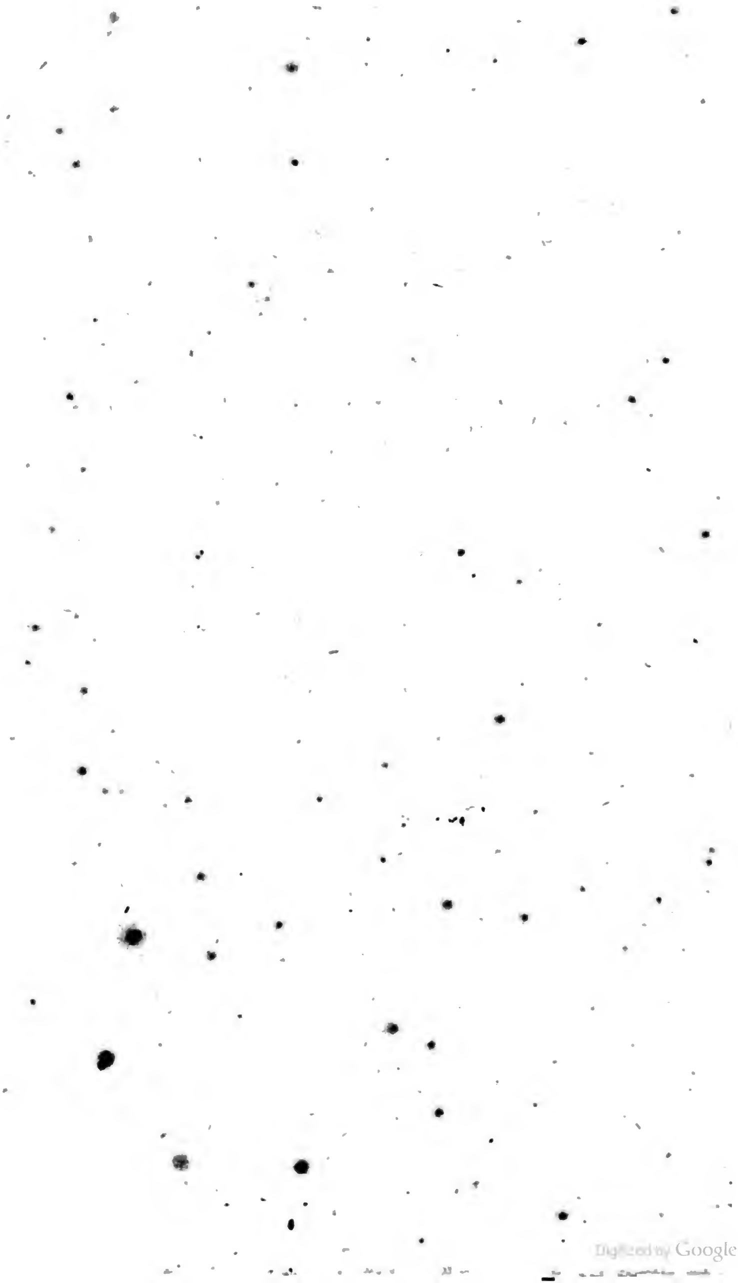
A. M. D. G.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

6 – 3 – 1

Digitized by Google

BIBLIOTECA